

[illegible]

ISSN 2683-4901 (Online)

НОВОРЕЧЈЕ

Научно-популарни неолошки часопис

Година II Број 3

„Алма“ — Пројекат Растко
Београд, 2020

Новоречје
Научно-популарни неолошки часопис

Година II, број 3

Место издања:
Београд

Издавачи:
„Алма“ — Пројекат Растко

Уредници:
Дејан Ајдачић, главни уредник
Ђорђе Оташевић
Слободан Новокмет
Јована Јовановић

Електронске адресе:
<http://rastko.rs/filologija/novorecje>
www.alma.rs/novorecje

Аутор знака часописа – „Словосова Слова“
Наташа Матовић

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Рајна Драгићевић: <i>Оцртавање данашњице у новој лексици: фикусоманија у српским електронским медијима</i>	9–18
Дејан Ајдачић, Маја Матић: <i>Називи жена – германизми са семантичким отклоном у српском језику</i>	19–28
Дејан Ајдачић: <i>Називи жена и глобализација – англицизми у српском језику</i>	29–42
Ђорђе Оташевић: <i>Фемининуми (феминативи) у речницима нових речи</i>	43–66
Јована Јовановић: <i>Да ли је бедак нова реч?</i>	67–71

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

Ђорђе Оташевић: <i>Неологизми и околионализми у медијском дискурсу (Анна Сергеевна Зотова, Словообразование в современном медиадискурсе</i> ...	75–76
Ђорђе Оташевић: <i>Изабрани радови Н. З. Котелове (Н.З. Котелова: Избранные работы)</i>	77–78
Јована Иваниш: <i>Неологизми XXI века (Ђорђе Оташевић, 100 неологизма XXI века)</i>	79–81

ГРАЂА

В. Ђорђевић, М. Николић, Ђ. Оташевић: <i>Грађа за речник нових речи (3)</i> ...	85–163
---	--------

ПОНОВНО ОБЈАВЉУЈЕМО

Ranko D. Bugarski: <i>Jedan agresivni srpski sufiks: -ijáda</i>	167–173
Душанка Вујовић: <i>Интернетски речник сленга Вукајлија</i>	174–183
Ђорђе Оташевић: <i>Вредновање нових речи</i>	184–187

ЧЛАНЦИ

УДК 811.163.41'373.22:582.634.26:[81'373.43''20''
811.163.41'373.22:582.634.26:[81'373.612.2''20''
316.74:811.163.41''20''

*Рајна Драгићевић**

(Филолошки факултет, Универзитет у Београду)

ОЦРТАВАЊЕ ДАНАШЊИЦЕ У НОВОЈ ЛЕКСИЦИ: ФИКУСОМАНИЈА У СРПСКИМ ЕЛЕКТРОНСКИМ МЕДИЈИМА

У раду се описује метафоризација именице *фикус* у српском јавном дискурсу. Указује се на механизме развоја метафоричних значења и још једанпут се потврђује једна од главних лексичких тенденција у српском јавном дискурсу – пејоративизација и банализација лексичког система.

Кључне речи: јавни дискурс, медији, новинарски функционални стил, неологизам, метафора, фикус, српски језик.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ. У раду о утицају глобализације на банализацију лексичког фонда (Драгићевић 2019: 83) закључили смо да се главни утицај глобализације на српски језик и на све остале словенске језике огледа у снижавању језичке културе и свођењу многих функционалних стилова на разговорни. Главна тенденција у мотивацији за настајање нове лексике јесте експресивизација. Циљ експресивизације новонастале лексике најчешће је обезвређивање људи, идеја, појмова итд. Пејоративизација се најјефектније постиже изналажењем мотивације у речима које означавају вулгарне и баналне садржаје. Због тога се може закључити да се основне тенденције у настајању српске лексике крећу у следећем смеру: експресивизација – пејоративизација – банализација. У овом раду представимо ове тенденције на примеру именице *фикус*.

* rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

2. ПУТ ИМЕНИЦЕ *ФИКУС* ОД СЕМАНТИЧКОГ ОКАЗИОНАЛИЗМА ДО НЕОЛОГИЗМА. Средином друге половине XX века, у шестотомном речнику српског језика Матице српске (који садржи грађу из прве половине XX века), лексема *фикус* је дефинисана као ботанички термин латинског порекла који означава *тропско, украсно дрво са великим, овалним листовима*. Почетком XXI века, у првом издању једнотомног *Речника српског језика* Матице српске из 2007. године, *фикус* се дефинише као *собна, украсна биљка Ficus elastica с великим, дугуљастим, овалним кожастим листовима, из чијег се млечног сока добија каучук*. У другом издању истог речника, објављеном 2018. године, овој дефиницији додаје се допуна: *фиг. Да ли синдикат служи само као фикус властима? (Политика)*.

Може се закључити да је у српској лексикографији запажено и забележено да је у другој деценији XXI века лексема *фикус* добила ново значење (обележено, додуше, тек као фигуративна употреба) и да је српски језик тако добио један од многих *семантичких неологизама* (како се обично називају нова значења већ постојећих лексема). Ово ново значење више нема статус окازیонализма, јер је ступањем у речник лексичка појава прерасла из окازیоналних у неолошке појаве.

Поглед у грађу коју сачињава језик српских електронских медија потврђује да је лексикографски поступак био ваљан, јер велики број примера убедљиво сведочи о новом значењу именице *фикус*, па чак и о његовом разграновању.

Прве потврде проналазимо 2012. године, иако их је засигурно било и раније, што би се могло утврдити детаљнијом претрагом: *Дачић је упозораван да би могао постати „фикус премијер”* (Време, 5. 7. 2012). Нарочито се учестало јавља од 2017. године, када је Ана Брнабић изабрана за премијерку Србије. Како је и сама много пута у то време истицала: *Та особа ће бити ужасно критикована. Њу, иако још не знамо ко је, већ називају новим Мирком Цветковићем, икебаном, фикусом, истакла је министарка* (N1, 4. 6. 2017).

3. ЗАШТО БАШ *ФИКУС*? Именица *фикус* у синтагми *фикус премијер* означава особу која нема никаква стварна овлашћења, права и одговорности, којом манипулише неко ко има стварну власт, која је дужна да поступа према туђим налозима, која је слепо послушна и не испољава сопствено мишљење. Значење је настало метафором заснованом на одликама *фикуса* као биљке. Он је нечујан, непокретан, а као и све собне биљке има само једну улогу, а то је украшавање простора у којем се налази. Метафоричну везу између *фикуса-биљке* и *фикуса-особе* сликовито је описала министарка Зорана Михајловић: *Нисам од оних који климају главом и не во-*

лим *фикусе*, чак ни као *цвеће*. Иако је тропска биљка, добро успева и код нас јер јој не треба много пажње (Блиц, 31. 12. 2017).

Поставља се питање због чега је ово значење развила баш лексема *фикус*, а не *љубичица*, *љилан*, *кактус* и др. Одговор проналазимо у чињеници да је *фикус* најпознатија и најраспрострањенија собна биљка, којој припада чак 850 биљних подврста и која у нашој средини спада искључиво у украсно растиње. Лако се одржава и као таква не изазива никакве муке свом власнику – упадљива је, велика, брзо расте, а не захтева нарочиту бригу и улагања. Важност упадљивости *фикуса* искористио је новинар Драгољуб Петровић, пејоративно описујући другог новинара: *Сарапа је живи доказ да фикус не расте у висину, него у ширину* (N1, 2. 8. 2019). Све ове одлике *фикуса* покренуле су метафоричке асоцијације по сличности између баш ове биљке и посебне врсте људи за које се верује да су спремни на слепу послушност.

4. ГРАМАТИЧКИ И ТВОРБЕНИ ПОКАЗАТЕЉИ МЕТАФОРИЗАЦИЈЕ. На персонификацију именице *фикус* указују и неки граматички показатељи. Иако биљке спадају у бића, граматичке категорије показују да оне у српском језику имају статус предмета.

Именица *фикус*, баш као именице које означавају предмете, има изједначене облике номинатива и акузатива (нпр. *Видим фикус*), али персонификовани *фикус* све чешће има акузатив једнак генитиву (као: *Видим човека*):

Радим свој посао у складу са законом, ако хоћете да имате фикуса, такав нисам и никада нећу да будем! (Пинк, 12. 1. 2020, Александар Вучић).

На предметност *фикуса* када означава биљку указује и небројивост (*Волим фикус*, као *волим лимун*), али персонификовани *фикус* је бројива именица и има јединину и множину:

Да се не доносе одлуке без консултација са људима који живе овде, не са овима који су ту фикуси (НСПМ, 16. 2. 2019).

Не волим фикусе (Блиц, 31. 12. 2017, Зорана Михајловић).

Ако у неком простору има више појединачних примерака биљке *фикус*, рећи ћемо да се у сали налази *фикус*, али када се биљка персонализује, онда се из неодређеног мноштва издвајају јединке. Овај процес није завршен, па још увек има далеко више примера у нашој грађи у којима је *фикус* небројив, нпр. *Они су најобичнији фикус*. Овим граматичким средством појачава се пејоративност – достојанство појединаца се додатно нарушава ако их је више, а посматрају се као јединствена неодређена, нераздвојива целина. Пошто небројивост појачава непожељну маркираност, не

треба очекивати да ће се икада довршити процес добијања бројивости именице *фикус* када означава особу.

Када се именица *фикус* напише великим почетним словом, она прераста у више од детерминатива. Претвара се у властито име, изједначава се с појмом на који се односи, прераста у његово идентитетско обележје:

Докажите да нисте Фикус, изнесите своје мишљење (НСПМ, 30. 1. 2017, Ђорђе Вукадиновић).

Закључујемо да се граматичка и правописна обележја користе за појачавање експресивизације (пејоративизације) када је то потребно.

Постоје и творбени показатељи да се лексема *фикус* учврстила у свом метафоричком значењу. Доказ су шалјиви деривати ове именице чије значење је засновано на метафоричкој семантици именици *фикус*:

Редовно одговара на сва питања председника Вучића у сопственој емисији, где „фикусира” улогу водитеља (N1, 16. 8. 2019, Драгољуб Петровић).

Касније је и изабран за градоначелника Београда, али је ту функцију претворио такође у фикус, а кључеве града предао Горану Весићу, који је све само није фикус. Фикусоманија у правом смислу те речи (Данас, 20. 11. 2018, Ненад Кулачин).

5. ФИКУС КАО МЕТАФОРИЧКО ИМЕНОВАЊЕ ОДРЕЂЕНЕ ОСОБЕ. Највећи број примера за *фикус* који означава особу односи се на премијерку Србије, нарочито у време када је тек изабрана на ту функцију и непосредно после тога.

Називали су је *првим фикусом Србије, госпођом фикус, фикус-премијерком, фикусом из Немањине, дражесним фикусом што понекад говори из Немањине, лутком/фикусом, кул фикусом у виду ЛГБТ премијерке, фикусом који додаје папире у облику премијерке*:

Први фикус Србије је индивидуа која ће остати упамћена по томе што је у њеном мандату Србија и званично постала окупирана земља (НСПМ, 7. 4. 2019, Марко Бастаћ).

Бећић је рекао да је пре неколико дана Брнабић, коју је назвао „госпођа фикус” опет „слагала” када је рекла да неће да да оставку зато што су њу изабрали (НСПМ, 29. 3. 2019).

Потом је фикус-премијерка појаснила да је та Стратегија ЕУ велика шанса за Србију (НСПМ, 11. 2. 2018, Жарко Јокановић).

Од фикуса који додаје папире у облику премијерке,¹ која по Уставу има значајно већа овлашћења од председника државе, до сијасет увреда, етикетирања (Данас, 18. 1. 2018, Динко Грухоњић).

Брисел све друго може да гурне под тепих „стабилности” и камуфлажног „Прајда”, заклони cool фикусом у виду ЛГБТ премијерке (НСПМ, 20. 10. 2017, Зоран Ћирјаковић).

¹ Занимљив је пут метафоричких процеса осведочених у овом примеру. Прво се особа онечовечава и постаје биљка, а затим се биљка персонализује, па обавља посао који обично раде људи: *фикус додаје папире*.

Деси се, међутим, да се некада налети на неку мину као што је налетео наш фикус из Немањине (Данас, 20. 11. 2018, Ненад Кулачин).

Није ваљало, иначе би процветало да је вредело чему, баш као онај дражесни фикус што понекад говори из Немањине II и зове се Ана (Стање ствари, 20. 8. 2018, Михаило Меденица).

Ево, рецимо, јел' ико верује да је Брнабић премијер или само лутка/фикус? (коментар читаоца).

Премијерка је више пута изјављивала да не замера онима који је сматрају фикусом:

Говорећи о критикама, она је рекла да је очекивала увреде да је „фикус” и да је то није нарочито заболело (НСПМ, 28. 6. 2019).

Не занима је да ли ће је неко због таквог става назвати фикусом, већ ће наставити са таквим начином рада (Бета, 4. 7. 2019).

Мислим да су и пре него што се знало ко ће бити премијер већ били налепили етикету „фикус”, само се чекало име (Ало, 14. 1. 2018).

Било је и оних који су тражили од премијерке да покаже да није фикус:

Докажете да нисте Фикус, изнесите своје мишљење о Савамали, Јајинцима и руском хуманитарном центру у Нишу (НСПМ, 30. 6. 2017, Ђорђе Вукадиновић).

Да ли ће она доказати да у ствари није фикус – како је оптужују припадници опозиције – и нешто уради поводом тога, натера њега да се извини или да га смени – рекао је Аздејковић (Данас, 28. 8. 2018).

6. ОД ОДРЕЂЕНЕ ОСОБЕ ДО БИЛО КОЈЕ ОСОБЕ. Етикета *фикус* је у почетку своје захуктале примене била резервисана само за премијерку, а затим је почела да се користи као ознака за било коју особу која, према оцени аналитичара, не обавља свој посао самостално, уместо које мисли неко други, која служи за украс.

З. Радојичић је фикус: *Једини одговоран за овај циркус је градоначелник познат под именом Фикус 2.0 (Бета, 14. 3. 2019, Општина Стари град).*

Н. Стефановић је фикус: *Немој да се љути Ненад Стефановић, он је тамо фикус (Директно, 1. 1. 2020).*

М. Цветковић је фикус: *Борис Тадић је марионетску владу третирао као спој фикуса (Цветковић) и будала (Маловић) (НСПМ, 5. 9. 2019, Зоран Ћирјаковић).*

М. Марић је фикус: *Миломир Марић редовно одговара на сва питања председника Вучића у сопственој емисији, где „фуксура” улогу водитеља (N1, 16. 8. 2019, Драгољуб Петровић).*

П. Сарапа је фикус: *Сарапа је живи доказ да фикус не расте у висину него у ширину (N1, 2. 8. 2019, Драгољуб Петровић).*

А. Вучић је фикус: *Није фикус Ана Брнабић. Фикус је Александар Вучић (Данас, 4. 9. 2017, Славиша Лекић).*

Т. Николић је фикус: *Одлазак Томислава Николића са функције председника Србије свакако ће утицати на побољшање односа Србије и држава региона, али треба рећи да је он на тој позицији ипак фигурирао као фикус (Данас, 1. 7. 2017, Снежана Чонградин).*

Особа третирана као фикус обично има свог господара, што се у неким примерима експлицитно истиче употребом именичких синтагми с присвојним придевом или посесивним генитивом као зависним чланом, а именицом *фикус* као центром:

Нисам Радуловићев фикус, али га поштујем (Данас, 27. 4. 2018, Бранислав Михајловић).

На тај начин може да демантује све оне који је називају фикусом Александра Вучића (НСПМ, 29. 6. 2017, Ђорђе Вукадиновић).

У ово не спада оптужба да ће она бити фикус или икебана Александра Вучића (Пешчаник, 30. 6. 2017, Ана Јовановић).

У институцији којом је касније управљао каснији Милошевићев фикус-председник и хашки оптуженик Милан Милутиновић (Пешчаник, 21. 1. 2012, Милица Јовановић).

Пошто је у савременом српском језику раширена употреба именице *фикус* са погрдним значењем које је већини говорника добро познато, многима је веома стало до тога да сачувају своје достојанство, самосталност и самосвојност и да не буду *фикуси*:

Овај рок је апсолутно неприхватљив, ту нема никакве дилеме ни за мене, ни за било кога ко не жели да буде само фикус (НСПМ, 27. 5. 2020, Ђорђе Вукадиновић).

Мислим да ће мало ко из опозиције сада пристати да изађе, сем уколико не жели да буде фикус (НСПМ, 23. 4. 2020, Ђорђе Вукадиновић).

Нећу да учествујем само као фикус (НСПМ, 17. 3. 2020, Ђорђе Вукадиновић).

Нисам Радуловићев фикус, али га поштујем (Данас, 27. 4. 2018, Бранислав Михајловић).

Радим свој посао у складу са законом, ако хоћете да имате фукуса, такав нисам и никада нећу да будем! (Пинк, 12. 1. 2020, Александар Вучић).

7. ОД ЈЕДНЕ ОСОБЕ ДО ГРУПЕ ЉУДИ. И група људи, обично оних који су повезани истим послом или функцијом, могу фигурирати као *фикуси* или *фикус* (ово потоње је експресивније јер појединце своди на безобличну масу). У српској јавној речи најчешћи *фикуси* су министри, али и цела јавност се може назвати *фикусом*.

Министри су *фикуси*: *Све са фикус премијером и фикус министрима* и, зазвучаће познато шетачима заслепљеним презентизмом, свемоћним заменицима и државним секретарима (Корени, 1. 5. 2019, Зоран Ђирјаковић).

Министри су *фикуси*: *Њих карактерише, као и остале етничке партије, послушништво министара фукуса који стоје иза председничких првака* (Пешчаник, 31. 3. 2020, Дино Мустафић).

Премијери, министри и др. су *фикуси*: *Проблем је што он по својим дворским канцеларијума узгаја поприличан број стабала фукуса, могу да се зову премијери, министри, специјалци за ово, ОНО и ДСЗ* (НСПМ, 10. 5. 2019, Џвијетин Миливојевић).

Министри, посланици, чланови комисија, саветници су *фикуси*: *Зашто онда плаћамо онолике назови министре, посланике, чланове комисија, саветнике, када све то мо-*

же за једну плату Вучићу? И онако су сви ови други само фикуси по саксијама (Данас, 23. 7. 2020).

Председнички сарадници су фикуси: „Када бих желео да нацртам све његове фикусе по Србији, на локалу, требала би ми цела књига”, каже Кораксић (Бета, 1. 12. 2018, Предраг Кораксић).

Гости су фикуси: Услужни домаћин и гости-фикуси украшавају монолог премијера (Цензоловка, 5. 11. 2015, Душан Микља).

Грађани су фикуси: Да се не доносе одлуке без консултација са људима који живе овде, не са овима који су фикуси (НСПМ, 16. 2. 2019).

Националисти су фикуси: После приватизације истерао је или ућуткао чак и своје фикус „националистe” (НСПМ, 28. 9. 2017, Зоран Ћирјаковић).

Левичари су фикуси: Она ће морати да крене као нешто што ће – не само левичарским фикусима већ и свим робовима опoјних „постисторијских” догми – деловати као десница (НСПМ, 16. 6. 2019, Зоран Ћирјаковић).

Јавност је фикус: Открива „Новостима” Родољуб Шабић, повереник за информације од јавног значаја, признајући метафорично да се јавност у Србији, за разлику од демократских друштава, још своди на – фикус (Новости, 10. 7. 2006, Родољуб Шабић).

8. ОД ГРУПЕ ЉУДИ ДО ИНСТИТУЦИЈЕ. Уобичајеном метонимијском везом која се регуларно успоставља између институција и људи који их представљају, и институције, организације, удружења могу бити фикуси у српском јавном дискурсу:

фикус-Влада: По моделу Сретена Угричића, самопроглашеног наследника Данила Киша, а који је веровао да ће постати следећи министар културе у фикус-влади Бориса Тадића (Стање ствари, 6. 8. 2020, преузето из Печата, Зоран Ћирјаковић).

фикус-Влада: Теодоровић је рекао да је доживљава као „фикус владу” о којој мисли све најгоре (N1, 2. 7. 2018, Душан Теодоровић).

фикус-опозиција: Постизборна криза власти и крах „фикус” опозиције (НСПМ, 16. 7. 2020, Ђорђе Вукадиновић).

фикус-опозиција: Тако је излазност повећана, али је фикус-опозиција потопљена (Стање ствари, 24. 7. 2020, Слободан Антонић).

фикус-Парламент: Стали смо данас на црту рекавши да више нећемо пристати да парламент буде фикус (НСПМ, 3. 12. 2018, Ђорђе Вукадиновић).

фикус-Скупштина и фикус-Влада: Било је јасно да је Скупштина један фикус, један украс који ничему не служи: нису реаговали ни када је било јасно да је и Влада фикус (Слободна Европа, 1. 10. 2012, Дубравка Стојановић).

фикус-компанија: Мислим да су руска и канадска компанију послужиле као фикус на том тендеру (N1, 2. 9. 2018, Миша Бркић).

фикус-функција градоначелника: Касније је изабран за градоначелника Београда, али је ту функцију претворио у фикус (Данас, 20. 11. 2018, Ненад Кулачин).

9. ОД ИНСТИТУЦИЈЕ ДО НАЧЕЛА, ИДЕЈЕ И ДР. Људи-фикуси обављају функције-фикусе, а то значи да су им и идеје, као и политика за коју се залажу такође фикуси.

Не треба сумњати да ће преклапање између препорука у Белој књизи и њене фикус политике бити изузетно, ако не и потпуно (Vranje News, 8. 11. 2019, Марио Рељановић).

Фикус револуција (Данас, 6. 10. 2011, Дејан Јеремић)

Фикус ботаника Вучићеве владавине (DW, 30. 8. 2017, Драгољуб Петровић)

10. ФИКУС У КОНТЕКСТУ. Статус лексеме ствара се у контексту, па је процена значења лексеме, а нарочито њене експресивности, најочигледнија у контексту у којем се употребљава. Зато треба прво осматрити најближе окружење именице *фикус* у српским електронским медијима, а то су синтагме у којима се појављује ова именица.

У именичким синтагмама у којима је именица *фикус* један од саставних чланова уобичајено је да ова лексема врши функцију именичког атрибутива. Улога ове именице је да детерминише неку другу. Да се подсетимо: *фикус-Влада, фикус-опозиција, фикус-председник, фикус-премијерка, фикус-министри, фикус-политика, фикус-улога, фикус-покриће, фикус-преговори, фикус-националиста*.

Приметно се увећава број именичких синтагми у којима је *фикус* управни члан који се прецизира зависним чланом. То значи да је ова лексема у метафоричком значењу стекла препознатљиву референтност која јој омогућава самосталност на појмовном нивоу, па може имати и детерминаторе: *геј-фикус, стрејт-фикус, госпођа-фикус, cool фикус, украсни фикус, левичарски фикус, најобичнији фикус, дражесни фикус, официјелни фикус, фикус 2.0, Радуловићев фикус, фикус или икебана Александра Вучића, фикус који додаје папире, фикус што повремено говори из Немањине, фикус из Немањине, први фикус Србије, фикус у виду ЛГБТ премијерке*.

Фокус на предикате реченица које садрже именицу *фикус* указује на изразито негативну маркираност ове лексеме коју не треба посебно коментарисати: *влада нестаишца геј-фикуса, потопљена је фикус-опозиција, не жели да буде фикус, нећу да учествујем само као фикус, своди се на неку врсту фикуса, доживљава је као фикус, нећемо да фигурирамо као фикус, нећемо пристати да парламент буде фикус, компаније су послужиле као фикус, биће само фикус, већ су били налепили етикету фикус, заклонити се фикусом, своди се на фикус, ставити у функцију фикуса, хоће да му будем фикус, фигурирати као фикус, претворити се у фикус, рећи нешто фикусу, фикусу је прекипело, изигравати фикус, фикуси украшавају монолог премијера, глумити фикусе, седети као фикус*.

Само један пример изазива пажњу јер указује на понашање неповезиво с оним које очекујемо од *фикуса*:

Премијер Конте, кога су најчешће сматрали „фикусом” спремним да изиграва пред светом мир у кући није издржао притиске ксенофобне Леге, односно њеног вође Салвинија. Тако је „фикус” коме је прекипело да трпи надменог простака Салвинија,

експлодирао: уљудним тоном, али тешким речима, оптужио га је за подривање рада Владе, неодговорно понашање, опортунизам, одсуство храбрости, нелегалност, одсуство институционалне културе, ауторитаризам, злоупотребу религије (Пешчаник, 23. 8. 2019, Милутин Митровић).

Из овог примера може се закључити како се понаша неко ко, упркос очекивањима, није фикус.

11. ФИКУС-БОТАНИКА. Сви представљени примери, као и многи други, откривају појмовне метафоре којима се у српским медијима концептуализује владавина садашњег председника. Метафоричку слику најубедљивије је приказао Драгољуб Петровић:

Свако би временом постао фикус на том месту. То је просто ботаника Вучиће-ве власти. Пошто сам себе доживљава као врховног команданта свега – од фудбала, до војске и роштиљијаде – он не дозвољава да се било који функционер истакне или угрози његову популарност (DW, 30. 8. 2017).

Већ навођени примери из српских електронских медија показују да се Влада метафоризује као ботаничка башта. Министри су метафоризовани као фикуси, а на челу Владе је „први фикус Србије”. Председник је у тој метафоричкој слици представљен као баштован којем та башта припада, који одозго залива своје фикусе и тиме им даје живот, брине о њима и очекује њихову слепу послушност.

12. ЗАКЉУЧАК. Тенденцију пејоративизације и банализације лексичког фонда српског језика коју региструју електронски медији у Србији представили смо на примеру именице *фикус*. Показали смо како се развило метафоричко значење којем је у основи персонификација биљке и како је оно, даље, омогућило нове употребе, па и новонастале деривате. Пратили смо развој употребе персонификованог значења лексеме *фикус* од случаја када се односила на једну одређену особу, преко могућности да означава било коју особу, затим и скуп особа, а онда и институцију коју представља скуп тих особа, па све до идеја и начела које репрезентује одређена институција. Дакле, метафоричко значење именице *фикус* произвело је и неколико метонимијских значења процесом ланчане метонимије. Закључујемо да и банални, пејоративни лексички садржаји свој настанак дугују коришћењу лексичких процеса у свом пуном капацитету, тј. засновани су на језичкој креативности исте врсте која омогућава настанак нових речи у књижевноуметничком функционалном стилу.

ЛИТЕРАТУРА

ДРАГИЋЕВИЋ 2019: Рајна Драгићевић: „Допринос глобализације банализацији лексичког фонда српског језика”, *Глобализација и славјанско словоућварѣнне*: XVI Мјжнародны з’езд славјстаў (Бялград, 19–27. 8. 2018) : Тѣматичны блок / Нацыянальная акадѣмја навук Беларусі. Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа. Беларускі камітѣт славјстаў. Камісія па славјанскім словоућварѣннi пры Мјжнародным камітѣце славјстаў. – Мінск : Права і эканоміка, 2019, 74–84.

ИЗВОРИ

РМС: *Речник српскохрватскога књижевног и народног језика I–VI*, Нови Сад, 1967–1976: Матица српска.

РСЈ: *Речник српскога језика*, друго издање, Нови Сад, 2018: Матица српска.

Електронска издања српских медија доступна преко претраживача Google.

Райна Драгичевич

ОЧЕРТАНИЕ НАСТОЯЩЕГО В НОВОЙ ЛЕКСИКЕ: ФИКУСОМАНИЯ В СЕРБСКИХ ЭЛЕКТРОННЫХ СМИ

Резюме

В статье описывается метафоризация существительного *фикус* в сербском публичном дискурсе. Указываются механизмы развития метафорических значений и еще раз подтверждается одна из основных лексических тенденций в публичном дискурсе - пейоративизация и банализация лексической системы.

Ключевые слова: публичный дискурс, медиа, журналистский функциональный стиль, неологизм, метафора, *фикус*, сербский язык.

УДК 81'37:[811.163.41'373.613-055.2:811.112.2
[811.163.41'374+821.163.41]:811.163.41'373.613-055.2:811.112.2
316.7:[811.163.41'373.613-055.2:811.112.2

Дејан В. Ајдачић*

(Универзитет у Гдањску, Гдањск)

Маја М. Матић*

(Филолошки факултет, Београд)

НАЗИВИ ЖЕНА – ГЕРМАНИЗМИ СА СЕМАНТИЧКИМ ОТКЛОНОМ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Аутори разматрају семантичке аспекте германизама који у српском језику означавају жене. Такви германизми су у српски језик почели активније да улазе са доласком Срба у градове Хабсбуршке монархије. Немачки називи за жене у српском језику су незнатно адаптирани (нпр. *фрау*), више адаптирани (*фрајла*, *фрајлица*, *фрајмадла*, *штумадла*), а неки су изведени из немачких речи са метафоричким презначавањем немачких речи (*фукса*, *штајгерка*, *јунфер*). Неке речи звуче као немачке (*швалерка*) али нису преузете из немачког. Аутори анализирају семантичке промене у односу на значење у немачком језику и осветљавају их у културноисторијским оквирима на основу текстова српских аутора и лексичке грађе из речника српског језика и српског жаргона. Аутори наводе студије српских германиста и историчара српског језика.

Кључне речи: германизми, позајмљенице, српски језик, немачки језик, називи жена, семантика, суфикси, семантичка промена.

Позајмљивање страних речи јавља се у ситуацијама када реалије које треба именовати у једном језику немају назив, али такав назив постоји у језику са којим је језик прималац у контакту. Тако и позајмљенице из немачког у српском језику представљају речи које означавају ствари или појаве из свакодневице Немаца, речи преузете и уз фонетско-фонолошке и морфолошко-граматичке адаптације прилагођене српском језичком систему (Kostić-Tomović 2017: 52–53). Овде ће бити наведене позајмљенице из

* dejajd@gmail.com

* maja1matic@gmail.com

немачког језика које у српском језику означавају жене. Већина тих позајмљеница и у немачком као језику „дародавцу“ одређује жене, али постоји неколико германизама у којима немачка реч указује на неку реалију или својство неповезано са особама.

У прилогу ће бити указано на друштвене и историјске прилике које су биле подстицајне за настанак анализираних германизама. Уз то, биће осветљена појава семантичког отклона, који се десио код неких позајмљеница, будући да је временом дошло до помака у значењу речи. Тако настаје разлика у значењу немачке речи и српског германизма, који означава нека друкчија својства. Такве семантичке разлике немачке речи и српског германизма могу бити значајне преводиоцима, особама које унапређују своје познавање језика, немачким србистима и српским германистима, али и стручњацима који се баве одразима културних чинилаца у језику. Семантички помаци произлазе из одређених промена у култури, али и указују на њих као потврде промена у погледима на свет. При лингвистичким разматрањима отварају се различита питања – зашто се значење неких позајмљеница мења, а неких не мења, да ли су промене значења позајмљеница усмерене ка одређеним стилским регистрима језика у коме се позамљенице користе, те да ли промена потискује претходно значење или уводи друкчије значење при коришћењу германизма који означава тип жена.

Српски језик има много назива за типове жена, при чему већину чине речи словенског корена, а учесталост одговарајућих позајмљеница у историји српског језика прати промене у контактима са другим језицима. Адаптираним турцизмима понајвише се указивало на жене Турака, и били су етнички маркирани (*ханума*, *агиница*), а ређе је турска реч која означава својство коришћена за стварање српске речи. Током модернизације српске културе у 18. и 19. веку утицаји француског и немачког језика били су повезани са јачањем српске грађанске класе и њеног укључивања у европске моделе понашања и забава.

У овом прилогу неће бити речи о позајмљеницама из немачког језика, без промене нијансе у значењу у односу на полазне речи немачког језика. Таквим називима припадају германизми који указују на супруге људи одређеног занимања или заната. Немци као власници различитих типова кафана су увели у српски језик и низ занимања од којих нека имају и женске форме, које означавају супругу власника као *бирташица* од нем. *Wirt*, што значи ‘биртија’, кафана. Неће бити речи ни о женским занимањима, нпр. *шанкерка*, *шанкерица*, *келнерица*. На прелому 19. и 20. века код Срба се раширио назив *машамода* ‘модискиња’ од *Modemacherin* (Kostić-Tomović 2017: 56), који се изгубио у југословенском „социјализму“.

У раду су коришћени стандардни и историјски речници немачког језика. Поред неколико дела српских писаца 19. века (Стеријина *Покондире-*

на тиква, проза Јакова Игњатовића и Стевана Сремца) консултовани су речници српског језика и речници жаргона Петрита Имамија, Симе Ц. Ћирковића *Речник урбане свакодневице: кулисе пред лицем времена* (2011), речник београдског жаргона Герзића и грађа са сајта Вукајлија и интернет сајтова. Проблем са жаргонским речима произлази из одсуства континуитета у сабирању овог типа језичке грађе, па је тешко одредити стилске регистре у историјској перспективи. Поред тога жаргонска употреба речи није временски предвидљива – неке трају кратко и нестају, док има речи које су мењале свој стилски регистар у српском језику, али и задржавале нежаргонско значење.

Frau, Fräulein - Фрау, фрајла (Госпођа, госпођица)

У односима мушкараца и жена постоје ванвремене и свежајеће црте, али постоје и бројне особености које утискују културе. Језик као важан део историје културе сваког народа оставља своје белеге и о односима према женама, њиховом положају, правима и ставовима. У време Аустријског царства имућнији Срби су користили немачки језик. Било је то доба велике отворености српске културе и према немачкој култури. У то време ушло је доста германизама из свакодневног живота, од којих неки и до данас постоје у српском језику. Прилике су се мењале, па неке речи више не означавају исте појаве које су некада означавале. Срби су примали обичаје грађанског друштва, па је и учтиво ословљавање улазило у наш језик.

Срби по селима у Отоманској империји, упркос постојању богатијих и сиромашних сељака, нису своје сународнике сматрали великом господом, и пре су их одређивали социјалним функцијама. Господин и госпођа су биле појаве везиване за друге културе, док је највиши статус у религиозном дискурсу имала Госпа – Богородица. Богаћење Срба у хабсбуршком Подунављу је створило осећање социјалних разлика. Вук Караџић у свом *Српском рјечнику* (1818) пише: *госпођа* (у Дубр. *госпòђа*) *госпоја* и преводи на немачки *die Frau*. О утицају немачког и француског језика сведоче Стеријине комедије, али и разговорници са салонским бонтоном. У односу на традиционалну сеоску културу посебно су велике промене биле у друштвеном животу и забавама, што се одразило и на односе у породици, обичаје при склапању брака, отмености у градском животу. Тако су ушле у српски језик немачке речи за госпођу и госпођицу (*Frau, Fräulein*) које се после дуге употребе доживљавале и неке семантичке помаке. Немачка реч *Frau* и у српском језику истоветно звучи и није подлежала адаптацији. Она се не мења по падежима.

фрајла. Немачка реч *Fräulein* 'госпођица' је при адаптацији изгубила српском несвојствени слог на крају речи *-лајн*. Реч *фрајла* се користила и у српским текстовима 19. века, а код Ђуре Јакшића и Јакова Игњатовића

среће се форма *врајла*. У етнографским записима на селу почетком 20. века је могло означавати покварене и неморалне жене, па и нероткиње. У двадесетом веку *фрајла* је почела да означава не само ћерку господина и госпође, него и жену која се није удала – уседелицу. Данас се давно српском језику прилагођени германизми *фрајла* и *фрајлица* доживљавају као старомодне, помало застареле речи, али се још увек употребљавају. У свом речнику Сима Ц. Ћирковић описује себе као лексикографа „у улози ловца, бележника тајни по кафићима, галеријама, на фештама“ где је много „‘аутора’, ономатурга, аеда са градских меридијана ужарених казивача тек порођених речи и фраза“. Ћирковићев речник представља изразито ауторски обојено дело које са својим неуобичајеним коментарима, „примесама литерарне надградње“ (Ћ: 7), одступа од речника, али представља наглашено лично виђење разблудног града.

нем. *Fräulein* оцвала госпођица, дамица с претензијом да буде свеприсутна, увек накинђурена, прикривена фрајмадла. Крије се под маском отмености, грађданског штиха. Потискује је бичарка, кучка, фино негована фуфа. Олд фешн израз, издрндана фора, одбачени реверанс. (Ћ: 292)

У немачком се *Fräulein* до седамдесетих година користило и за ословљавање конобарица, а данас се скоро више ни не употребљава, јер се сматра дискриминаторном због истицања брачног статуса.

фрајлица. *Фрајлица* представља деминутивну форму од германизма *фрајла* и има потврде у књижевним текстовима 19. века. У Стеријиној комедији *Покондирена тиква* слуга Јован објашњава планове своје помахнитале мајсторице: „Видите овај зид? Ту ћемо поређати неке голишаве људе и *фрајле с раздрљеним грудима* и с неким клобуцима на глави, где се на пауни возе“. У истој комедији Евицу називају *фрајлица*. Сара надрипеснику саветује да одустане од ћерке („О, маните *фрајлицу*, она је јошт зелена“), и предложи брак Феми. Реч *фрајлица*, иако звучи помало застарело, у српском језику се користи више од два века и до данас садржи тон ироничног ниподаштавања.

Mädchen - мадла (девојка)

Реч *Mädchen* (срп. девојка) у немачким сложеницама добија конкретнија одређења. Срби 19. века нису калкирали ове називе, већ су их фонетски и морфолошки адаптирали, творећи нешто удаљенију форму „мадла“ у речима *фрајлмадла*, *штумадла*.

Застарелу реч *фрајлмадла* (бесплатна девојка, развратница) је Симо Ц. Ћирковић укључио у свој речник урбане свакодневице:

фрајмдла нем. *Freimädchen* раскалашница, фуфица која мења дечкиће ко богатун ципеле, дроља, бичарка, барбика умочена у каљугу мустре, развратница, радодајка, блудница, калаштура (Ћ: 292)

У немачком, *Freimädchen* није забележено у општим речницима, али се зато у значењу ‘проститутка’ може наћи у једном речнику опсцене лексике (Borneman, *Sex im Volksmund*, 1971), као и у неколико брачних саветника из средине 19. века које је дигитализовала Аустријска национална библиотека:

Das Freimädchen ist ein Mädchen, welches größtentheils für Bezahlung mit sich ganz frei thun lässt, was man will.

(Фрајмдла је девојка која углавном за новац допушта да се са њом сасвим слободно ради шта год је некоме воља.)

Дијалекатску варијанту *Freimadl* бележи само Борнеманов речник. *Madl* и *Mädchen* су синоними, с тим што је први облик, по деминутивном суфиксу *-l* и одсуству умлаута, типичан за јужнонемачке говоре.

штумадла. *Штумадла* од нем. *Stubenmädchen* означава собарицу. Овај назив се појављује у прози српских реалиста: „Зар ми да спремамо *штумадле* и куварице“ (Домановић); „Познавали су га сви, све механције, келнери и све *штумадле* по свима механама“ (Сремац). Као и *фрајмдла*, и *штумадла* је адаптација дијалекатског облика, с тим што је и први део сложенице *Stube* (срп. соба) маркиран као регионалан, а данас је у свом основном значењу и застарео.

бакфиш. Немачка реч *Backfisch* је преузета у оба значења (1. пржена риба; 2. млада девојка, шипарица), и то као неадаптирана позајмљеница. Без модификација су у српски ушли и други германизми који означавају особу одређених особина, нпр. *хохштанплер(ка)* (нем. *Hochstapler/-in*), *махер(ка)* (нем. *Macher/-in*) или *пацерка* (нем. *Patzer/-in*) с тим што су женски облици маркирани одговарајућим домаћим суфиксом.

јунфер. Јунфер потиче од немачког (*alte*) *Jungfer* ‘ситничава уседелица’. У српском језику *јунфер*, *јунферица*, *јунферка* означава невину девојку. У време после сексуалне револуције и слабљења обавезе да девојка чува невиност до брака, ови сродни жаргонски називи немачког порекла су у оба језика добили изванредан омаловажавајући тон.

Немачка реч не означава женску особу, а српска је означава

У српском језику постоји неколико речи које су створене уз коришћење немачких речи, али у немачком језику не означавају типове женских особа. Творбени модели таквог стварања српских назива жена су ра-

зноврсни. Један од начина представља метафоризацију позајмљене немачке речи.

фукса. У српском језику је веома груб и погрдан назив *фукса*, изразито жаргонски, са потенцијалом творења нових речи. Али у немачком језику он означава лисицу, препредену особу и нема изразито гендерне црте.

Реč потиче од немачке речи: *Fuchs* (чита се fuhs) lisica, lisac, lija: fig. lisac, prevejanac, lukav čovek. У српском језику ова реč добила је значење жене сумњивог морала, која то није али њено понашање иритира друге ljуде и они је на тај начин доживљавају. Изведена реč: профукњача (В: fuxa)

Са суфиксима се користе и погрдне речи *фуксара*, дем. *фуксица*. Слично и другим речима који се у српском језику првенствено односе на женске особе реч се односи и на мушкарце, када се истиче њихов неморал, неки подао поступак. Није утемељен став једног од аутора Вукајлије да је профукњача везана за *фуксу*. Такође, жаргонска реч *профукњача* потиче од турцизма профукати са значењем неразумно потрошити (фукара – сиромашни, али у српском језику значи и морално низак).

Овај германизам се појављује и у при творби сливањем речи *дроља* и *фукса* – *дрокса* (КНЕЖЕВИЋ 2010: 205). И српска лексема и германизам имају блиско значење, тако да се при овом сливању то значење још појачава.

шмекерка. Шмекерка представља женску форму именице *шмекер*. Немачки глагол *schmecken* – значи бити (некаквог) укуса, имати неки укус, од немачког *Schmecke*, f. – способност да се нешто осећа чулом укуса. Први пут на немачком језику реч је, према Гримовом речнику, забележена око 1530. године (Нирнберг, Плзен, Шлезеија). *Schmecker* у јужнонемачким, швајцарским и аустријским говорима значи 1) њух, нос; 2) у ловачком жаргону – њушка или језик дивљачи, прождрљивац. *Schmeck* постоји и у јидишу.

У Гримовом речнику, именица *Schmecker* се одређује као „особа истанчаног укуса“, „човек од укуса“. Може се изнети претпоставка да је Гримова значење ушло у српски језик, али ту претпоставку би ваљало потврдити или оспорити у српској периодици средине и друге половине 19. века. У сваком случају, реч *шмекер* данас не значи ни то што је значила у Гримовом речнику. *Шмекер* означава особу која је занимљива људима и привлачи их, при чему та привлачност није ограничена само на жене, него на друштво. *Шмекерка* представља привлачну – по понашању – женску особу.

мустра. Реч *мустра* поред жаргонског значења има у српском језику и друга значења – обрасца, модела – „радити по некој мустри“. Ћирковићева дефиниција носи јаки лични печат:

мустра (нем. *Muster*) тип намазане нимфе, спремне за разне подвиге, те је оличење зле коби, не доноси радост (*мустра бечка*), воли да се представља као наивка, добронамерна, чак персонално блиска. Порекло вуче из речи којом се означава узорак, модел за рад, али и дезен, фела Има сто лица, а једно је право – боја фатума. Препознаје се у лику хијене. Велеградски зловиви гласови сврставају је у групу калаштура и непопустљиво загрцнутих опајдара. (Ћ: 172–173)

Мустра у значењу које наводи Ћирковић је повезана са неком речју: *права мустра, бечка мустра*. Потребно је утврдити када се појавила „Бечка мустра“ и шта је значила. Ћирковић упућује да се реч може односити и на мушкарце (И фрајери се отелотворују као мустре, тешки преваранти).

штајгерка. Од немачке речи *Steig(e)*, вероватно скраћено од *Bahnsteig* (срп. перон), овај жаргонизам означава проститутку која ради на железничкој станици. У немачком, такође постоје бројне речи из опсценог регистра које су мотивисане глаголом *steigen*, нпр. *alter Steiger* старији човек који се удвара млађим женама; *Bahnsteig* јавна кућа; *Absteigmieze* љубавница која има свој стан и др. Иако је у српском језику познат германизам *куплерај* у значењу ‘јавне куће’, није створен назив за женске особе које раде у куплерају на основи немачких речи *kuppeln, verkuppeln* – ‘проводацисати’, *Kuppelei* ‘свођење’, *Kuppler* ‘сводник’ (Kostić-Tomović 2017: 57), већ само за мушке особе: *куплер* ‘сводник’, ‘подводач’ (РМС).

Флинта је жаргонски назив за проституку који потиче од немачке речи *Flinte* (срп. пушка, сачмар(и)ца; пушка с кременом). При морфолошкој адаптацији, речи је додат завршетак женског граматичког рода у српском језику – флинта. С називом особе, повезан је и глагол *флонтати се* у ширем значењу – упражњавати секс. Веза између немачке полазне речи и српског значења се једино може успоставити преко Борнемановог речника који наводи значење ‘мушки полни орган’, док глагол *flinten* не постоји.

Слично је и са речју *шпица* ‘претворна, лукава особа’ (РМС). У немачком, осим придева *spitz* ‘шпицаст, оштар’ постоји и именица *Spitzel* ‘ухода’ која се у неколико варијанти у истом значењу одомаћила и у српском (*шпицел, шпицл, шпицлов*). Сва је прилика да је *шпица*, заправо, мотивисана овим позајмљеницама, а односи се на особе оба пола.

Недвосмислено од придева (нем. *zweite* ‘друга’) је настала лексема *цвајтерица* ‘љубавница ожењеног мушкарца’ (Ш). Приметна је и сличност са немачким сложеницама *Zweitmädchen* ‘друга пријатељица’ (Б) или *Zweitfrau* ‘друга жена, љубавница’ (DWDS).

Занимљиво је преузимање лексеме *шмизла* која је у значењу ‘помо- дарка, каћиперка, кокета’ (РМС) мотивисана немачким придевом *schmissig* ‘полетно, одрешито, отресито’. Често се наводи као галицизам јер се гре-

шком изједначава са мање фреквентним хомонимом који значи ‘везена кошуља’ а мотивисан је француском лексемом *chemisette*.

Германизам **дунстер(ка)** ‘нестручна, невешта особа, незналица’ је мотивисан фразеом *keinen (blassen) Dunst von etwas haben* ‘немати појма о нечему’, а не одговарајућом именицом. Немачка именица *Dunst*, иначе, значи ‘пара, измаглица’ У речницима није забележен облик *дунстерка*, али се користи у неформалној комуникацији, на интернет форумима и сл.

зихераш(ица) ‘неко ко иде на сигурно, ко нешто ради само ако је сигуран у повољан исход’ такође није мотивисано неком именицом сличног значења, већ придевом *sicher* ‘сигуран’.

Германизам **ауфингерка** у значењу ‘мршава особа’ (Ш) мотивисан је **ауфингером/офингером** ‘вешалица за одећу’, одн. немачком речју *Aufhänger*.

Наизглед германизми (Псеудогерманизми)

Псеудогерманизми су речи или фразе за које би се могло претпоставити да потичу из немачког, али у немачком не постоје лексеме истог или сличног значења, одн. не може се успоставити никаква семантичка, па самим тим ни етимолошка веза између српског и немачког хомофона.

швалерка. Речи *швалер* и *швалерка*, захваљујући првом слогу, звуче као да су из немачког језика. Док суфикс *-ер* постоји и у немачком и у српском језику, женска форма са суфиксом *-ка* створена је по обрасцу српског језика. Утисак да се ради о германизму појачава и израз *ићи у швалерај*, који је сличан немачким речима, нпр. *хеклерај*, *вешерај*, *швиндлерај*, такође грађеним помоћу немачког суфикса *-ei*. Међутим, у немачком језику *Schwaller* значи ‘брбљивац’, а *Schwallerin* ‘брбљивица’, што је мотивисано речју *Schwall* ‘бујица’. Лексема швалер повезана је, заправо, са француском речју *chevalier* ‘витез, кавалер, племић удварач’. Реч *швалер* је такво значење изгубила и означава мушкарца склоног завођењу жена. *Швалерка* не значи жену која заводи мушкарце, већ заведену особу са којом швалер проводи време.

Шминкер и шминкерка у српском означавају не само особе које се професионално баве шминкањем, већ и су осамдесетих година овако називани тинејџери који су били препознатљиви по одређеном стилу облачења, музике, плеса и ставовима. Не улазећи детаљније у њихове одлике, за овај рад је од значаја да овај германизам (*schminken* – ‘шминкати’) у немачком постоји искључиво у свом основном значењу, док се одговарајућа омладинска поткултура назива *Popper*.

*

Германизми који означавају типове мушкараца и жена у српском језику су разноврсни и бројни, будући да су се контакти Срба и Немаца после Велике сеобе – досељења Срба из Отоманске у Хабсбуршку монархију веома појачали. Мирослав Тимотијевић у књизи *Рађање модерне приватности* је по животним сферама указао на те додире, ослањајући се на писане изворе те епохе, предмете и слике [Тимотијевић 2006]. Немачки културни модели су по доласку у Подунавље Србима били нови и изазивали су противречна осећања – страх од губљења свог идентитета и привлачност нових навика и начина живота. Јачање друштвеног угледа трговаца и богатијих официра смањује страх од туђе културе и прихвата се као узор за подражавање.

Прихватање градских модела понашања од стране Срба увело је у њихову тадашњу грађанску културу нове појмове и речи, градске ситуације у односима између полова, што се одразило и у употреби адаптираних германизама *фрајла/фрајлица* који указују на социјалне позиције и улоге жена. Зато није чудно што су у кнежевини, па краљевини Србији ти германизми прихваћени од подунавских хабсбуршких Срба. У српској култури градови Хабсбуршке монархије су студентима представљали прилику слободнијег живота, а њиховим родитељима су представљали оличење развратног живота. Немачка култура у свом хабсбуршко градском облику је представљала фасцинацију забрањених задовољстава, што је у жаргону остало јаче утврђено него у памћењу. Са појавом узора и образаца из других европских култура смањује се утицај немачког језика, па и број германизама који у српском језику означава типове жена.

ИЗВОРИ

- Б – Borneman, Ernest. *Sex im Volksmund. Die sexuelle Umgangssprache des deutschen Volkes. Wörterbuch und Thesaurus*, Reinbek bei Hamburg 1971.
- В – Vukajlija <https://vukajlija.com>
- Г – Gerzić, Borivoj; Gerzić, Nataša. *Rečnik savremenog beogradskog žargona: preko 4500 žargonskih reči i izraza*, Beograd, 2002.
- Р – Владимир Вукомановић Растегорац
- РСЈ – *Речник српског језика*. Српска дигитална библиотека <http://srpskijezik.org/>
- РМС – *Речник српскохрватскога књижевног језика*. Нови Сад: Матица српска. 1971–1976.
- Ћ – Ћирковић, Симо Џ. *Речник урбане свакодневице: кулисе пред лицем времена*, Београд: HesperiaEdu.

III – Шипка, Данко *Речник опсцених речи и израза*, Београд 2011.

*

Grimm - *Deutsches Wörterbuch* von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm auf CD-ROM
und im Internet dwb.uni-trier.de/de/

DWB – *Digital Wienbibliothek*

<https://www.digital.wienbibliothek.at/search/quick?query=freim%C3%A4dchen>)

DWDS – *Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache* <https://www.dwds.de>

ЛИТЕРАТУРА

ТИМОТИЈЕВИЋ 2006: Мирослав Тимотијевић. *Рађање модерне приватности :
приватни живот Срба у Хабзбуршкој монархији од краја 17. до почетка
19. века*, Београд: Clio.

*

BUGARSKI 2003: Ranko Bugarski. *Žargon: lingvistička studija*, Београд: Biblioteka
XX vek.

KNEŽEVIĆ 2010: Zorica Knežević. *Čovek u žargonu (Semantičko-derivaciona analiza)*,
Београд: Алма.

KOSTIĆ-TOMOVIĆ 2017: Jelena Kostić-Tomović. Germanizmi u savremenom srpskom
jeziku, u germanoslavističkoj literaturi u...Komunikacija i kultura online, Godi-
na VIII, broj 8, s. 48–87.

MILOŠEVIĆ / ĆIRIĆ 2017: Milan Milošević, Aleksandar Ćirić. *Novogovor: Prilozi razu-
mevanju duha tranzicionih vremena*, Београд: Službeni glasnik.

Dejan Ajdačić, Maja Matić

BEZEICHNUNGEN FÜR FRAUEN - GERMANISMEN MIT BEDEUTUNGSVERSCHIEBUNG IM SERBISCHEN

Zusammenfassung

Thema dieses Aufsatzes ist die Semantik von Germanismen im Serbischen, mit denen Frauen bezeichnet werden. Näher betrachtet werden Herkunft, Erscheinungsformen, Bedeutungsverschiebungen sowie einige Fälle sog. Pseudogermanismen. Sämtliche Belege stammen aus literarischen und lexikographischen Werken beider Sprachen und werden im kulturhistorischen Kontext dargestellt.

Дејан В. Ајдачић*

(Универзитет у Гдањску, Гдањск)

НАЗИВИ ЖЕНА И ГЛОБАЛИЗАЦИЈА – АНГЛИЦИЗМИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се у културно-историјским оквирима анализирају англицизми којима се данас називају жене у српском језику. Англицизми који означавају професију, интересовања жена имају исто значење у оба језика и овде се само узгред помињу. Указује се на особености употребе личних имена у означавању типова жена *Мер-линка, Твиги, Барби(ка), Лолита*. „Англоглобализми“ у разним културама имају једнако значење (*пинап, вамп, модел, супермодел, бимбо, бе(ј)би, стриптизета*). „Англокализми“ су српски англицизми настали у процесу спонтане језичке глокализације, у којима глобално коришћене енглеске речи, задобијају локалне семантичке црте пејоративизацијом (*сикиликонка*), пејоративизацијом са додавањем жаргонских суфикса (*флертуша, аблендуша, спонзоруша, милфача*) или „улепшавањем“ значења (*милфица, моделсица*).

Кључне речи: глобализација, глокализација, англицизми, називи жена, семантика, жаргон.

Иако реч *глобализација* постоји тек четири деценије, процеси уједначавања привреде и културе постојали су и раније, са особеностима протеклих епоха. Свеобухватност глобализације савременог доба ослања се на електронске медије, наднационалну привреду и потрошачко друштво. Уједначавање вредности, производних, банкарских и транспортних процедура, потреба и навика људи у различитим земљама олакшава производњу и потрошњу и појефтињује цену робе и услуга. Придев ‘глобално’ први је употребио канадски културолог Маршал Маклуан у синтагми *глобално село* („global village“) у књизи *Explorations in Communication* (1960) (ROBERTSON 1992: 8). Почетком осамдесетих година 20. века у енглеском језику се појављује реч *globalization* која, потом, улази и у друге језике. Како латинске именице женског рода *evolutio, creatio*, у енглеском језику

* dejajd@gmail.com

имају форме *evolution*, *creation*, а у српском *еволуција*, *креација*, тако је новостворена енглеска реч *globalization* адаптирана у српском језику са суфиксом *-(ц)ија* и мења се као именица женског рода. Поред речи *глобализација* користи се у мањој мери у блиском значењу и реч *глобализам*.

О важности елемената локалних култура у процесу глобализације најпре су почели да мисле маркетинголози заинтересовани за ефективност рекламе у различитим срединама, али је појам у радовима Роланда Робертсона ушао у социологију културе и културну антропологију. Робертсон је увео и појам *глокализација*, који означава локалне верзије глобалних појава. Уједначавање свих култура није свеопште прихваћено, јер глобализација има и идеолошке противнике који организују антиглобалистичке протесте. Поред тога, начела и производи глобализације се прилагођавају локалним приликама.

Језик савремене глобализације је енглески што се огледа не само у његовој доминантној улози у областима у којима је Америка технолошки предводник, већ и у области популарне културе, посредством које се англоамеричке вредности и узорци уносе у националне културе других народа. Поред маркетиншки усмерене глокализације која мултинационалним компанијама омогућава већу продају робе и медијских садржаја, постоје и процеси локализације глобалне културе у различитим државама и локалним срединама. Са становишта контроле процеса језичке локализације глобално коришћених англицизама ваља разликовати „бизнис глокализацију“ коју финансирају мултинационалне компаније, „државну глокализацију“ коју организују државне службе у области језичке политике и „спонтану глокализацију“ у којој појединци или локалне групе без новчаних улагања и прихода прилагођавају свом језику и погледима на свет енглеске називе глобалних појава. Бизнис и државна глокализација у језику су процеси који „одозго“ усмеравају стручњаци, док се спонтана глокализација одвија „одоздо“ и без социјалне контроле. На глобалне процесе реагују одређени социјални слојеви и групе. Француски социолог Мишел Мафесоли је истражујући потребу повратка колективним емоцијама назвао крајем 80-их година 20. века године заједнице које настају из те потребе „новим племенима“, а њене припаднике „неотрибалистима“ (MAFFESOLI 2016). Њихову културу и језик, као и различите врсте сленга у контексту уједначавајућих и распршујућих појава могу да испитују културолошки оријентисане лингвистичке дисциплине.

У лингвистици устаљен појам „англицизми“ у овом испитивању је додатно одређен чињеницом да су енглеске речи које се преузимају у другим језицима настале у процесу глобализације. Како се тако дугачка формулација не би стално понављала, уводим сливеницу „а н г л о б а л и з м и“ за речи које су глобално раширене и имају значење као у енглеском јези-

ку. Из речи „глокализација“ за потребе лингвистичких проучавања преображаја глобалне културе у локалним језицима уводим и користим појам „англокализми“, који са семантичке тачке гледишта глобално раширеним енглеским речима дају локално обојена значења. Префиксоид „англо“ овде указује на доминантно место енглеског језика у текућим културним и језичким процесима. Иако је реч глокализација недавно измишљена, као и овде предложене речи глобализми и глокализми, сама појава утицаја доминантног језика на друге културе није нешто ново, јер су се такви процеси одвијали и у прошлости – са латинским, француским или немачким језиком.

Српски англобализми потврђују прихватање глобализационих модела из англоамеричке културе и начина живота, док српски англокализми са речима створеним од препознатљивих речи енглеског језика дају локално обојена значења, што указује на прилагођавање глобалне културе локалним условима. При томе своју улогу имају језичке адаптације и варијације условљене особеностима српског језика и уже, говора људи који њим говоре. Позајмљенице из енглеског језика у доба глобализације улазе у лексички фонд многих језика, преносећи њихово значење у језик који те речи позајмљује уз фонетску и морфолошко-граматичку адаптацију.

Социјална и професионална одређења жена

Англицизми који одређују социјални и професионални статус жена најчешће имају истоветно значење у енглеском и српском језику. У српском језику жене које су се крајем 19. века бориле за право гласа називане су *сифражеткиње*, што потиче од енглеске речи за бирачко право – *suffrage* (sʌfrɪdʒ) изведене из латинске именице *suffragium*, која је у српском језику адаптирана од речи у француском изговору – су.фраз. Међу старијим англицизмима, у српском језику најчешће је коришћен назив *леди*, а ређе *миледи* од енг. *lady*, *milady* – за жене високог статуса. Крајем 20. века Дијану, велшку принцезу звали су Леди Ди(јана), а у 21. веку америчке звезде поп музике себи дају сценска имена Ле(ј)ди Гага и Ле(ј)ди Старлајт.

Називи активисткиња покрета (*феминисткиња*) као и називи професија срп. *спикерка* од енг. *speaker* не подлежу локализацији са семантичким отклоном и имају исто значење као у енглеском. Одсуство разлике између мушкараца и жена у енглеским називима за занимања, психолошке карактеристике и склоности се у српском језику превладавају постојањем одговарајућих суфикса који то означавају: енг. *fighter* – срп. *фајтерка*, и слично томе *хејтерка*, *стрејтерка* (живи здравим животом) и др. Одређење склоности женске особе могуће је исказати у српском језику користећи граматички род енг. *punk* – срп. *панкерка*, енг. *vaper* – срп. *вејперка*. Са често коришћеним суфиксом *-ка* лако се творе и нови глобализацијски ра-

ширени англицизми *трендсетерка*, *свингерка* (партнерка у свингерским односима).

Узрасна одређења

У традиционалној култури Срба иницијацијски обреди везани за одрастање јасно истичу важност три момента у животу младих: укључење у заједницу по рођењу, достизање полне зрелости и свадбу са саздавањем своје породице. Срби нису имали посебне називе за низ етапа момчења и девојчења, о чему сведочи и *Српски рјечник* Вука Караџића (1818) у коме се налази реч *шипар* (*каже се и поодраслу дјетету мушкоме*), *шипарац*, али у коме нема одговарајуће женске форме *шипарица*. Речи *девојче*, *девојчурак* нису прецизне у одређењу узраста, а могу бити схваћене и као речи од миља или као упућивање на низак раст. Очигледно да називи *шипар(ац)*, *шипарица* нису испуњавали потребе говорника српског језика када је у психологији одрастања почело да се говори о младости, па су у српски језик, као и у већину других словенских језика са адаптацијом уведене енглеске речи *teenage* и *teenager* изведене из енглеских бројева од 13 до 19 (-teen). У српском језику су већ одомаћени називи *тинејџер* и *тинејџерка*. О недостатку назива за одређење етапа одрастања сведоче и речи *пубертетлија*, без форме за женску особу (од латинског *pubertas*, старофр. *puberté*) и *адолесцент* и *адолесценткиња*.

Типови жена од личних имена

Током 20. века филмски продуценти, фотографи, уредници модних и порно ревија су прославили велики број телом привлачких жена. Имена лепотица која су у српском језику добила значење и одређеног типа жена потврђују англоамеричку центрираност савремене српске културе, јер међу именима Британки и Американки које оличавају женски тип нема ни једне словенске лепотице, ни Брижит Бардо, ни неке звезде индијског Боливуда или италијанске Ћинеђита.

Мерлинка. Звезда америчког филма педесетих година 20. века Мерлин Монро је називана од миља Мерлинка, додавањем суфиска -ка. Филмови Мерлин Монро су били познати у Југославији и оно је подстицало жене 60 и 70-их година да подражавају њену фризуру и изглед. Али крајем века појавила се још једна локална асоцијација, повезана са надимком трансвестита Вјерана Миладиновића. Њега је прославио филм Желимира Жилника *Дупе од мрамора* 1996. у коме је Вјеран Миладиновић Мерлинка играо самога себе. У популарној култури, ограниченој најпре на Београд, дошло је до популаризације трансвестита Мерлинке, јер је он први јавно говорио о свом идентитету. Захваљујући томе његовим именом је назван и

Мерлинка фестивал ЛГБТ у Београду у Дому омладине од 2009. који је касније одржаван и у другим градовима.

Твиги (Twiggy) је био надимак Лесли Лоусон – британске манекенке, глумице и певачице популарне у 1960-им годинама. Њен андрогини изглед, дечачка фризура и мини сукња су остали у памћењу савременика, а њена претерана виткост или мршавост, која се огледа у енглеској речи *twig* (гранчица) по којој је и добила надимак, изгледа, остали су у језичкој слици овог фотомодела, као придев написан малим словом у значењу мршава особа (Тih 16 sec ubrzanja za 90 ks je takodje samo sa twigi vozacem i samo cetkicom za zube u gepeku, Vukajlija 2012).

Барбика, Барби. Барбика као име за тип жена је настао по лутки манекенки Барбари, коју је 1959. године створила Рут Хендлер у калифорнијској компанији за играчке Mattel. Барби је превазишла неколико година раније у Немачкој створену *Bild Lilli*, лутку инспирисану еротизованим стриповима објављиваним у „Bild Zeitung“. У српском језику су коришћене и користе се речи *лутка, луткица, луче*, али *Барби* или *Барбика* пропaгира утврђен изглед витке девојке, дотераног стила одевања који се схвата као узор девојчицама које одрастају. *Барби* се у целом свету схвата на сличан начин, а заштитна марка не дозвољава њено мењање додавањем локалних црта. У речнику урбане свакодневице, тип барбике се овако одређује:

барбика енг. Barbie лутка као мустра каћиперке, иначе престилизоване лепотице (живи вештак). Оличење кмекавице, чепуље, „шмизле“, цмиздрице. На њих откидају недозрели шмекекри и матори шипарци (одртавели швалери). У орбити је ноћних страсти, клубова, алкохола, чини се да је надокхват руке, као каква играчка, што она и јесте. Озбиљна приправница за мустру, лепо однеговану фуфу (Ћирковић 30)

У феминистичким интерпретацијама Барби промовише модел феминности у којој живот изгледа као живот лепе и скупе лутке коју поседује мушкарац (Кісь 2003). Франшиза која обухвата производњу бројних серија лутака Барби, продукцију филмова, цртаних филмова, ТВ серија, компјутерских игара, представља Барби као узорну аутономну, самосвесну и добронамерну дотерану девојку.

Лолита. Роман Владимира Набокова *Лолита* увео је уз скандал у пуританску Америку причу о сексуалној опседнутости старијег господина Хамберт Хамберта прерано дозрелом девојчицом Лолитом. У Југославији овај је роман први пут објављен у Риједи 1968. и потом се појавио у многим издањима. Филмске верзије романа су допринеле популарности Лолитиног имена и његовом везивању на девојчице изазовног изгледа и понашања. Како су у већини држава забрањене сексуалне везе одраслих са ма-

лолетницама, програм симулације тинејџерке расположене за контакте мушкараца са „виртуелном Лолитом“ назван „Лолита четбот“ (2013) прикупљао је податке о заинтересованим педофилима.

Незапамћене. Имена неких некада популарних лепотица нису у српском језику устаљена као тип жена. Крајем 80-их година 20. века прославила се на страницама Хефнеровог магазина Плејбој и у серији *Чувари плаже* Памела Андерсон. Име овог фотомодела и разголићене старлете у Србији се појављивало у вицевима, у поређењима (као Памела), а њене *дуплерице* качене су по сервисима и гаражама. Топ модели 90-их Клаудија Шифер, 2000-их Наоми Кембел, 2010-их Жизел Биндхен и Адријана Лима нису се избориле да њихова имена означе типове идеалне лепоте.

Сексуално привлачне жене – англобализми

Од титуле најлепште девојке на конкурсима лепоте (нпр. енг. *Miss World*) настала је и српска реч *мис* (*света*). Енглеска реч за веома познате личности у свету спорта, забаве и медија енг. *star* у сложеницама се некада оставља као *порностар*, али се чешће преводи као звезда. Одсуство семантичког отклона потврђује да се глобално раширена појава у називу жена прихвата и примењује, да при томе нема промене стилског регистра позајмљенице. Код деминутивне форме енг. *starlet* – срп. *старлета* – звездица је у Холивуду 30-их година 20. века означавало амбициозне лепотице које су захваљујући свом изгледу покушавале да се пробију до филмске славе. Извесна негативна нијанса те речи се у српском језику, чини ми се, ублажила и не упућује на неостварену филмску каријеру, већ само истиче телесну изазовност изгледа особе.

Од енглеске синтагме *sex appeal*, ‘сексуални позив’, коришћене после првог светског рата у снажном продору сексуалности у масовну културу настао је српски придев, применљив и на женски и на мушки пол – *сексипилна*, *сексипилан*, а именица *сексипил* означава својство које особа има или показује у поступцима.

Пинап (девојке). Енглеско *pin-up girl* је означавало привлачне девојке, чији су цртежи или фотографије качени на зиду. Семантичким проширењем овај англицизам је означавао телом изазовне девојке, али је у српском језику ова реч данас застарела.

вамп. Реч *вамп* је од српског назива за вампире, покојнике који сисају крв на јужним ободима Аустријског царства средином 18. века - добила значења жене неодољиво кобне лепоте. При преображају речи вампир је дошло до троструког преображаја – са мушкарца назив је пренесен на жену, са покојника на живу особу, са застрашујућег изгледа у привлачан. Коначно утврђивање тог значења десило се у холивудској индустрији немог филма, када су Теодосију Теду Бар, смело огољену у филмовима о Клео-

патри и Саломе филмски критичари прогласили вампом. У речнику урбане свакодневице вамп се оређује као:

(енг. vamp, скр. Од vampir) жена разорне лепоте, фатална дама *femme fatale*, увек магичне привлачности, непоновљива милосница, прождирачица мушкараца, недокучива заводница. Данас помало патинирана, старомодна реч. <...> У велеградском паклу страсти вамп је свака трендсетерка којој свилена хаљина даје наду, а високе потпетице мистику еротског сна (Ћирковић 51).

Ћирковић је у праву када пише да је у говору урбаног Београда почетком 21. века реч *вамп* „помало патинирана, старомодна“, али њу и даље изобилно користе медији. Значење речи се помера од сексуалне доминације са потчињеношћу мушкарца према изгледу, луку (look) – према шминки, одећи и изгледу „фаталне“ жене, иако више није реч о унутрашњој коби, већ о наглашеном истицању сексуалности. Већ овлашно поглед на примере у којима се реч *вамп*, најчешће као придев користи уз помињање ријалити и естрадних „звезда“.

Стриптизета, стриптизерка је у српском језику настало од речи *striptease*, у значењу свлачење пред више људи са жељом да се изазову еротске жеље. Српска реч за особу која изводи стриптиз није изведена из енглеске речи *stripper*, већ из назива самог чина.

Постоји међу српским англицизмима и извешан број позајмљеница очуване семантике из енглеског језика.

Бимбо. Посредством популарне културе и у српски језик је „стигла“ реч *бимбо* – девојка склона забавама, стварно или глумљено приглупа, дотерана и усмерена да заведе мушкарце. О глобалној продуктивности овог модела жена сведочи постојање француске модне он-лајн игре за девојчице MissBimbo у којој се виртуелно ствара гламурни изглед Мис Бимбо. Бимболенд се из виртуелног света премешта у формирање погледа на живот девојчица које играју игру:

Ова игрица намењена је девојчицама од девет до шеснаест година, а главна јунакиња у њој живот схвата као једну велику журку у којој плеше од фризера до соларијума, од ноћног клуба до кастинга за фото моделе, а на последњем нивоу ове игрице има прилику да освоји милијардера. (Ђорђевић 2009)

Катарина Ђорђевић у тексту „Интернет курс за спонзоруше“, додаје коментар да лов на милионере није „само сајт за обуку спонзоруша“ већ одраз вредности у стварном животу.

Бејби, беби. У америчким филмовима заводници се често обраћају својим љубавницама речју *baby*. У српском језику, се на сличан начин ко-

ристе речи *беба*, *бебица*, али употреба форме *бејби* или *беби* јасно упућује на жељу да се искористи форма која алудира на енглески. Српска певачица Драгана Шарић је током осамдесетих и деведесетих година наступала као *Беби дол*. Иако сама реч у енглеском означава неглиже, лаку спаваћницу, Драгана је у видео спотовима користила и слику свесно инфантилизоване сексуалности.

Нимфе. У роману *Лолита* Набоков је из старогрчке митологије – ресемантизовао назив *нимфе* примењујући га на Лолиту и додајући значење неодољиве нимфице. Назив *нимфа*, *нимфета*, *нимфица* се додатно проширио у многим језицима под утицајем Набоковљеве Лолите.

Модел. Енглеска реч *model* и срп. *модел*, означавало је особу која позира ликовном уметнику или узор за прављење неког предмета. Са развојем модне индустрије и модних ревија модели или манекенке су ангажоване за снимање реклама одеће, рубља и шминке, стекавши и назив *фото-модели*. Најизазовније и најбоље плаћене манекенке и фотомодели временом су ступиле на музичку естраду или играле у филмовима, па је тај додатно повишени статус именован називима *супермодел*, *топ-модел*. Топ модел, као врхунски модел се употребљава и при означавању најбољих аутомобила неке марке. Речник Вукајлија даје и шаливе дефиниције модела: „*Nešto poput manekenke samo što ovu imaš zašta uhvatiti i zašta se pridržati*“, „*ženski model topa koji ispaljuje muškarce*“. Реч модел је послужила Милану Врбићу за назив женске поп групе *Моделс*. Чланице групе су у видео спотовима наглашавале своје ноге и груди, а у текстовима провод и секс. Поред назива *Моделс*, уз групу је везиван и назив *Моделсице*.

Метафоричко називање zgodних жена лепим и брзим авионима или летећим објектима (*авион* од француског *un avion*, *ракета*, *млазњак*) је реализовано и са називима типова авиона, али и записи жаргона, и амерички авиони *де-це-10*, *боинг 707* или француска *каравела* су већ застарели и више се не користе у значењу лепа жена.

Типови жена – српски англоглокализми

Код англицизама глобалне културе који поседују семантички отклон у односу на енглеску реч, у српском језику долази до језичке глокализације, која истиче неко типско својство или додаје неко друго значење.

фенсерка. Интернет речник одређује *fancy woman* ‘the woman that a person is having a sexual relationship with, but is not married to’ (Cambridge Dictionary) тј. жену по њеном односу према мушкарцу. Од енглеске речи *fancy* која упућује на животни стил и моду, у српском језику се усталио назив *фенсерка*. Раније употребљавана реч „помодарка“, блиска јој је по значењу, али не садржи ту савремену презриву компоненту према особама које су „у тренду“. Уображеност фенсерки је предмет исмевања од стране

других. За разлику од других српских англокализама, овај није везан за женску сексуалност, а има и форме у мушком роду *фенсер*, и подругљиво, у средњем *фенсерче*.

Називи са сексуално привлачне жене у српским англицизмима могу садржати и помак ка жаргону у односу на енглеске речи од којих су сачињене. Као извор за ове речи коришћени су српски речници жаргона, јер они указују на локализоване црте глобалних појава. Коришћени су речник београдског жаргона Герзића, речник Симе Ц. Ћирковића *Речник урбане свакодневице: кулисе пред лицем времена* (2011) „са примесама литерарне надградње“ (Ћ: 7) и грађа са сајта Вукајлија, као и текстови српских интернет таблоида и сајтова.

Англицизми који задобијају извесне локалне црте у називању жена у српском језику везани су за црте спољашњег изгледа и везују се за круг развратне естраде, изгледа који треба да привуче медије или партнере. Те речи представљају део разметног показивања и представљају део „увезене“ културе. У суфиксалним могућностима градње речи у жаргону темељно су писали Ранко Бугарски (BUGARSKI 2003) и Зорица Кнежевић (KNEŽEVIĆ 2010). У српском језику именице са суфиксом *-уша* (KNEŽEVIĆ 2010: 195–196) које означавају женске особе дају негативно значење (*простакуша*, *блебетуша*, *аљкавуша*, *дивљакуша*). У урбаном жаргону овај суфикс се активно употребљава и уз речи преузете из енглеског језика. Тако се придевска ознака својства „климактерична“, „фригидна“ претвара у именицу која означава женску особу *климактеруша фригидуша*.

флертуша (алтернативно, али ређе *флертуља*) је настала од енглеске именице *flirt*, која је врло одомаћен англицизам у српском језику. *Флертуша* је у стилу жаргонских дефиниција речника Вукајлија објашњена: „Riba koja priča sa svima, smeje se sa svima, izlazi sa svima, svi su joj do jaja, sa svima je super ortak, svima se smeška, a nikome neće da da.“

секс бомба. У холивудској филмској индустрији секс бомба је дуго називана *bombshell*, што буквално значи „оквир бомбе“. Реч је коришћена у промоцији сексуално изазовних глумица, укључујући и Мерилин Монро. Иако у енглеском језику форма *Sexbomb* доскора није често коришћена, *секс бомба* у српском је врло одомаћена. Већу популарност енглеској речи у англоамеричкој култури донела је хит песма из 2000. године *Sexbomb* Тома Џонса и немачког дискџокеја Mousse T. која је дуго била на листама најпопуларнијих песама, а касније су је изводили и други певачи.

У сатиричном тексту песме Рамба Амадеуса о пластичном хирургу који улепшава жене, постоји и стих „Уграђујем турбо сисе бомбастик“. У Рамбовом околионализму *бомбастик* искоришћен је продуктивни суфикс *-ик*, који се римује са надимком Пластик фантастик, али и асоцијативно повезује надувавање тела жена незадовољних својим облицима као разметну

пренакићеност у речи ‘бомбастично’ са речима бомба и секс бомба, појачавајући ефекат још речју ‘турбо’ која надуваним грудима додаје и нешто од сјаја прескупих и јаких аутомобила.

Герла је настала енг. *gerl* додавањем „а“ на крају, чиме је реч добила и женски граматички род. Ова жаргонски англоглокализам се самостално ретко користи, а појављује се у синтагми *кол герла*, што помало грубо означава женску особу која се увек одазива на позиве на секс.

Милфица, милфача. Од првих слова израза на енглеском „Mother I’d Like to Fuck“ – MILF у српском језику су додали два суфикса којим се означавају жене умилније *милфица*, *милфача* грубље – којим се означавају изазовно привлачне нешто старије жене, које имају и децу, са којима би младићи радо имали сексуалне односе.

спонзоруша. Тако и реч *спонзоруша* која означава девојку или млађу жену коју богати (најчешће старији) мушкарац – спонзор богато обдарује. У *Речнику урбане свакодневице* је понуђен следећи опис:

нафракана нимфа са финансијском подршком анонимног донатора, швале-ра с пристојним портмонеом, дасом уплетеним у солидан бизнис с великим обртом кеша (свето тројство: кеш, колица, лаганица). Трендсетерска налицаност је фина маска за њене акције, хедонистичко-еротске екскурзије. Крију се у популацији студенткиња и још непрезрелих домаћица с дипломом и рафинираним укусом. Бира зрелије шмекере који јој презентују цип и гарсоњеру натанковану бираним намештајем и непосусталу *касицу-пра-сицу* (картицу у банци). Јунакиња је тривијалне литературе, јер светина воли да вири кроз кључаоницу. Лансира се као шармантно створење, тако-рећи мило биће из првог суседства којој су се омакле неке ствари (Ето не-када су биле миражике, данас имамо спонзоруше – Ласло Блашковић) (Ћирковић 248)

О одељку о новим речима књиге *Српска лексика у прошлости и да-нас* Рајна Драгићевић указује на улогу експресивизације у омладинском жаргону и социолектима:

Колоквијализација и жаргонизација лексичког фонда представљају мани-фестације експресивизације, а према неким ауторима, експресивизација се третира као посебна тенденција у настајању нових речи (ДРАГИЋЕВИЋ 2018: 243)

Спонзоруша пејоративно-жаргонским суфиксом -уша, реч чини експресивнијом и семантички богатијом, потврђујући и тезу Рајне Драгићевић о жаргонизацији.

силиконка је назив за жене које обим својих облина увећавају помоћу пластичних операција. Материјали којима се упумпавају у усне, груди

и задњицу су различити, али се усталило да жене које дотерују свој изглед називају по силикону – *силиконке*. Таблоиди чак уносе „патриотски“ патос називајући жене које се надмећу у напумпавању свог тела *српске силиконке*. У поменутом тексту Рамба Амадеуса о пластичном хирургу који напумпава усне и женске облине: Уграђујем турбо сисе бомбастик / Поливинилхлорид силикон еластик / Ложи се лаик скептик схоластик.

фетуља – Од енглеске речи *fet* која означава дебелу особу додавањем погрдног суфикса *-уља*. На основу конкурентности суфикса *-уља* и *-уша* (КНЕЖЕВИЋ 2010: 195–196) можда је могућа и форма *фетуша*.

*

Енглески језик је у увођењу нових професија, склоности и узора светским језицима предложио низ нових речи, од којих је већина у виду англицизмама прихваћена са мањим или већим адаптацијама. Посредством популарне културе англоамерички продуценти, фотографи, режисери и глумице су проширили узоре женствености – како у дотераним гланц верзијама Барби, тако и у узорима сексуалне изазовности. Узорни модели су дотеривани према помодним таласима, али су потврђивали моћ индустрије забаве у животу обичних људи спремних да прихватају предложене узоре. Речи енглеског језика су поред слика и симбола са филмова и плаката ушле у друге језике у процесу англоглобализације. Али поред англоглобализама, као процеса без семантичког мењања усвојених речи, дошло је и до семантичких помака при настанку англокализама.

Називи жена који садрже семе енглеског језика овде нису осматране у историјским особеностима српског језика појединих деценија. Разложно је претпоставити да би усредсређивање на тип публикација, при чему би ваљало одвојено посматрати часописе за мушкарце (*ЧИК*, српско издање *Плејбоја*) и часописе за жене (*Жена*, *Базар*, *Нада*, *Космополитен*, *Блиц-жена*) као и речи на сајтовима. Разлике у значењу енглеске речи и српског англоглокализма су значајне у практичној употреби језика, али и у лингвокултуролошким проучавањима језика и језичке слике света. Утицај енглеских назива указује на чињеницу да се промене у статусу жена и њихових типова толико мењају да та промена захтева употребу посебних назива. Ту се принцип новотарије, модне новине, новог културног обрасца показује као много јачи од универзалних ознака типова жена.

Својства локализација појава и речи које су се глобално рашириле, уз њихово поређење нуди могућност поређења реаговања различитих култура на глобализацију и омогућава уочавање својстава локалних преображаја, па би перспективно било поређење српских англокализама са одговарајућим формама у другим језицима. Англоглокализми указују на путање и домете како културног уједначавања, тако и воље за разликом. Нови

љубавни (не)ред доба савремене глобализације већ има препознатљиве црте:

Данас смо у различитим крајевима света једнако изложени еротизацији јавног живота, принудном воајеризму у окружењу слика обнажених тела, увећању друштвеног поштовања особа које продају своје тело, подстицању вечне потентности, јувенилизацији представа о идеалном партнеру, јачању друштвеног утицаја женских погледа на свет и продору хомоеротских ставова, повлачењу сентименталног завођења пред директним понудама сексуалне везе, раздвајању секса од стварања потомства посредством контрацепције. (АЈДАЧИЋ 2013: 350)

У српском језику се и у англоглобализмима и у англоглокализмима одражава дух глобално еротизованог света, света изниклог из Плејбоја и меких порно филмова. У време порногламура секс се из ексцентричних јавних кућа и студија порно филмова сели на ТВ екране и наводи смелије девојке и жене да се разметно разголићују, при чему оне то чине хладно и прорачунато, обраћајући се имућним мушкарцима којима је њихов изазов упућен. Тако однос спонзора и спонзоруше нуди јавни узор, а како већина не дели те вредности, она ипак воајерски учествује у таквим егзибицијама. У српском језику жаргонски обојена реч *спонзоруша* речито својим жаргонским стилским регистром изражава моралну осуду млађих женских особа спремних да прорачунато „кокетирају“ и употребљавају своје тело у вези са старијим мушкарцима. Може се наравно дискутовати да ли је у таквој осуди присутна и нота зависти.

Идеал напумпаних лепотица одражава се у речи *силиконка*. Разметна еротизованост без сензуалности савременог доба потврђује да такве силиконом напумпане старлете могу бити и фригидне и нимфоманке, али потрошаче таблоидне робе то мање интересује од надметања у физичком изгледу. У Србији је та врста „дотеривања“ свог изгледа веома популарна, па звезде ријалити и турбо сцене представљају, локализују и у језичким аспектима семантичке нијансе српских англокализама. Израз „српске силиконке“ придевом „српске“ истичу националну вредност. Њихово надметање у величини силиконски надуваних усана и разметање надуваним задњицама представља тако и емотивни и физички стриптиз којим се поносе и његове учеснице и њихови медијски покровитељи.

ИЗВОРИ

Ћирковић, Симо Ц. *Речник урбане свакодневице: кулисе пред лицем времена*, Београд: HesperiaEdu.

*

Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/>

Gerzić B., Gerzić N., *Rečnik savremenog beogradskog žargona: preko 4500 žargon-skih reči i izraza*, Beograd, 2002.

Vukajlija. <https://vukajlija.com>

ЛИТЕРАТУРА

АЈДАЧИЋ 2013: Дејан Ајдачић. *Еротославија преображења Ероса у словенским књижевностима*, Београд: Албатрос плус.

ДРАГИЋЕВИЋ 2018: Рајна Драгићевић. *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.

ДРАГИЋЕВИЋ 2020: Рајна Драгићевић. Допринос глобализације банализацији лексичког фонда српског језика. машинопис 2020.

ЂОРЂЕВИЋ 2009: Катарина Ђорђевић. Интернет курс за спонзоруше, *Политика*, 24.01.2009. <http://www.politika.rs/scc/clanak/72394/Internet-kurs-za-sponzoru-se> (15.09.2020.)

КІСЬ 2003: Оксана Кісь. Моделі конструювання гендерної ідентичности жінки в сучасній Україні, *І*, 27. <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm> (15.09.2020.)

*

BUGARSKI 2003: Ranko Bugarski. *Žargon: lingvistička studija*, Beograd: Biblioteka XX vek.

KNEŽEVIĆ 2010: Zorica Knežević. *Čovek u žargonu (Semantičko-derivaciona analiza)*, Beograd: Алма.

MAFFESOLI 2016: Michel Maffesoli. From society to tribal communities, *The Sociological Review*, 64.4. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12434> (15.09.2020.)

ROBERTSON 1992: Roland Robertson. *Globalization social theory and global culture*, Londone: Sage.

Деян Айдачич

НАЗВАНИЯ ЖЕНЩИН И ГЛОБАЛИЗАЦИЯ – АНГЛИЦИЗМЫ В СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ

Резюме

В статье анализируются англицизмы – названия женщин в современном сербском языке. *Англицизмы*, обозначающие профессию, интересы женщин, имеют одинаковое значения в обоих языках. Отмечены особенности использования личных имен для обозначения типов женщин. *Англо-глобализмы* имеют одинаковое значение в разных культурах. Сербские *англо-глокализмы* – англицизмы, в которых английские слова используемые глобально приобретают локальные семантические особенности часто с пейоративизацией и представляют собой примеры лингвистической *глокализации*.

Борђе Р. Оташевић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ФЕМИНИНУМИ (ФЕМИНАТИВИ) У РЕЧНИЦИМА НОВИХ РЕЧИ

У раду се анализирају фемининуми (феминативи) заступљени у четири речника нових речи. Примећује се да промене у друштву и положају жена доводе до све већег коришћења фемининума.

Кључне речи: српски језик, фемининум, феминатив, речници нових речи

Термини *фемининум* и *феминатив*² у словенској лингвистици последњих двадесетак година имају различита значења [в. ВАЈНБЕНДЕР, ИВАНКОВА 2018, МАРКЕЖИЧ 2019, ОТАШЕВИЋ 2008а, СМИРНОВА 2020, СТРЕЉНИКОВА 2019, ХУДЕЧЕК, МИХАЉЕВИЋ 2019 и др.]³. Овде се користе за означавање особе женског рода која је:

- (1) носитељка својства садржаног у основи,
- (2) носитељка датог занимања,
- (3) носитељка дате титуле, звања,
- (4) припадница одређене организације или групе,
- (5) житељка краја, државе, места или планете садржане у основи,
- (6) припадница одређене нације, народа, етничке групе,
- (7) вршитељка дате активности.

Некада раширено значење „супруга лица у основи“ (*адвокатица* = адвокатава супруга) данас је изузетно ретко, а код средње и млађе генерације и не постоји.

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

² У руском језику користе се термини *феминатив* и *феминитив*.

³ Поред значења, велике разлике постоје и у одређивању смера деривације (секундарни номинати или кодеривати), као и у схватању о потреби коришћења фемининума. Пошто то није предмет овога чланка, на то се нећемо освртати нити ће овде бити наведени бројни радови који се тиме баве.

У овом раду се анализира заступљеност фемининума у речницима нових речи. Прегледана су четири речника нових речи.

Први је објављен *Речник нових речи* Јована Ћирилова [ЋИРИЛОВ 1982]⁴. Речнички чланак не садржи цитате којима се илуструје значење, али који такође показују где се и како користи одређени неологизам. У њему се налази осам фемининума. Уз два фемининума наведени су и њихови родни парњаци:

најављивач – најављивачица
стјуард – стјуардеса

Шест фемининума је без родног парњака: *бани-герл*, *зечица*, *нимфета*, *пинап герла*, *старлета*, *стриптизета*. Именица *стриптизета* данас има свој родни парњак (*стрипер*), док га остале именице немају.

Шездесет девет именица мушког рода нема свој родни парњак:

адаптатор	алерголог	антихерој
апаратчик	ауто-лакирер	бармен
беби-ситер	билдер	битник
бодибилдер	босоноги лекари	ванпартијац
водител	гастарбајтер	гегмен
гошист	дизајнер	дисидент
диско-пират	диск-џокеј	диспечер
документарист	драмски уметник	егзистенцијалист
екологист	ибеовац	информбиравац
кадровик	кантаутор	командос
микроман	моватор	наркоман
непосредни произвођач	нобеловац	новолевичар
оасовац	паздаран	персер
пионир	пластикер	погонски инжењер
политиколог	првоборац	предговорник
приватник	програмер	пругаш
рокер	самоуправљач	сандинист
слободан уметник	социопат	спонсор
сталкер	стахановац	стрикер
тинејџер	тон-мајстор	тупамарос
туризмолог	ултраш	унутрашњи емигрант
урлатор	ученик у привреди	федајин
фронтавац	хипстер	шоумен

⁴ Пошто аутор није био лингвиста, нити је познавао лексикографију, сви лингвистички прикази овог речника били су изузетно негативни и критични [в. МИХАЛЛОВИЋ 1983, ОТАШЕВИЋ 2008а и др.]. За овај рад, међутим, то нема већег значаја.

Интересантно је да је чак и именица *беби-ситер* („чувар(ка) беба“) наведена само у облику мушког рода иако се фемининум *бемиситерка* користи неупоредиво чешће.

Први „прави“ речник нових речи објављен је десет година касније. У *Речнику нових речи* Ивана Клајна [КЛАЈН 1992] налази се десет родних парњака:

билдер – билдерка
 ванземаљац – ванземаљка
 вицешампион – вицешампионка
 водитељ*⁵ – водитељица
 гастарбајтер – гастарбајтерка
 младосташ – младосташица
 панкер – панкерка
 полуфиналиста – полуфиналисткиња
 цогер – цогерка
 шоумен – шоуменица

Речник садржи и двадесет шест фемининума чији родни парњаци одавно постоје у језику и обрађени су у речницима, због чега они не спадају у неологизме, док се фемининуми сматрају за нове речи.

архитектица	ауто-стоперка	ватерполисткиња
видовњакиња	герилка	дисиденткиња
доцентица	кадеткиња	колумнистица
конгресменка	кустосица	мачевалка
навијачица	нобеловка	пешакиња
полицајка	премијерка	психопатица
рецепционерка	сувозачица	суткиња
тинејџерка	фавориткиња	флаутистица
цимерка	цудисткиња	

У речнику су обрађена и четири фемининума који немају свој родни парњак: *мисица*, *нимфета*, *твигица* и *хостеса*.

Сто деведесет две именице мушког рода немају свој родни парњак.

⁵ Звездицом су означени семантички неологизми.

Аборицин	даскаш	компромисер
агресивац	дезинформатор	контраш
азилант	делија*	концлогораш
акупунктурист(а)	демонтер	копредседник
акупунтуролог	депресивац	креативац
алтернативац	дефанзивац	криптокомунист(а)
анархолиберал	дилер	криптонационалист(а)
англофон	динамовац	културњак
андрагог	добег	лажноборац
анонимац	догмат(а)	лован
арбитар*	дођош*	макробиотичар
арт-директор	домац	малопривредник
ауто-лакирер	допредседник	маргиналац
ауто-тркач	досадњаковић	маспоковац
бајкописац	дрвопрерађивач	мафијаш
безвезњак	друготимаш	мелодичар
биоенергетичар	егалитарац	мигрант
биотерапеут	еколог*	мировњак
бисексуалац	екологист(а)	муповац
боди-билдер	екстрасенс	муцахедин
боћар	енкаведеовац	неалбанац
брицер	етногенетичар	неиталијан
ванкатегорник	зависник*	немуслиман
везист(а)*	завитлант	несловенац
видеофил	загребаш	нехрват
визажист(а)	зафркант	новодосељеник
виктимолог	заштитар	носталгичар
вирусолог	звездаш	осмошколац*
висаш	Земљанин	оспораватељ
воајер	ибеовац	паздаран
водовоџија	избацивач	пајтос
водоноша*	изванземаљац	партизановац
вудуист(а)	изолант	пасдаран
вуковац*	индивидуалац*	пенолог
гастер	интегрис(а)	перверзњак
геријатар	информатичар	перкусионист(а)
геронтократ	испитаник*	перфекционист(а)
годишњеодморац	Југовић	позоришњак
голооточанин	Југос	полувелтераш
гребатор	кампис(а)	праксисовац
гробар*	катастрофичар	првopotписник
даљаш	книнџа	предшколац
даркер	компјутерист(а)	радохоличар

разномишљеник	стреличар	усређивач
ранковићевац	суизвођач	усташид
рашљар	суинвеститор	уфолог
регаташ	суоптужени	фантом*
рекреативац	суорганизатор	физикалац
рокер	супартијац	филмаш
саморекламер	супетешкаш	фитотерапеут
свингер	суповац	фотељаш
серфер	сурекордер	фри-ленсер
сидаш	сутворац	хадезеовац
сидраш	сценарист(а)*	хакер
силоватељ	таблетоман	хероиноман
системаш	тактизер	хипертоничар
скинхед	техноменаџер	хиропрактичар
совјетолог	титоист(а)	хобист(а)
споксмен	травестит	хомоеротичар
споуксмен	трагичар*	чврсторукаш
србомрзац	туризмолог	џемпераш
србофил	ћутолог	шездесет осмаш
србофоб	уводничар*	шибицар
стопер	удбовац	
слободан стрелац	усмерењак	

Du yu speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama [ВАСИЋ, ПРЋИЋ, НЕЛГЕБАУЕР 2001] први је речник нових речи објављен у 21. веку. Овај речник уноси многе веома позитивне новине у српску дескриптивну лексикографију.

У речнику је наведен двадесет један родни пар:

бeбиситер – бeбиситерка
 бeјбиситер – бeјбиситерка
 бизнисмен – бизнисменка
 билдер – билдерка
 бодибиледер – бодибилдерка
 даркер – даркерка
 дилер – дилерка
 ејлијен – алијенка⁶

⁶ Иако је уз обе именице наведено да потичу од енглеске речи *alien*, а њихово значење дато је синонимима *ванземаљац*, односно *ванземаљка*, уочава се да се изговор ових речи не подудара. „Прави“ парови биле бe именице *алијен* и *алијенка*, односно *ејлијен* и *ејлијенка*. Ово свакако није грешка или непажња аутора. Овај речник (као и КЛАЈН 1992 и

кулер – кулерка
менаџер – менаџерка
панкер – панкерка
репер – реперка
рокер – рокерка
свингер – свингерка
снајпериста – снајперисткиња, снајперка
стренџер – стренџерка
тинејџер – тинејџерка
трендсетер – трендсетерка
фронтмен – фронтменка
шоумен – шоуменка

Четири фемининума немају свој родни парњак: *чирлидерсица, хостеса, мисица, старлета*.

Четрдесет шест наведених именица мушког рода нема свој родни парњак.

арт-директор	аудиофил	аутсајдер	бодиартист(а)
бодигард	брокер	денсер	диџеј
диск-џокеј	дринкер	џанки	џогер
ејлијен	фајтер	фолкер	френд
фрилансер	фриленсер	голгетер	гранџер
хардкоровац	хардвераш	хевиметалац	хитмејкер
имиџмејкер	јапи	кибер-панкер	компјутераш
компјутерист(а)	лидер лобист(а)	лузер	пират
пивотмен	рејвер	рекешаш	скејтер
скутераш	сноубордер	спикер спонзор	стартер
стилист(а)	сурфер	уфолог	видеофил
воркахолик			

Највећи број фемининума забележен је у *Речнику нових и незабележених речи* Ђ. Оташевића [ОТАШЕВИЋ 2008б].

Родних парњака наведено је сто дванаест.

Абориџан – Абориџанка
Абориџин – Абориџинка
Авганистанац – Авганистанка
Азербејџанац – Азербејџанка

ОТАШЕВИЋ 2008) рађен је на основу грађе ексцерпираних из часописа и дневних листова. Уколико неке речи није било у грађи, она није ни навођена.

азилант – азиланткиња
ампутирац – ампутирка
Андалужанин – Андалужанка
анестетичар – анестетичарка
аутостопер – аутостоперка
бармен* – барменка
басист(а)* – басистица, басисткиња
бебиситер – бeбиситерка
безвезњак – безвезњакиња
бејбиситер – бејбиситерка
билдер – билдерица, билдерка
биоенергетичар – биоенергетичарка
блекер – блекерка
бодибилдер – бодибилдерка
брејкденсер – брејкденсерка
брицист – брицисткиња
ванземаљац – ванземаљка
вибрафонист(а) – вибрафонисткиња
видеотекар – видеотекарка
викендаш – викендашица
висажист – висажисткиња
висаш – висашица
вицепрвак – вицепрвакиња
вицешампион – вицешампионка
вишебојац – вишебојка
воајер – воајерка
водител* – водитељица, водитељка
водоинсталатер – водоинсталатерка
вокалист(а) – вокалистица
воркахолик – воркахоличарка
воркохолик – воркохоличарка
галерист – галеристкиња
Гамбијац – Гамбијка
гастарбајтер – гастарбајтерка, гастарбајтеркиња
Гватемалац – Гватемалка
генетичар – генетичарка
генсек – генсековка
глодур – глодурица
голфер – голферка
Гренланђанин – Гренланђанка

даркер – даркерка
денсер – денсерка
дизајнер – дизајнерка
дилер – дилерка
диспечер – диспечерка
дринкер – дринкерка
зависник* – зависница*
Земљанин – Земљанка
ибеовац – ибеовка
информатичар – информатичарка
јапијевац – јапијевка
јуловац – јуловка
кануист(а) – кануисткиња
катастрофичар – катастрофичарка
кечер – кечерка
кикбоксер – кикбоксерка
клавијатурист(а) – клавијатуристица, клавијатуристкиња
клеронационалист(а) – клеронационалисткиња
колумнист(а) – колумнистица, колумнистскиња
компјутераш – компјутерашица
копредседник – копредседница
креативац – креативка
паздаран – паздаранка
панкер – панкерица, панкерка
перформер – перформерка
психолингвист(а) – психолингвисткиња
репер* – реперка
рокер – рокерка
ролер – ролерка
сандинист – сандинисткиња
свингер – свингерка
сидаш – сидашица
сквотер – сквотерка
скејтер – скејтерка
скинхед – скинета
сноубордер – сноубордерка
спамер – спамерка
стреличар – стреличарка
сурфер – сурферка
телекинезист(а) – телекинезисткиња

транссексуалац – транссексуалка
 трендаш – трендашица
 трендсетер – трендсетерка
 ултралевичар – ултралевичарка
 ултранационалист(а) – ултранационалисткиња
 усмерењак – усмерењакиња
 фајтер – фајтерка
 фолкер – фолкерка
 фотељаш – фотељашица
 фронтмен – фронтменка
 хадезеовац – хадезеова
 хакер – хакерка
 хевиметалац – хевиметалка
 херменеутичар – херменеутичарка
 хероиноман – хероиноманка
 хитмејкер – хитмејкерка
 хобист(а) – хобисткиња
 цитатоман – цитатоманка
 црвенобригадист(а) – црвенобригадисткиња
 четвртфиналист(а) – четвртфиналисткиња
 цезер – цезерка
 цетсетер – цетсетерка
 цогер – цогерка
 шездесетоосмаш – шездесетосмашица
 шлагераш – шлагераш
 шминкер* – шминкерица, шминкерка
 шопохоличар – шопохоличарка
 шоумен – шоуменка

Речник садржи и сто тридесет шест фемининума чији родни парња-ци одавно постоје у језику и обрађени су у речницима:

аболиционисткиња	аматерка	апсолвентица
агенткиња	амбасадорка	апсолвенткиња
агитаторка	Англосаксонка	армирачица
адвентисткиња	анкетарка	архиварка
адвокаткиња*	аноректичарка	архитектица
активистица	антиалкохоличарка	архитекткиња
акционарка	антикомунистичкиња	багеристкиња
алхемичарка	антологичарка	бандиткиња

баптисткиња	доушница	редитељка
бацачица диска	доценткиња	ректорка
бацачица копља	кадеткиња	репрезентативка
бедуинка	кајакашица	саксофонисткиња
вајарка	каратисткиња	седмобојка
ваљаоничарка	каскадерка	секунданткиња
ватерполисткиња	каубојка	сенаторка
велемајсторица	кликерашица	сифилистичарка
вербалисткиња	коауторка	спринтерка
видовњакиња	колекционарка	сценаристкиња
визионарка	коментаторка	таксисткиња
виталисткиња	конгресменка	теоретичарка
вицегувернерка	координаторка	терапеуткиња
вишешколка	копљашица	тријатлонка
возачица	креаторка	троцкисткиња
војникиња	кромањонка	удбашица
волунтаристкиња	најављивачица	ултрадесничарка
гардисткиња	наркоманка	фавориткиња
герилка	некрофилка	факирка
гинеколошкиња	неуротичарка	фалсификаторка
гитаристкиња	новинарка	фелътонисткиња
гласноговорница	одбојкашица	фетишисткиња
глобтротерка	оператерка	филмофилка
градоначелница	педагогиња	флаутискиња
графичарка	пејсажисткиња	флаутисткиња
гувернерка	перверзуша	фолиранткиња
двометрашица	пецачица	фолксдојчерка
деканица	пилоткиња	фудбалерка
декоратерка	послодавка	хемофиличарка
десничарка	претенденткиња	хипнотизерка
дефектологиња	провокаторка	хокејашица
дефектолошкиња	продуценткиња	хроничарка
дипсоманка	промотерка	цимерка
диригентка	психијатреса	цудисткиња
диригенткиња	психолошкиња	шахисткиња
дисиденткиња	психотерапеуткиња	шифранткиња
добошарка	радиоспикерка	
дописница*	регруткиња	

Речник доноси дванаест фемининума које немају свој родни парњак: *веџерка, зечица*, колгерла, мисица, навијачица, нимфета, спонзоруша, старлета, твиџица, ултрафеминисткиња, хостеса, чирлидерсица.*

И поред великог броја наведених фемининума, у овом речнику се налазе и бројне именице мушког рода које немају свој родни парњак. Укупно их је тристо тринаест:

авиоинжењер	антипсихијатар	везаш
авиоконструктор	антихерој	везист
авиомакетар	аплаудер	великоалбанац
авиомеханичар	аркановац	великобошњак
авиомоделар	арт-директор	вибротерапеут
авиопутник	археограф	видеопират
агностик	аутоелектричар	видеофил
агресивац	аутолакирер	видеоџокеј
агроекономист(а)	аутолимар	визажист(а)
агрометеоролог	аутономаш	вијетконговац
агротехничар	афорист(а)	виктимолог
агрохемичар	Афроамериканац	виндсурфер
аеромоделар	балетоман	вирусолог
акупунктурист(а)	балсамист(а)	вирусоноша
акустичар	бандонеониста	витаминолог
албанофоб	бас-гитарист(а)	вицмахер
алголог	бебибумер	вмровац
алергичар	безбедњак	вудуист(а)
алерголог	безболаш	вуковац
алкобизнисмен	безличник	гангстарепер
алкопредузетник	бејзболаш	гастер
алтернативац	биотерапеут	геополитичар
амбалажер	блузер	геостратег
американољубац	блузмен	геријатар
анаграмист(а)	бодигард	гериљеро
анархолиберал	брозист(а)	гериљерос
анационалист(а)	брозоносталгичар	геродијетолог
Анголац	брокер	геронтократ
андрагог	букмејкер	геронтолог
анестезиолог	ванкатегорник	глисераш
антиклерикалац	ватиканист(а)	годишњеодморац
антимилитарист(а)	ватиканолог	голаћ
антипатриот(а)	веган	голгетер

голоотокаш	еколог	криптонациона-
голооточанин	екологист(а)	лист(а)
гольфист(а)	екстрасенс	културњак
гошист	електропривредник	лобист(а)
гранцер	емотивац	лузер
графиташ	енвиromенталист(а)	макробиотичар
графитер	енвиронменталист(а)	макроекономист(а)
графитист(а)	енкаведеовац	мировњак
графитописац	ескапист(а)	музикотерапеут
гребатор	етногенетичар	наркодилер
грејдериста	етноцентрист(а)	нарколептичар
гринписовац	зафркант	наркомафијаш
гробар	звездаш	наркофил
губитник	змајар	натовац
даскаш	избацивач	натоиста(а)
дебејац	изванземаљац	некатолик
дебеовац	имицмејкер	некомуниста
деголист	инокоресподент	немасон
деминер	испитаник*	нематеријалист(а)
демонтер	јеховист(а)	непечарош
демохришћанин	јунговац	несрбин
депосовац	капоерист(а)	неуробиолог
депресивац	капуерист(а)	неурунаучник
дефанзивац	катастрофист(а)	новодосељеник
дефлоратор	киропрактичар	носталгичар
динамовац	кичер	нуклеарац
дискограф	клаустрофобичар	обичњак
дискофил	клокотрист(а)	овисник
дискриминатор	коктел-мајстор	океанолог
диск-џокеј	компјутерист(а)	оскаровац
дицеј	компромисер	осмошколац
добошар*	комуниколог	оспораватељ
догмат(а)	контраш	панкрокер
дозерист	конфедералист(а)	параолимпијац
документарист*	кооснивач	пасдаран
домац	копредседавајући	пенолог
дрвопрерађивач	косценарист(а)	перкусионист(а)
егалитарац	кремљолог	персер
егзистенцијалист(а)	криптокомунист(а)	пивотмен
ејлијен	криптомарксист(а)	плејмејкер

подсекретар	стилист(а)*	феноменолог
полутешкаш	стопер	фигуративац
полуфиналист(а)	стрипација	физикалац
постимпресионист(а)	суорганизатор	филмаш
психотроничар	супертешкаш	филмољубац
радиоастроном	супспецијалист(а)	филмотворац
радиорепортер	сурекордер	фитотерапеут
радохоличар	татуист(а)	флипераш
растафаријанац	телепатист(а)	фрилансер
рашљар	тенор-саксофониста	фриленсер
регановац	територијалац	хардвераш
рејвер	технократ(а)	хардкоровац
рекешаш	техноменаџер	хашишар
рекреативац	титоист(а)	херболог
релијаш	тонац	хероинац
ретернер	травестит	хиперсензибилац
ритам-гитариста	трагичар*	хипертоничар
ролераш	трансфузиолог	хипнотерапеут
серонегативац	трешметалац	хипстер
серопозитивац	трианглист	хипхопер
системаш	туризмолог	хиропрактичар
скејтбордер	ћутолог	хитмахер
скејтераш	уводничар*	холист(а)
ски-маратонац	удбовац	хомофоб
совјетолог	ултиматфајтер	хорорац
сонграјтер	ултиметфајтер	хорорист(а)
социобиолог	ултраконзервативац	хрватифоб
специјалац	ултралибералиста	чврсторукаш
споксмен	улаш	џабалебар
споксмен	уфолог	џезрокер
србофил	фалократ(а)	шибицар
србофоб	фантастичар	

У сва четири речника обрађено је укупно 297 фемининума. Број 1 у загради означава речник Ј. Ћирилова, 2 – И. Клајна, 3 – В. Васић, Т. Прћића и В. Нејгебауер, 4 – Ђ. Оташевића.

аболиционисткиња (4)	агенткиња (4)	Азербејџанка (4)
Абориџанка (4)	агитаторка (4)	азиланткиња (4)
Абориџинка (4)	адвентисткиња (4)	активисткица (4)
Авганистанка (4)	адвокаткиња* (4)	акционарка (4)

алијенка (3)	ватерполисткиња (2, 4)	даркерка (3, 4)
алхемичарка (4)	велемајсторица (4)	двометрашица (4)
аматерка (4)	вербалисткиња (4)	деканица (4)
амбасадорка (4)	вецерка (4)	декоратерка (4)
ампутирка (4)	вибрафонисткиња (4)	денсерка (4)
Англосаксонка (4)	видеотекарка (4)	десничарка (4)
Андалужанка (4)	видовњакиња (2, 4)	дефектологиња (4)
анестетичарка (4)	визионарка (4)	дефектолошкиња (4)
анкетарка (4)	викендашица (4)	дизајнерка (4)
аноректичарка (4)	висажисткиња (4)	дилерка (3, 4)
антиалкоголичарка (4)	висашица (4)	дипсоманка (4)
антикомунисткиња (4)	виталистикиња (4)	диригентница (4)
антологичарка (4)	вицегувернерка (4)	диригенткиња (4)
апсолвентица (4)	вицепрвакиња (4)	дисиденткиња (2, 4)
апсолвенткиња (4)	вицешампионка (2, 4)	диспечерка (4)
армиралица (4)	вишебојка (4)	добошарка (4)
архиварка (4)	вишешколка (4)	дописница* (4)
архитектица (2)	воајерка (4)	доушница (4)
архитектица (4)	водителјица (2, 4)	доцентица (2)
архитекткиња (4)	водителјка (4)	доценткиња (4)
аутостоперка (2, 4)	водоинсталатерка (4)	дринкерка (4)
багеристкиња (4)	возачица (4)	зависница* (4)
бандиткиња (4)	војникиња (4)	Земљанка (4)
бани-герл (1)	вокалистица (4)	зечица* (1, 4)
баптисткиња (4)	волунтаристкиња (4)	ибеовка (4)
барменка (4)	воркахоличарка (4)	информатичарка (4)
басистица (4)	воркохоличарка (4)	јапијевка (4)
басисткиња (4)	галеристкиња (4)	јуловка (4)
бацачица диска (4)	Гамбијка (4)	кадеткиња (2, 4)
бацачица копља (4)	гардисткиња (4)	кајакашица (4)
бeбиситерка (3)	гастарбајтерка (2, 4)	кануисткиња (4)
бeбиситерка (4)	гастарбајтеркиња (4)	каратисткиња (4)
бедуинка (4)	Гватемалка (4)	каскадерка (4)
безвезњакиња (4)	генетичарка (4)	катастрофичарка (4)
бејбиситерка (3, 4)	генсековка (4)	каубојка (4)
бизнисменка (3)	герилка (2, 4)	кечерка (4)
билдерица (4)	гинеколошкиња (4)	кикбоксерка (4)
билдерка (2, 3, 4)	гитаристкиња (4)	клавијатуристица (4)
биоенергетичарка (4)	гласноговорница (4)	клавијатуристичкиња (4)
блекерка (4)	глобтротерка (4)	клеронационалисткиња (4)
бодибилдерка (3, 4)	глодурица (4)	кликерашица (4)
брејкденсерка (4)	голферка (4)	коауторка (4)
брицисткиња (4)	градоначелница (4)	колгерла (4)
вајарка (4)	графичарка (4)	колекционарка (4)
ваљаоничарка (4)	Гренланђанка (4)	колумнистичка (2, 4)
ванземалка (2, 4)	гувернерка (4)	

колумнисткиња (4)	психолингвисткиња (4)	трендашица (4)
коментаторка (4)	психолошкиња (4)	трендсетерка (3, 4)
компјутерашица (4)	психопатица (2)	тријатлонка (4)
конгресменка (2, 4)	психотерапеуткиња (4)	троцкисткиња (4)
координаторка (4)	радиоспикерка (4)	удбашица (4)
копљашица (4)	регруткиња (4)	ултрадесничарка (4)
копредседница (4)	редитељка (4)	ултралевичарка (4)
креативка (4)	ректорка (4)	ултранационалисткиња (4)
креаторка (4)	реперка (3, 4)	ултрафеминисткиња (4)
кромањонка (4)	репрезентативка (4)	усмерењакиња (4)
кулерка (3)	рецепционерка (2)	фавориткиња (2, 4)
кустосица (2)	рокерка (3, 4)	фајтерка (4)
мачевалка (2)	ролерка (4)	факирка (4)
менаџерка (3)	саксофонисткиња (4)	фалсификаторка (4)
мисица (2, 3, 4)	сандинисткиња (4)	фељтонисткиња (4)
младосташица (2)	свингерка (3, 4)	фетишисткиња (4)
навијачица (2, 4)	седмобојка (4)	филмофилка (4)
најављивачица (1, 4)	секунданткиња (4)	флаутискиња (4)
наркоманка (4)	сенаторка (4)	флаутистица (2)
некрофилка (4)	сидашица (4)	флаутисткиња (4)
неуротичарка (4)	сифилистичарка (4)	фолиранткиња (4)
нимфета (1, 2, 4)	сквотерка (4)	фолкерка (4)
нобеловка (2)	скејтерка (4)	фолксдојчерка (4)
новинарка (4)	скинета (4)	фотељашица (4)
одбојкашица (4)	снајперисткиња (3)	фронтменка (3, 4)
оператерка (4)	снајперка (3)	фудбалерка (4)
паздаранка (4)	сноубордерка (4)	хадезеовка (4)
панкерица (4)	спамерка (4)	хакерка (4)
панкерка (2, 3, 4)	спонзоруша (4)	хевиметалка (4)
педагогиња (4)	спринтерка (4)	хемофиличарка
пејсажисткиња (4)	старлета (1, 3, 4)	херменеутичарка (4)
перверзуша (4)	стјуардеса (1)	хероиноманка (4)
перформерка (4)	стреличарка (4)	хипнотизерка (4)
пецачица (4)	стренџерка (3)	хитмејкерка (4)
пешакиња (2)	стриптизета (1)	хобисткиња (4)
пилоткиња (4)	сувозачица (2)	хокејашица (4)
пинап герла (1)	сурферка (4)	хостеса (2, 3, 4)
полицајка (2)	суткиња (2)	хроничарка (4)
полуфиналисткиња (2)	сценаристкиња (4)	цимерка (2, 4)
послодавка (4)	таксисткиња (4)	цитатоманка (4)
премијерка (2)	твигица (2, 4)	црвенобригадисткиња (4)
претенденткиња (4)	телекинезисткиња (4)	четвртфиналисткиња (4)
провокаторка (4)	теоретичарка (4)	чирлидерсица (3, 4)
продуценткиња (4)	терапеуткиња (4)	цезерка (4)
промотерка (4)	тинејџерка (2, 3)	цетсетерка (4)
психијатреса (4)	транссексуалка (4)	

цогерка (2, 4)	шифранткиња (4)	шопохоличарка (4)
цудисткиња (2, 4)	шлагераш (4)	шоуменица (2)
шахисткиња (4)	шминкерица* (4)	шоуменка (3, 4)
шездесетосмашица (4)	шминкерка* (4)	

Ова четири речника нових речи, објављена у распону од двадесет шест година, показују да се с променама у друштву и положају жена мења и однос према фемининумима и њиховој употреби. Многе послове који су некада били искључиво мушки сада обављају и жене па се протеклих четрдесетак година у српском језику појавио велики број нових феминину-ма. Ако се погледа данашње стање, види се да се ова тенденција није само наставила већ се и знатно убрзала. Ексерципирајући најновије неологизме, који су се у српском језику појавили у трећем миленијуму, приметили смо да се у највећем броју случајева оба родна парњака појављују истовремено [в. ОТАШЕВИЋ 2019]. Многи фемининуми који „недостају“ у три овде анализирана речника нових речи (за *Речник нових речи* Јована Ћирилова нисмо сигурни да ли је рађен на основу ексерципиране грађе) – нису наведени уз именицу мушког рода, а нису наведени зато што их у ексерципираној грађи није било – данас се срећу у бројним изворима:

авиоинжењерка: Selija Himenez je *avioinženjerka*, ali sada joj je glavna misija titula sa Španijom (danas.rs, 2019¹); *Avio-inženjerka* i професорка sanskrita, koja je tačno govorila sanskrit (forum.krstarica.com, 2019)².

авиоконструкторка: Humanitarka Lota Hičmanova, *aviokonstruktorka* Elzi Mekgil, olimpijka Bobi Rozenfild i jedna od pionirki preduzetništva Viola Dezmon (novine.ca).

авиомеханичарка: Tanja je *avio mehaničarka* iz Zemuna: Iz pantalona smo je presvukli u haljinu i štiklice (zena.blic.rs, 2017); Rođena je 1922. godine u Meksiku, a tokom svog dugačkog života bila je probna pilotkinja, avio-mehaničarka, članica američke avijacije u Drugom svetskom ratu, model, humanitarka, politička aktivistkinja i majka (facebook.com, 2018); *Italijanka - aviomehaničarka na A-129* (mycity-military.com, 2006)

агроекономисткиња: Za predsednika Mesnog odbora izabrana je Vera Pili-pović, diplomirana *agroekonomistkinja* (zrenjaninski.com, 2018); „Raznovrsnost je glavni ključ agroekologije“, potvrđuje Nataša Sotero, *agroekonomistkinja* u Tehničkom

¹ Сви наведени цитати налазе се на интернету. Због уштеде простора и прегледно-сти наводи се само први део адресе (без www. или <https://>) који показује о којем се извору ради, док се остатак, који често заузима неколико редова, изоставља. Уз помоћ било којег претраживача лако се може наћи цео текст. Треба имати на уму да су очигледне словне грешке исправљене, као и да су у немалом броју текстова додавани дијакритички знаци. Након адресе наводи се година када је текст објављен – уколико је то било могуће утвр-дити.

² Наводе се највише три цитата.

institutu za bio-poljoprivredu (admin.nedeljnik.rs, 2018); *Proizvođači se uprkos svim dešavanjima u agraru i dalje teško odlučuju na neke radikalne promene, kaže agroekonomistkinja Mirjana Tomić* (agrodan.rs, 2017).

агрометеоролошкиња: U naredna tri dana очекују се мразеви од -3 до -5 stepeni Celzijusa, па би пољопривредници што пре требало да оберу првенствено закаснило поврће, изјавила је данас агрометеоролошкиња Републичког хидрометеоролошког завода Зорика Радичевић (rtv.rs, 2014).

агрохемичарка: Саговорница: др Мирјана Здравковић, *агрохемичарка* (agromedia.rs, 2020); која област наше земље [је] погодна за коју врсту производа сазнали смо од наше саговорнице Мирјане Здравковић, *агрохемичарке* са Института за земљиште (cyberspaceandtime.com).

акупунктуристкиња: Британска физиотерапеуткиња, масерка и *акупунктуристкиња* Рената Нјунс за „Дејли мејл“ је дала неколико једноставних савета (nova.rs, 2020); *Моја акупунктуристкиња*, нарочито зими и нарочито кад неко има „хладан“ организам, тражи да се уносе намирнице које греју (bebac.com, 2015); Мадa лијекови имају ефекта постоје и друга природна рјешења која вам могу донијети олакшање. Елизабет Алегзандре (Elizabeth Alexandre), траварка и акупунктуристкиња из Нјујорка, наглашава да је **акупунктура** метод који је имао велики успјех (lolamagazin.com).

акупунктуролошкиња: Верују да одређени препарати подстићу циркулацију, хидратизују, побољшавају текстуру и еластичност коже, а неке од њих са нама је поделила акупунктуролошкиња др Весна Горићки (lovesensa.rs, 2018); Оно што овај осећај о коме смо причали, неколико врста осећаја, указују на то да смо на правом путу, значи да смо дошли тачно до тачке где активирамо енергетски проток”, каже Грдана Петровић, акупунктуролошкиња, специјалиста кинеске медицине (biznis24.rs, 2020); Отишла је код те *акупунктуролошкиње*, која јој је преписала и разне биљне чајеве (novinarnica.info).

акустичарка: Још једна супер *акустичарка*! ;-) Инспирисана тада популарним. folk- акустичарским песама, пева о трубадурима из средњег века (muaria.blogspot.com, 2016); Ту су три singla од Бисере Вејетанлић [...]³ и један одличан singl од Јадранке Стојковић наше акустичарке бр. 1 (jugozvuk.blogspot.com, 2008).

алерголошкиња: Први корак у њеном лечењу, јесте дијагностика, каже алерголошкиња, Мирјана Јованчевић Дрвеница. Концентрација полена највећа је када је време сунчано, ветровито и када нема велике влаге (021.rs, 2019); Код нас се, објашњава *алерголошкиња* др Зорика Плавшић, примјењују апсолутно све дијагностичке методе које се и у свету користе (vivamagazin.info, 2009).

алтернативка: Од недавно је управница Шабачког позоришта Минја Богавас, још врло млада и већ врло искусна, позната као Лјута позоришна алтернативка, и ти се новији, савременији ветрови већ и те како осећају у тамошњем театру (vreme.com, 2019); 6. децембра (субота), у београдском Дому Омладине наступиће француска алтернативка Berry. Као предгрупа овој великој уметници наступиће састав Vrooom из Београда (vesti.rs, 2008).

анаграмисткиња: Као пратећа манифестација одржан је 7. Анаграмни куп Србије. [...] Неочекивано, али заслужено, тријумфовала је све боља анаграмисткиња Софија Нецин (puzzleserbia.rs); Наша најстарија анаграмисткиња, госпођа Persida Radak, и ове године послала је неколико занимљивих радова на шампионат Србије,

³ Три тачке између угластих заграда означавају да је део текста изостављен.

čak je stigla do drugog mesta u kategoriji minijatura. U međuvremenu, pristigli su i njeni anagrami za drugu rundu takmičenja (chessandpuzzles.blogspot.com, 2017); Данас нам је наша драга анаграмисткиња послала већу колекцију својих анаграма (enigmoteka.blogspot.com, 2009).

антипатриоткиња: Тако се ŽUC у највећем броју медија стављају у позицију antipatriotkinja, stranih plaćenika, antidržavnih elemenata (docplayer.rs, 2018); Biti antipatriotkinja / širiti politiku ženske solidarnosti (jasminatesanovic.wordpress.com, 2011); Kao feministkinje, imamo obavezu da u zemlji koja vodi rat ili vrši nasilje, budemo antipatriotkinje ili da same definišemo šta je to stvarno patriotizam, ukoliko je neki ma od nas stalo do patriotizma (zeneucnom.org, 2006).

антимилитаристкиња: Kao ubeđena antimilitaristkinja, u parlamentu SAD jedina glasala protiv objave rata Japanu posle bombardovanja Perl Harbura 1941 (paluba.info); Ona je i zagovornica LGBT prava, ateistkinja, veganka i antimilitaristkinja i jedna je od retkih javnih ličnosti koje se usuđuju da javno govore o ratu na Ex-Yu prostorima (czm.org.rs, 2017); Првенствено [сам] феминисткиња, антифашисткиња, *антимилитаристкиња*, то је за мене јединство, исто као што је сексизам-национализам-милитаризам (fedorabg.bg.ac.rs).

антихероина: Она је тако комплексан лик – и хероина и антихероина. Трудити смо се да је не поједноставимо, што је било истовремено тешко и веома узбудљиво (politika.rs, 2012), U umetnosti, antiheroj ili antiheroina je generalno protagonist čiji karakter se barem po nekim osobinama razlikuje od profila arhetipskog heroja (b92.net, 2010); Груб бајкерско-панкерски имиџ Лизбет Саландер, антихероине трилогије „Миленијум“, после „интервенције“ шведске модне куће "H&M" почео је да се шири планетом (rts.rs, 2011).

арт-директорка: Била је арт директорка Београдског драмског позоришта, али је 1993. године смењена након јавних и политичких изјава (bbc.com, 2019); Књигу је уметнички опремила Милена Савић, арт директорка часописа Елементи (dobrevesti.rs, 2017); Организациони тим Србинала чине директорка фестивала Милица Трифуновић, арт директорка Јелена Милетић, координатор програма Наталија Милетић (in4s.net, 2013).

аутолимарка: Чула сам за жену вулканизера, али мислим да сам ја једина жена аутолимар, каже Сунчица Горчић, аутолимарка, аутолакирерка, земљорадница, домаћица, фабричка радница, речју, жена која не зна за одмор (nirapress.com, 2019); Sunčica Gorčić (48) iz mesta Bratimilovce, u okolini Leskovca, jedna je od retkih žena u Srbiji koja se bavi muškim poslom, naime ona je autolimarka (kurir.rs, 2019); „Želim da se zahvalim ovim ženama koje su mi omogućile da uz pomoć ovih para kupim stubnu dizalicu i ostalu opremu, zahvalna sam i gradonačelniku na ovoj ponoći“, kazala je autolimarka Sunčica (jugmedia.rs, 2019); Da li voliš automobile i želiš da znaš kako da ih popravljаш i ofarbaš onako kako ti želiš? Ako postaneš autolimarka možeš da ostvariш ovu želju i postaneš jedna od najtraženijih majstorica (poslodavci.rs).

аутономиша: Kao dugogodišnjoj članici Lige socijaldemokrata Vojvodine, političke stranke sa izraženim regionalnim i autonomaškim karakterom, sigurno je da svuda sa sobom nosite epitet autonomašice (besermenji.com, 2018); Нисам се разишла са Ненадом Чанком, ЛСВ је престала да буде странка у којој сам видела политичко дело, каже Александра Јерков, и додаје да остаје „аутономиша“ (nsrpt.rs, 2013); На плакатима је написано „Ко о чему, Нана о поштењу! Још увек аутономиша“, а на њима се налази и њена фотографија (rtv.rs, 2015);

Афроамериканка: Чикаго је добио прву Афроамериканку градоначелницу Лори Лајтфут, која је отворено геј, а и потпуно нова у политици (politika.rs, 2019); Истраживање које је спроведено 2018. године на основу података које је обезбедила морнарица, показало [је] да Афроамериканке чине само 1,9 одсто укупног броја пилота (dnevnik.rs, 2020); Она је најплаћенија *Афроамериканка* свих времена (rtvbn.com, 2014).

Речник И. Клајна садржи двадесет шест фемининума чији родни парњаци одавно постоје у језику и обрађени су у речницима, док их је у речнику Ђ. Оташевића пет пута више. Верујемо да је данас тај број неупоредиво већи. Навешћемо тридесетак примера:

агностичарка: Ekumenska politika ustanove beše jača od njene katoličke tradicije i devojčice drugih veroispovesti, kao i agnostičarke, na raspolaganju su imale prostor za svoju duhovnu praksu i za osamljivanje (Isabel Aljende: *Trbosek*, Sa španskog prevela Aleksandra Mačkić, Beograd: Evrogiunti, 2014); Da li je ovim Ilić potvrdila mahalske priče da je nakon pravoslavlja i islama postala ateista ili *agnostičarka*? (senzacija.ba, 2019).

агресорка: Женски ликови, у великој већини до сада виђених филмова на 65. Венецијанском фестивалу, јесу демони, мучитељи, манипулаторке, неуротичарке, и љубавне жртве и љубавне агресорке, па гледаоцу не преостаје друго него да се напне и озбиљније позабави психоанализом (politika.rs, 2008); Колинда Грабар Китаровић се ниједном речју није успротивила тврдњи да су Срби у Хрватској „агресорска мањина“. По тој логици, исправно је што је дванаестогодишња Александра Зец убијена, за разлику од усташа у Блајбургу, јер ако је она агресорка, јасно је шта заслужује када „изазива толико смрти и зла“ (pecat.co.rs, 2019); Да мало видимо шта је ту требало урадити! Позвати мајку „агресорке“ на разговор, скренути пажњу, уз уважавање развојних карактеристика трогодишњака. Мајка каже „па она је мала, сигурно су друга деца њу дирала“ (b92.net, 30. 6. 2020).

агрономкиња: Док десет жена, међу којима неке први пут имају прави посао, стрпљиво саде њежне стабљике, а има их равно 380.000, агрономкиња Едина Хабиб провјерава, на малим компјутерима окаченим у пластеницима, да ли су све вриједности потребне за производњу органског поврћа на правом подиоку (бука.com, 3. 4. 2014); Такођер је у плану у врту у Боровју додатно уредити и опремити преостали дио површине обрадивог земљишта с укупно 200 нових парцела – открива агрономкиња Бранка Мракужић (бука.com, 5. 3. 2016); МЕШТЕ-РОВИЋ, Бранка, професорка универзитета, *агрономкиња* (sr.m.wikipedia.org).

администраторка: Јована Глигоријевић, новинарка и администраторка ФБ групе „Крагујевац у борби против КОВИД-19“ (radiozlatousti.rs, 2020); Инжењер, ретушер фотографија, администраторка у фитнес клубу и стендап комичар причају како пролази један обичан дан (rs.rbth.com, 2019); Ако већ месите, можете да идете и корак даље - сами направите и квасац. Томе ће вас научити Миља Вуковић, администраторка странице на Фејсбуку (rts.rs, 2020).

алатничарка: Teta alatničarka sa početka priče ima prave grudi da se izrazi mo politički korektno samo što su se oteglile pa otud i opis DOKOLENKE (fiat-lancia.org.rs, 2011); Obrazovanje koje se stiče Završetakom obrazovnog programa ALAT-

NIČAR učenik stiče stručno obrazovanje u trajanju od tri godine ALATNIČAR/ALAT-NIČARKA (readbag.com).

албанолошкиња: Sutra u podne [...] albanološkinja Milena Beran i ja razgovaramo o tome koji su uzroci i posledice antialbanske kampanje u borči (twitter.com, 2019); U pitanju je studentkinja Filološkog fakulteta u Beogradu, Milena Beran, budući diplomirani filolog i albanolog (filološkinja i *albanološkinja*) (stratigosblog.wordpress.com, 2015); Kulturna menadžerka, albanološkinja u Beču gradi kulturne mostove sa Ex-Yu prostorom. Nas dve radimo na Korčuli još od '84 (kljucanica.com, 2015).

анализаторка: Жена Девица је веома проницљива, природна критичарка и оштра анализаторка свега и свакога (sr.bestvashikaranastrologer.com, 2018); žene su smaračice, analizatorke i zlopamtila (blog.b92.net, 2015); Intervju predsednice NVO Evropski pokret na Kosovu Rade Trajković nedeljniku Vreme zainteresovao je direktorku CEAS Jelenu Milić da uradi „analizu“. [...] Izgleda da je ova „analizatorka“ jedna od Vučićevićih žešćih botova! (b92.net, 2018).

аналитичарка: Србин.инфо је присуствовао предавању угледне руске аналитичарке на тему „УНИЦЕФ И РУСИЈА: Идеологија и пракса 1991-2019. Технологије распада породице у документима и пракси“ (srbin.info, 27.9.2019); Ти сукоби су били међународни у свим фазама због директног и индиректног учешћа Србије и Хрватске“, пише у анализи чија је ауторка правница, некадашња новинарка и бивша аналитичарка Тужилаштва Хашког трибунала Јулија Богоева (novosti.rs, 19.12.2017); Испуњено је тек нешто више од четвртине критеријума из Споразума о стабилизацији и придруживању“, пише њемачка аналитичарка (iskra.co, 10. 6. 2017).

андрагошкиња: Дипломирана *андрагошкиња* Наташа Чакић-Симић не бави се одраслима већ дизајном намештаја (politika.rs, 2007); Реч је о наслову „Предузетничко оспособљавање у великим предузећима“, чија је коауторка Љиљана Марковић, дипломирана *андрагошкиња* (naslovi.net, 2019); МИРЈАНА БАРОШЕВИЋ, дипломирана *андрагошкиња* из Кикинде, разрешава се дужности директора Геронтолошког центра (puma.vojvodina.gov.rs, 2016).

анестезиолошкиња: Због вршења абортуса ухапшени су специјалиста гинеколог Б. Ј. (40), анестезиолошкиња С. Н. (41) и техничар Р. С. (55) из Пожареваца, као и гинеколог Г. Р. (44) из Великог Градишта (rtv.rs, 2008); анестезиолошкиња, која је пилот, како се представља, прелепа жена топлих очију (novosti.rs, 2020); Углавном, сјајна анестезиолошкиња др Снежана, др Зоран и мој добри, нежни, стручни, одговорни, племенити и насмејани др Радоси су ме уз помоћ спиналне анестезије породили у 9.42 (glaszapadnesrbije.rs, 2015).

антропозофкиња: Davne 1960, godine Marlja Tun, nemačka antropozofkinja, razvila je blodinamički setveni kalendar koji povezuje određene aspekte biodinamičke poljoprivrede sa Sazveždima unutar Zodijaka (mojkatalog.rs); Najpre je antropozofkinja Marija Tun decenijama eksperimentisala sa setvom prema različitim mesečevim menama. Pritom je posmatrala tok velikog noćnog sazvežđa kroz zodijačke znakove (agroklub.rs, 2015); Gospođa Adele v. Heydebrandt, jedna starija antropozofkinja, je 10 godina delila krajnje skroman život sa njom u baraci, mada ju je poznavala i bila svesna šta je čeka (antropozofija.org).

антрополошкиња: Америчка *антрополошкиња* Лора Вин Антикас је позвана да испита кости пронађене испод капеле манастира Светог Афанасија (politika.rs, 2019); Јелена Васиљевић, антрополошкиња из Београда за БУКУ: Доми-

нантне вредности у друштву нису одраз спонтаних уверења већине (бука.com, 2019); Након одбране доктората изабрана је за доценткињу, као прва антрополошкиња на Универзитету у Београду (in4s.net, 2019).

апологеткиња: У духу апокалиптичних политичких визија први председник Владе је изјављивао како и сама Влада може да падне, али да не долази у обзир да падне Споразум док је водећа апологеткиња Дачић—Вучићеве Владе Весна Пешић недавно изјавила како споразум морамо да спроведемо (ко то?) чак иако га сами грађани одбију (nspm.rs, 2013); Идеја водиља и „научни“ темељи тог говора директно су преузети од Латинке Перовић и Дубравке Стојановић, идеолошкиње и водеће апологеткиње ауторитарне „модернизације“ коју Вучић спроводи (nspm.rs, 2015); Апологеткиње обрезивања кажу да се под наборима препуцијума накупља масти слузнице - смегма, која може постати плодно тло за бактерије које узрокују болести (sr.goodhealth-goodlife.com, 2020).

антинационалисткиња: Лорд Овен је истицао парадокс да пројугословенска антинационалисткиња Мира Марковић живи са човеком ‘за кога се верује да је главни виновник распада Југославије’. Она је рекла Дејвиду Овену и његовој супрузи да схвата да Милошевић није успео да их убеди да није националиста. ‘Рећи ћу вам због чега није националиста. Никада се не бих удала за њега или остала с њим у браку да је националиста.’ (intermagazin.rs, 2017); Izložena nasilju patrijarhalne zajednice kao žena, feministkinja i antinacionalistkinja, Lepa je otvoreno istupala i kao lezbejka u doba kada je to bilo gotovo nezamislivo (impulsportal.net, 2015); Ja sam potpuno radikalno *antinacionalistkinja*. Za nekoga patriotizam je nešto veoma važno, a za mene je nula, ništa ne znači (docplayer.net, 2005).

арбитарка: Teniska arbitarka ubila muža šoljom za kafu (kurir.rs, 22. 8. 2012); Srpska arbitarka Marijana Veljović će deliti pravdu u finalnom meču ženske konkurencije Vimbldona (b92.net, 13. 7. 2019); Arbitarka je iz džepa izvadila mobilni telefon i zamolila ga da ufofotkaju zajednički „selfi“. Brazilac je, naravno, pristao na to, na oduševljenje celog stadiona, ali i društvenih mreža na kojima je ovaj snimak postao pravi hit (espresso.rs, 2019).

аритметичарка: Njih dve su aritmetičarke, kao da se logika može svesti na brojeve, i izgleda da se ne slažu u vezi s time kako te brojeve valja koristiti. „Računajući pomoću Radunove mere odstupanja, brzina je jedanaest puta veća nego što bi trebalo da bude“, napeto reče astrela. „Štaviše, to mora da nagoveštava uplit senke...“ (Robert Džordan: *Bodež snova : deo prvi*, Preveo Ivan Jovanović, Laguna, Beograd, 2011, str. 57).

археолошкиња: Праисторија нам ретко приказује своје лице па је и разумљива радост археолога када наиђу на било који траг тог времена, грнчарски и предмети од камена или метала, на пример. Међутим, једна археолошкиња праисторију приближава мирисима и укусима које веома уверљиво преноси последњих неколико година (rtv.rs, 2016); Сценарио, какав се виђа само у филмовима о Индијани Џонсу, изненадио је и археолошкињу Сапу Парсак (rtv.rs, 2016); Тако је узорак доспео у руке Радмиле Божић, директорке школе, а како бисмо потврдили тачност проналаска, контактирали смо археолошкињу Верицу Танасић, такође бившу ученицу наше школе (loznickenovosti.com, 2019).

астролошкиња: Она је харизматична и ексцентрична, пасионирана астролошкиња и стриктна вегетаријанка (rts.rs, 2020); Kako saznajemo od astrološkinje Helene Cupać najčešći razlozi zbog koje je ljudi kontaktiraju su ljubavni život, za-

tim karijera i zdravlje, dok su vrlo česta pitanja vezana i za životu i boravak u inostranstvu (kurir.rs, 2020); Астролошкиња Милица Микаћ открива чему може да се нада сваки знак у години пред нама (бука.com, 2017).

астрономка: Каролина Хершел (16. март 1750 - 9. јануар 1848) била је британска астрономка немачког порекла. Једна је од најпознатијих женских астронома у историји астрономије (dobrevesti.rs, 2016); Америчка астрономка Линда Морабито, рекла ми је: господине Хајдуковићу, ако је ваша теорија 50 посто тачна, онда је у питању научна револуција (fakti.org, 2014); Ову зависност између периода pulsације и luminoznosti otkrila је почетком прошлог века астрономка Henriјета Levit (photontide.org, 2013).

астрономкиња: Астрономкиња америчке свемирске агенције НАСА Ам Маинзер открила је астероид којем је дала име Малала усуфса, по пакистанској активистици за људска права и добитници Нобелове награде за мир (бука.com, 2015); На данашњи дан је пре 352 године умрла Марија Куниц (1610-1664), чувена нововековна астрономкиња (palankaonline.info, 2016); Једна од ауторки је и наша гошћа Ивана Хорват, астрономкиња и научна новинарка (rtv.rs, 2015).

астрофизичарка: *Астрофизичарка* Роса Доран у Београду. Угледна европска едукаторка у периоду од 30. маја до 4. јуна у посети нашој земљи, у оквиру Scientix мреже (elementarium.cpn.rs); Џослин Бел Бернел је астрофизичарка из Северне Ирске. Дипломирала је физику на Универзитету у Глазгову 1965, а докторирала на Универзитету у Кембриџу 1969 (facebook.com, 2019); Античка филозофкиња, астрофизичарка и астроном: Рејчел Вејз као Хипатија у „Агори” (politika.rs, 2009).

аудиолошкиња: О uticaju buke na organizam за наше медије говори ORL – audiološkinja Ivana Mićeвић Manojlović (rtnk.me, 20. 4. 2019); psihološkinja Adriana Pejaković I audiološkinja,profesorica medicinske rehabilitacije I specijalne edukacije,specijalista vbroakustike, doktorica Ljilјana Šobić (youtube.com, 20. 4. 2016).

аукционарка: Nedavno se našao u zagrlјaju aukcionarke Leticije Fraј, s koјom se čak i polјubio, што је на друштвеним мрежама izazvalo lavinu komentara (dnevno.rs, 2020); Avion је prodat u subotu, saopštila је аукцијска кућа zaduжена за prodaju aviona, GWS. Kupac nije poznat, a aukcionarka Brižit Kruze rekla је да не може odmah да objavi informacije o kupcu, kao ni njegove planove (b92.net, 2017); „Ono што ovu halјinu čini posebnom је то што нас podseća на čarobni glas i izvaredan talenat Ejmi Vajnhaus“, kazala је пре početka licitacije aukcionarka Keri Teјlor (svet.rs, 2011).

аутобиографкиња: Зато је тешко поверовати да му је згодна аутобиографкиња Пола Бродвел „подметнута”. Пре ће бити да су се среле две међусобно усклађене амбиције: њене да у дружењу са популарним ратним идолом промовише саму себе (у чему је увелико успела) и његове да му она буде ново огледало сопствене важности (politika.rs, 2012), Svaki дан је imala по читав дан на raspolaganju да osmisli neki pristojan, zadovolјjavajuћи начин življenja, па ipak činilo се да уз све те mogućnosti izbora i sloboda uvek dobija samo још veću patnju. Autobiografkinja је gotovo prisilјena да zaključи да је žalila samu себе зато што је bila tako slobodna (wdoyouw.org, 2020); код *аутобиографкиња* – представљање „ја“ кроз моделе других – је у ствари мање супституција, а више конструкција аутобиографског (eteze.arts.bg.ac.rs); Autobiografkinja ovde izražava svoju duboku zahvalnost roditeljima за barem јednu stvar – то да је nikad nisu podsticali да bude Kreativna u Umetnosti, као што су то činili s њезиним sestrama (pulse.rs).

аутодидакткиња: Уметница и дизајнерка Natali di Paskie (Nathalie Du Pasquier) је *autodidaktkinja*, али има дугу каријеру и као креаторка (novimagazin.rs, 2016); А уз то се види и једна мања демонска креатура, какве се виде на сликама Hieronymusa Boscha. Tanning, једна autodidaktkinja, која се могла носити са највећим, двадесетог вијека, али истрајивост умјетности већ одавно не дозвољавају таква поређења (spago-smail.blogger.ba, 2019); постала је *аутодидакткиња*, а касније је имала различите менаџерске улоге у сигурносном покретању ИронПорт (hitechglitz.com).

аутомеханичарка: Аутомобил вероватно не поправљате код аутомеханичарке. Теško да ћете и наћи жену која се бави тим занимањем. Међутим, у будућности би то могло да се промени, све је више девојака које траже такозвана мушка занимања (blic.rs, 2017); У каријери је била самостални превозник, рели возачица, инструкторка вожње и аутомеханичарка, али ни са 83 године волан не препушта никоме (бука.com, 2018); Некадашња аутомеханичарка и власница продавнице аутомобила у пензији цео живот је посветила раду, а сада жели да оствари свој сан из младости и обиђе свет олдтајмером (rtvbn.com, 2014).

аутсајдерка: Donedavno nisu ni znali za nju, a sad je postala predsednica: Многи сматрају да ће ова аутсајдерка покренути Европу и стати на црту и Орбану! (kurir.rs, 2019); Аутсајдерка из SAD у полуфиналу АО (antenam.net, 2019); Нова сензација у Њујорку: Аутсајдерка елиминисала шампионку Ју-Ес опена! (2017).

Свакако би било корисно када би се у нове речнике неологизама уносило што више фемининума (феминатива) који нису обрађени у досадашњим дескриптивним речницима српског језика. Да би се, међутим, стекао потпун увид у број фемининума који постоје у савременом српском језику, као и њихову употребу, неопходно је урадити засебан речник фемининума.

ЛИТЕРАТУРА

- ВАЛНБЕНДЕР, ИВАНИКОВА 2018: Ј. Е. Вайнбендер, А. А. Иванникова, „Характеристика феминитивов : История возникновения термина“. у: С. В. Заескова (ур.), *Гуманитарные науки : Студенческий научный форум : Электронный сборник статей по материалам X студенческой международной научно-практической конференции*. Новосибирск: Новосибирский государственный технический университет, стр. 92–95.
- МАРКЕЖИЧ 2019: Тјаša Markežič, *Feminativi v slovenskem jeziku: doktorska disertacija*. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, 2019, 473 str. [<https://dk.um.si/Dokument.php?id=133396>]
- ОТАШЕВИЋ 2008а: Ђорђе Оташевић, *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику : Лингвистички аспект*. Београд: Алма.
- ОТАШЕВИЋ 2019: Ђорђе Оташевић, „Семантичке дефиниције нових фемининума“, *Новоречје : Научно-популарни неолошки часопис*, 1, Београд, стр. 9–10.

- СМИРНОВА 2020: Е. А. Смирнова, „Феминативы: за и против“. у: Наука в XXI ве-ке : инновационный потенциал развития : Сборник статей по материалам II международной научно-практической конференции. Уфа: Вестник науки, стр. 185–190.
- СТРЕЛЬНИКОВА 2019: Н. Д. Стрельникова, „К вопросу о феминитивах“, у: Е. Я. Титаренко (ур.), *Русский язык в поликультурном мире : Сборник научных статей III Международного симпозиума, в 2-х томах*. Симферополь: Ариал, стр. 294–302.
- ХУДЕЧЕК, МИХАЛЬЕВИЋ 2019: Lana Hudeček, Milica Mihaljević, „Hrvatsko mocijsko nazivlje“. *Jezikoslovni zapiski*, № 25, str. 107–126.

РЕЧНИЦИ

- ВАСИЋ, ПРЋИЋ, НЕЛГЕБАУЕР 2001: *Du yu speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama*. Novi Sad: Zmaj.
- КЛАЈН 1992: Иван Клајн, *Речник нових речи*. Нови Сад: Матица српска.
- ОТАШЕВИЋ 2008б: Ђорђе Оташевић, *Речник нових и незабележених речи (саже-то издање)*. Београд: Алма.
- ЋИРИЛОВ 1982: Jovan Ćirilov, *Rečnik novih reči : Reči, izrazi i značenja nastali u srp-skohrvatskom jeziku posle drugog svetskog rata*. Beograd: Narodna knjiga.

Джордже Оташевич

ФЕМИНАТИВЫ В СЛОВАРЯХ НОВЫХ СЛОВ

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются феминативы которые находятся в четырех сло-варях новых слов. Можно заметить, что изменения в положении женщин при-водят к все большему использованию феминативов.

Ключевые слова: сербский язык, феминатив, феминитив, словари новых слов

УДК 811.163.41'373.611:[811.163.41'373.43+811.163.41'27]
811.163.41'374:[811.163.41'373.43+811.163.41'27]

Јована Јовановић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ДА ЛИ ЈЕ БЕДАК НОВА РЕЧ?

Полазећи од савремених жаргонских конструкција *бити у бедаку* и *пасти у бедак* или изведеног експресивног глаголског неологизма *избедачити се*, у раду се са етимолошког, творбено-семантичког и лексикографског аспекта бавимо значењем лексеме *беда* и њеног деривата *бедак*. Циљ нам је да укажемо на семантичке трансформације компонената у семској структури лексеме *беда* које су током историјског развоја српског језика утицале на лексички и лексикографски статус, као и на значење деривата унутар велике породице речи чија је мотивна реч ова именица. Анализа ће показати чврсту етимолошку везу између лексеме *беда* у значењу „сиромаштво, оскудица” и жаргонизма *бедак*, којим се у новије време именује емотивно-психолошко стање нерасположења, депресивности.

Кључне речи: лексеме 'беда' и 'бедак', семантичке компоненте, етимологија, Речник САНУ, Речник српског језика Матице српске, жаргонизам

Истражујући етимолошка пространства српског језика, откривамо занимљивости о пореклу и значењу неких речи из нашег речничког фонда које су на први поглед само формално сличне, а заправо, испоставиће се, испреплетене чврстим етимолошким нитима и представљају чланове исте лексичке породице. Једно такво етимолошко клупко смотано је и око изглед нове речи у нашем жаргонском лексикону, а то је именица *бедак*.

Свако од нас је, речено савременим омладинским жаргоном, каткад због нечега *био у бедаку* или је пак *пао у бедак*, па ћемо пробати да одговоримо како су у језику и животу они у *бедаку* повезани са људима који *живе у беди*. У српској свакодневици су, чини нам се, такви појединци повезани логичким, узрочно-последичним везама: егзистенција у *беди* и оскудици, жаргонски речено – *баца човека у бедак*. Додуше, та је веза врло лабава и променљива, јер се човек – његошевски речено: „слабо живинче” – навикне на све што живот собом носи, па и на беду оугла – и мате-

* jovana.jovanovic@isj.sanu.ac.rs

ријалну, и моралну, и друштвено-културну и некако је стоички носи, *не падајући у бедак* што не може скинути себи беду с врата. С друге стране, блискост *беде* и *бедака* са становишта етимологије српског језика нераскидива је и почива на заједничким семантичким компонентама које прва – старија и стилски неутрална реч има се другом – карактеристичном за модерну жаргонску, колоквијалну комуникацију.

А у расплитању овог етимолошког Гордијевог чвора поћи ћемо од савременог значења речи *беда* – централног члана и главе једне велике лексичке породице, која окупља бројне именице, придеве и глаголе чијим ћемо се пореклом и семантиком у српском језику бавити у овом тексту. Према једнотомном Речнику српског језика Матице српске из 2011. године (РСЈ), *беда* примарно означава „велико сиромаштво, сиротињу, немаштину”, те можемо, примера ради, *запасти у беду*. То је значење које данашњи говорници заиста осећају као основно када је реч о овој именици, али је оно заправо, гледано из перспективе историјске семантике – њено новије, млађе значење. Потврду за то пружа нам неколико лексикографских приручника – на првом месту Скоков етимолошки речник српског односно хрватског језика из 1971. године, али и други наши дескриптивни једнојезични речници – Матичин шестотомник из 1976. године (РМС), као и велики Академијин тезаурус, Речник САНУ. У ова два речника као примарно значење именице *беда* забележено је њено етимолошки старије значење: „зло које задеси човека, невоља, несрећа, напаст”. Управо у том значењу именица *беда* нашла се и у окамењеним фразеолошким конструкцијама, па када кажемо да смо *навукли беду на врат* или *скинули беду са врата* – то значи да смо „упали у невољу, наметнули себи неку непријатну обавезу, одговорност, бригу”, односно да смо се те „невоље, несреће ослободили, да смо бригу, обавезу или какву сличну непријатност пребродили, превазишли” и томе слично. Речник САНУ доноси бројне потврде да је *беда* у српском језику примарно означавала било какву „невољу, несрећу”, одакле се као секундарно развило значење „материјалне невоље, оскудице, немаштине”. Ево једног примера из приповедака Јанка Веселиновића: *Долазило му је ... да јој се изјада на беду која га је снашла*; затим, из романа „Горски цар” Светолика Ранковића: *Ма, какво венчање ... — рече Вујо. Зар за сваку лудост да навлачиш беду на врат.*

Етимолошки гледано млађе, али у савременом српском језику најубичајеније и отуда у Матичином једнотомнику забележено као прво значење именице *беда* јесте „оскудица, немаштина, крајње сиромаштво”. Академијин речник и Матичин шестотомник пак ову реализацију бележе под бројем два, водећи рачуна о историјској семантици, односно о лексичком старјештву и чињеници да реч *беда* још од прасловенске епохе примарно означава „несрећу”. А ево и неких контекста који потврђују њено наведе-

но секундарно значење (*немаштина*) – нпр. у Речнику САНУ, у приповеткама Григорија Божовића: *Његова кућа бејаше отворена за свакога који би пао у беду*; или у Електронском корпусу српског језика, у преводу романа „Менсфилд парк” Џејн Остин: *Ја се морам простирати према губеру, иначе ћи запасти у беду*.

Тумачећи порекло и значење глагола *бедити*, Петар Скок у свом речнику наводи и поједине дијалекатске реализације именице *беда*, на основу којих посредно закључује да се под *бедом* иницијално подразумевало „зло, несрећа”. Тако се, примера ради, у неким говорима на Космету ова реч употребљава као еуфемизам за појам „ђавола, напасти, нечастивог”, као прототипичног репрезента несреће, зла у хришћанској култури. И у другим словенским језицима налазимо потврде да је у структури значења именице *беда* доминантна компонента ’несрећа’, ’невоља’, те да је и придев *бедан* који је од ње изведен примарно значио „несрећан, јадан”, развивши тек касније значење „сиромашан”. Отуда се и атрибут у називу „Бедни људи”, који носи први роман Фјодора Михајловича Достојевског, разуме као *несрећни*, а не као *сиромашни људи*.

Коначно, осврнућемо се и на модерну жаргонску комуникацију, у којој је постало посве уобичајено рећи да је неко *пао у бедак*, односно да се *избедачио*, уколико је лоше воље, нерасположен, несрећан због нечега. Електронски корпус српског језика доноси на десетине контекста из разговорног језика, као и из дела наших савремених писаца или преводне књижевности у којима се појављују конструкције *бити у бедаку*, *пасти у бедак* или се за неку неповољну ситуацију, непријатну околност, незгоду у којој се човек нађе каже просто да је *бедак*. Ево неких илустративних примера: *Он је с нама само зато што га је нека жена **bacila u bedak**; Njegov kolega Sergej је међутим све више **upadao u bedak**. Nešto га је морило изнутра; Mislili су да нема правог народног veselja без циганске музике и трубача – они су ту да те понесу да разбијаш чаše, да те расплачу, да те osokole и да ти поправе raspoloženje kad si **u bedaku**.*

Нама не преостаје ништа друго осим да се трудимо да *не паднемо у бедак* – какву год да нам беду живот натовари на врат.

А у причи о *бедаку* – том, можемо рећи „лажном” или „половичном” неологизму отићи ћемо и корак даље, не да се *избедачимо* или да *натоваримо себи беду на врат*, него да покажемо како је ова изведеница заправо далеко старија него што се на први поглед чини и него што сугерише споменуто колоквијално значење које је развила у модерној жаргонској комуникацији. Ако завиримо у било који описни речник српског језика – Матићин шестотомник и једнотомник или велики тезаурус Речник САНУ, пронаћи ћемо одредницу *бедак*, у значењу „ограничен, глуп човек, глупак, будала”, а оно је у Академијином речнику и илустровано одговарајућим при-

мерима који потврђују такву семантику: *Многи кратка ума изъ овога ће судити да є и овај філософъ бедакъ біо*; или: *Сирома бедак! он мисли, да є књига купус*; или: *Не дамо, да нас они потежу за нос, нити да нас држе бедацима*. Нема сумње да ће се савременом уху овакви примери учинити застарелима, премда је значење „глуп, ограничен човек” забележено и у нашем најмлађем лексикографском изданку – *Речнику српскога језика* из 2011. године. Поменути речници региструју целокупно творбено гнездо које указује на то да се ’беда’ од најранијих времена, очигледно, појмовно изједначавала са ’интелектуалном ограниченошћу, глупошћу’. Тако у РСЈ налазимо и придев *бедаст*, у значењу: „глуп, глупав, будаласт”, на пример *бедаст човек, правити се бедастим*; или у Речнику САНУ: *Она је слаба и бедаста жена! Шта она разумије о свим тим стварима! У Академијном тезаурусу налазимо и именицу бедастоћа*, у двама значењима: прво – „особина онога који је бедаст, глупост”, на пример: *Наш је свијет грозно бенаст, и ја само велим то, да не ћу бити слуга туђе бедастоће*; или: *Наша бедастоћа, непромишљеност – њихова моћ!* Секундарно, *бедастоћом* у српском језику можемо назвати и сваки „глуп поступак, будалаштину, глупе речи”. А ево и примера који то значење репрезентују: *Била [му је] права мука подносити мирно све оне бедастоће, баљезгарије и неистине!; Има у тим рукописима паметних мисли, ... али још више бедастоће ... Маните се глупости и прихватите се озбиљније књиге!* и др. Такође, РСЈ бележи и прилог *бедачки*, у значењу „на бедаст начин, глупо, будаласто” – примера ради, можемо се *бедачки понашати, бедачки говорити* и тако даље.

Са друштвено-културолошког становишта веома је занимљиво и вредно пажње како се развијало значење појединих чланова велике лексичке породице чија је „глава” реч *беда*, у српском језику наслеђена из прасловенске епохе. Ако имамо у виду да се под *бедом* првобитно подразумевала „велика невоља, несрећа, зло”, намеће се закључак да су наши преци, изгледа, прототипичном несрећом која може задесити човека – сматрали глупост, мањак памети, недостатак интелигенције – односно *духовну беду*. На другој грани истог етимолошког стабла, чији је корен именица *беда*, изникле су речи које се односе на *материјалну беду*, оскудицу, немаштину, сиромаштво, што сугерише да се мањак новца, односно недостатак егзистенцијалних потрепштина одувек сматрао великом несрећом. Примера ради, придев *бедан*, којим се примарно у словенским језицима описивао „несрећан, јадан, тужан човек” развија секундарно значење „онај ко је у оскудици, сиромашан, ништаван”, па тако наспрам *бедних људи*, тј. *несрећника* које препознајемо у наслову романа Фјодора Достојевског *стоје бедне плате, бедан живот* и, напослетку *бедни људи – сиромаси* које препознајемо свакодневно, свуда око себе.

На истом етимолошком дрвету где је никла немаштина, материјална оскудица, родила се и *беда* у значењу „духовно сиромаштво, морално ништавило, нискост”, односно *беда* као „стање, положај који изазива презир”. Ова семантичка компонента речи *беда* несумњиво је врло жива у српском лексичком систему и блиска је савременим говорницима, о чему сведоче Академијин тезаурус и Матичин једнотомник из 2011. године. У оба речника тако, као и у свакодневном животу, налазимо неколико типова *бедника* – први и најстарији јесте „онај који изазива жаљење, јадник, несрећник, невољник, мученик” – нпр. у РСАНУ: *Зар не чујеш како тужно бедник запомаже?!;* други је „онај који је у оскудици, сиромашак”: нпр. *Не постаје се преко ноћи богатим грађанином и не скаче се лифтом из биједника у спратове богатих.* Коначно, трећи и најмлађи јесте онај духовни, морални *бедник*, односно особа која је за презирање, неваљалац, нитков, пропалица – нпр. у РСАНУ: *Ти си, бедник, ниски, срамни бедник и лажов ... ти си, неваљалче, да би задовољио тренутну страст, унесрећуо једно јадно створење за цео живот.*

Електронски корпус српског језика и бројни примери на интернету показују да наши данашњи говорници *бедником* готово никада не називају човека према коме осећају сажаљење, несрећника, што је било примарно значење ове именице, већ по правилу онога ко је достојан презрења, неморалног, неваљалог човека. Такви су *бедници* нови само из перспективе историјске семантике, а у реалности их је било од када је света и века. Остаје нам да се надамо да на стазама живота нећемо сусрести пуно таквих *бедника*.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Бугарски 2006: Ранко Бугарски, *Жаргон*, Београд: Библиотека XX век.
- Гортан-Премк 1987: Даринка Гортан-Премк, „О семантичком односу деривата према творбеној основи”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 16/1, Београд, 101–107.
- Гортан-Премк 2004: Даринка Гортан-Премк, *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике, 2007.
- ЕК: *Електронски корпус српског језика*, <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/>.
- РСЈ: *Речник српскога језика*, Матица српска, Нови Сад, 2011.
- РМС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–VI, Нови Сад – Загреб: Матица српска – Загреб, 1967–1976.

РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XX, Српска академија наука и уметности, Београд, 1959–.

Скок 1–3: Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Knjige 1–3*, Jugoslovenska akademija znanosti i umetnosti, 1971–1973.

Jovana Jovanovic

Is 'bedak' a new word in Serbian lexicon?

Summary

Starting from modern slang constructions 'biti u bedaku' and 'pasti u bedak' as well as from the derived expressive verb neologism 'izbedačiti (se)', in this paper we deal with the meaning of the lexeme 'beda' and its derivative 'bedak' from the etymological, derivatological-semantic and lexicographic aspect. Our goal is to point out the semantic transformations of components in the semantic structure of the lexeme 'beda' which have happened during the historical development of the Serbian language. Those processes influenced the lexical and lexicographic status, as well as the meaning of derivatives within a large family of words motivated by this noun. The analysis will show a strong etymological connection between the lexeme 'beda' meaning 'poverty' and the slang word 'bedak', which in recent times has been used to nominate the emotional-psychological state of bad mood, depression.

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

НЕОЛОГИЗМИ И ОКАЗИОНАЛИЗМИ У МЕДИЈСКОМ ДИСКУРСУ

Анна Сергеевна Зотова, *Словообразование в современном медиадискурсе*, Владимир: Калейдоскоп, 2016, 120 стр.

Монографија А. С. Зотове садржи материјале добијене анализирањем творбених процеса руског језика у савременом медијском дискурсу. Истраживање је вршено на основу штампаних издања објављених од 2009. до 2015. године, укључујући и њихове електронске верзије на интернету.

Књига се састоји од две целине. У првој од њих разматрају се важније карактеристике језика средстава јавног информисања на савременој етапи, анализирају се термини „стил“ и „медијски дискурс“, истражују творбени процеси узроковани ванјезичким и унутарјезичким чиниоцима, анализира се новинарска творба речи с позиције интенционалне методе. Друга целина посвећена је питањима савременог стварања речи (актуелни начини творбе речи, творбене могућности афикса, основни појмови творбе речи и др.), специфичностима разграничења термина „неологизам“ и „оказионализам“, комплексном опису лингвопрагматичких функција творбе речи при стварању нове лексике у језику савремених средстава јавног информисања. Иако је други део ове монографије више посвећен неолошкој проблематици него први, о новој лексици – неологизмима и оказионализмима – говори се у целој књизи.

Прва глава садржи следећа поглавља и потпоглавља: творбени потенцијал савременог медијског дискурса, публицистички стил и медијски дискурс – суоднос појмова, интенционалност медијског дискурса, принципи когнитивне творбе речи у медијском дискурсу, доминанте савременог медијског дискурса, трансформација лексичког језгра у медијском дискурсу најновијег времена, формирање новог активног речника савремених новина, стилистичке карактеристике неологизама у савременом медијском дискурсу. Другу главу чине следећи делови: творбена карактеристика и лингво-прагматичке функције нових речи у савременом медијском дискурсу, творбени потенцијал савременог медијског дискурса и фактори активизације творбених процеса, актуелна питања савремене творбе речи, творбени процеси у области политичке и економске номинације, фре-

квентни творбени модели у савременом медијском дискурсу, тематске групе политичких и економских лексема, комуникативне стратегије и деривациони начини њихове реализације у савременом медијском дискурсу.

У монографији се наводи и анализира велики број нових речи. Посебно су интересантни бројни okazaционализми творени на различите начине:

„прихватација – прихватить + приватизация (Как бы не вышла прихватация. // «Квартирный ряд», No 29 от 02.08.2012); Тимошенница – Ю. Тимошенко + мошенница; Бандюкович – бандит + В. Янукович (То же самое я видел в предвыборную неделю в Харькове, Полтаве и Одессе: минимум плакатов, листовок и газет. Бандюкович» (намёк на прошлые судимости кандидата) и «Тимошенница...//«АиФ», No6 от 10.02.2010); сталинобус (По планам неокommунистов, «сталинобус» будет курсировать по уфимским улицам до 20 мая. // «новая газета», No152 от 18.05.2011)“ (стр. 22);

Поређењем продуктивних творбених модела у руском медијском дискурсу, анализираних у овој монографији, са стањем у српском медијском дискурсу уочава се велика сличност.

*Ђорђе Оташевић (Београд)**

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

ИЗАБРАНИ РАДОВИ Н.З. КОТЕЛОВЕ

Н.З. Котелова: *Избранные работы*, Санкт-Петербург: Российская академия наук; Институт лингвистических исследований — Нестор-История, 2015, 276 стр.

Зборник је посвећен деведесетој годишњици од рођења Надежде Захаровне Котелове. Садржи радове посвећене теоријским проблемима руске лексикографије, проблемима опште лингвистике, као и руске академске неографије.

Н. З. Котелова рођена је 1925. године. Студирала је на Свердловском и Московском универзитету. Кандидатску дисертацију, „Характеристика синтаксических связей слов в толковом словаре“, одбранила је 1954. године, а докторску дисертацију, „Лексическая сочетаемость слова в русском языке“ – 1977. Њен најважнији допринос совјетској и руској лингвистици јесте заснивање научних дисциплина неологије и неографије. Котелова је осмислила, организовала и као аутор и уредник учествовала у изради две серије речника неологизама Института лингвистичких истраживања Руске академија наука. Објављено је деветнаест свезака речника који су лексикографски обрађивали неологизме који су се у руском језику појавили у току једне године, од свеске *Новое в русской лексике. Словарные материалы-1977* до свеске *Новое в русской лексике. Словарные материалы-1995*. На основу ових свезака рађени су речници који су обухватили десетогодишњи период: од речника *Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 60-х гг.* до речника *Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 90-х гг. XX века. в 3-х тт.*

Котелова је покренула серију тематских зборника под називом *Новые слова и словари новых слов*, од којих је први објављен 1978. године. Била је ментор при изради више дисертација посвећених неологији и неографији.

У првом делу зборника *Избранные работы* налази се осам радова Н. З. Котелове посвећених општим питањима лингвистике и руске лексикографије (9–82). У другом делу зборника су радови који се баве лексичком и синтаксичком спојивошћу у руском језику (стр. 83–167).

Трећи део зборника садржи радове о неологији и неографији. Има их осам: „Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 60-х гг. Предисловие“ (169–180), „Первый опыт лексикографического описания русских неологизмов“ (181–199), „Новое в русской лексике. Словарные материалы-77. Предисловие“ (200–207), „Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х гг. Предисловие“ (208–221), „Словарь новых слов (50-80-е гг.). Содержание и состав словаря“ (222–239), „Банк русских неологизмов“ (240–243), „Словообразование без образования новых слов?“ (244–253), „Теоретические аспекты лексикографического описания неологизмов“ (254–268).

На крају књиге је библиографија радова Н. З. Котелове (269–274).

За све који се баве неологијом и неографијом, поготово неког од словенских језика, радови Н. З. Котелове представљају незаобилазну и драгоцену литаратуру.

Ђорђе Оташевић (Београд)*

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

НЕОЛОГИЗМИ XXI ВЕКА

Ђорђе Оташевић, *100 неологизама XXI века*, Београд: Алма, 2020.

Неологизми, нове речи и изрази, под утицајем глобализације и нових технологија постају све присутнији у нашем језику. Нове речи настају из потребе да именујемо нове предмете и појаве у нашем окружењу, али и под утицајем страних језика, и то најчешће под утицајем енглеског језика. Како број неологизама расте, тако расте и потреба за већим бројем научних радова на ову тему. Важно је истаћи да је лексика језички ниво који се најбрже мења, нове речи брзо постају део нашег лексичког фонда, те је због тога лексичка норма део норме српског језика који трпи највише промена. С обзиром на то да речници српског језика не могу бити израђени оном брзином којом настају нове речи у језику, потреба за малим речницима и приручницима који би побројали и дефинисали нове речи у језику временом постаје све већа. Допринос на овом пољу представља и речник *100 неологизама XXI века*, у коме су дефинисани само неки од фреквентних неологизама насталих у последњих двадесет година. Речник чини 100 неологизама у чијим се речничким чланцима налазе лексичка дефиниција и порекло речи, а уз њих и синоними, варијанте и истокорене речи, у зависности од анализираног неологизма. На крају речника налази се списак од 338 речи које чине синоним, варијанту или истокорену реч неке од одредница из речника, а уз сваку реч наводи се и одредница на коју упућује.

Према значењу неологизме из овог речника можемо поделити у више тематских група, а међу њима су оне групе које се односе на спорт, технологију, интернет, друштвене мреже, пословање, храну, филм, психологију, политику и сл. Са друге стране, уколико бисмо неологизме желели да поделимо према пореклу, закључили бисмо да међу њима има највише англицизама, речи потеклих из енглеског језика, али и мањи број речи насталих комбиновањем различитих творбених модела, по угледу на неке друге речи из нашег језика.

Када су у питању неологизми из области спорта, издвојићемо речи којима се у овом речнику дефинишу нови екстремни спортови: **бејзцампинг** – *екстремни спорт који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и лити-*

ца, **кајтсурфинг** – екстремни водени спорт или рекреативна активност у којој се возач, користећи великог змаја као једро, креће по површини воде стојећи на широкој дасци или **маунтинбординг** – екстремни спорт или рекреативна активност у којој се особа спушта низ брдо или планину стојећи на дасци с малим точковима. Обрађени су и спортови који имају два готово равноправна синонима, као што је **скајранинг** или **небеско трчање** – трчање на дуге стазе по планинама на веома тешким теренима, стрмим и неравним, као врста спорта, али и многи други спортови: **бодибординг**, **вејкбординг**, **парасејлинг**, **скајбол**, **флорбол** и сл. Уз наведене примере наведене су истокорене речи које се односе на спортисте које учествују у овим активностима или на реквизите које користе.

Експанзија друштвених мрежа, развој интернета и нових технологија доводе до мноштва нових појмова које прате и нове речи које их именују. Из сфере друштвених мрежа издвојићемо само неке од дефинисаних речи, као што је, на пример, данас веома фреквентна реч **инфлуенсер**, која је дефинисана као: *особа која на друштвеним мрежама или на личном блогу редовно пише о одређеној теми (одећа, шминка, храна, путовања, телефони...) и има велики број пратилаца и која повремено индиректно рекламира неки производ или услугу тако што говори о њима, подржава их или хвали, за шта је плаћена*. Уз реч **инфлуенсер**, обрађени су и појмови који означавају места на којима инфлуенсери постављају свој садржај, те су се у речнику нашле речи **блог** и **влог**, али и речи које означавају реакције људи на оно што на друштвеним мрежама пронађу – **лајк** и **дислајк**. Из сфере друштвених мрежа, дефинисане су и речи **јутјубер**, **твит**, **пост***, **хаштаг**, **фоловер**, **скајповати** и **шеровати**, а како су добре фотографије постале изузетно значајне за све оне који су активни на друштвеним мрежама, у речнику су се нашле и речи **селфи**, **фотошоповати** и **фотобомбинг**.

Поједине речи појављују се у нашем језику у више различитих облика, некада су питању случајеви када се паралелно користе речи које су одавно у нашем лексичком фонду и нови англицизам (**пратилац*** и **фоловер**, **звезда** и **хедлајнер**), некада две варијанте које подразумевају другачији фонетски склоп (**бекпекинг** и **бегпекинг**) или другачију транскрипцију (**вајбер** и **вибер**), а некада су у питању потпуно различити творбени модели (**вејп**, **електронска цигарета**, **е-циг**, **е-цигарета**). У неким случајевима речи из нашег лексичког фонда проширују или добијају потпуно ново значење, што је случај у примеру **трол***, у значењу: *Особа која својим прилозима настоји да поремети дискусију и комуникацију на интернетским форумима, блоговима*.

Уз неке речи наведени су и синоними, а два неологизма уз које је наведено највише синонима су **генерација зед** – *особе рођене између 1996. (или 1997) и 2009. године* (**генерација Z**, **интернет генерација**, **нет гене-**

рација, плуралисти, плуралси, постмиленијалци, постмиленијум генерација, постмиленијумска генерација, постмиленијумци, цензери, цен-зи) и миленијумци – особе рођене од раних 80-их година 20. века до средине или краја 90-их и које су одрасле почетком 21. века (генерација ехо-бумера, генерација ипсилон, ехо-бумери, ипсилон генерација, миленијалси, миленијалци, миленијум генерација, миленијумска генерација, Петар Пан генерација).

Политичке прилике донеле су нам неологизме као што су **бот**, **брегзит**, **спиновање** и **узбуњивање**, из области пословања обрађене су речи **аутсорсинг**, **хедхантинг** и **стартап**, док су из области филма и телевизије стигле речи **бинцвочинг**, **приквел**, **сиквел**, **спојлер*** и сл. Нове уређаје именovali смо углавном по угледу на њихове називе на енглеском језику, те су у речнику побројани **ајпед**, **ајфон** и **фаблет**, али и другачије творен синоним **паметни телефон**.

Из угла творбе речи можемо запазити да је најпродуктивнији суфикс у називима појмова суфикс **-инг** (**бодишејминг**, **бекпекинг**, **смишинг**), док истокорене речи које означавају особе које се баве тим областима углавном настају додавањем суфикса **-ер**, **-ац** или **-аш**, када су у питању именице мушког рода (**тролер**, **брегзиташ**, **сапиосексуалац**), уз додавање суфикса **-ка** или **-ица**, када су у питању именице женског рода (**маунтин-бордерка**, **гуглашица**), као и **-ски** или **-шки** за творбу придева (**инфлуенсерски**, **антивакцинашки**). Негација се у обрађеним речима углавном исказује префиксом **анти-** (**антивакцинаштво**, **антитроловски**, **антибрегзит** и сл.).

Након што смо поменули само неке од неологизама који чине речник *100 неологизама XXI века*, морамо још једном истаћи важност настајања речника и научних радова на тему неологизама, којих је у нашем језику све више. На крају, истичемо да речник *100 неологизама XXI века* представља значајан допринос из области неологије и важан извор грађе за даља истраживања у овом лингвистичком пољу.

Јована В. Иваниш (Београд)*

* jovana.ivanis@gmail.com.

ГРАЋА

*Весна Ђорђевић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

*Марина Николић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

*Ђорђе Оташевић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (3)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводи се од три до пет илустративних примера (цитата). Они су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пружи додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде про-

* vesna.djordjevic@isj.sanu.ac.rs

* marina.nikolic@isj.sanu.ac.rs

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

стора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

Семантички неологизми су означени звездом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

Аутори Грађе и уредништво *Новоречја* ће бити захвални свим читаоцима који нам укажу на рогобатне неологизме страног порекла који се још нису одомаћили у српском језику и пошаљу предлоге за речи домаћег порекла којима се они евентуално могу заменити (за одомаћене речи страног порекла, колико год да су незграпне и неуклопљене, највероватније је сувише касно). Такве предлоге ћемо наводити у осмој целини речничког чланка.

СКРАЋЕНИЦЕ:

ж.р.	— именица женског рода	несврш.	— глагол несвршеног вида
енгл.	— енглески језик		да
мн.	— множина	прид.	— придев
м.р.	— именица мушког рода	прил.	— прилог
непром.	— непромењива реч	сврш.	— глагол свршеног вида
нераспр.	— нераспрострањено	с.р.	— именица средњег рода

ајпед и ајпед м. р.

❶ дефиниција *породица таблет рачунара америчке компаније „Епл” (Apple); таблет рачунар из ове породице.*

❷ цитати Pre sedam godina, Stiv Džobs je stajao na bini prilikom „Eplovog” lansiranja dotada neviđene naprave – „ajpeda”. Opisao ga je kao neverovatan uređaj koji služi kao alat za edukaciju, omogućava ljudima da surfuju internetom, gledaju video-zapise i međusobno komuniciraju. Džobs je tom prilikom otkrio da je ono što taj uređaj može izvanredno: „To je najbolje iskustvo korišćenja interneta koje ste ikada dosad imali. Fenomenalno je videti celu veb-stranicu na ekranu osetljivom na dodir. Mnogo bolje od laptopa. Mnogo bolje od pametnog telefona” (rts.rs, 6. 3. 2017); Kompanija Epl se priprema da sledeće godine lansira veću verziju svog tableta „ajped”, od 12,9 inči, objavio je Blumberg (novimagazin.rs, 27. 8. 2014); Pet osoba,

među kojima je i hirurg, uhapšeni su u Kini jer su omogućili jednom tinejdžeru da proda bubreg kako bi sakupio novac za kupovinu ajfona i ajpeda (b92.net, 6. 4. 2012); Najnoviji modeli planetarno popularnog ajpeda, ajped ejr i ajped mini sa Retina ekranom koje je „Epl” predstavio krajem prošlog meseca, zvanično će biti dostupni u Srbiji od petka 29. novembra kroz direktnu podršku kompanije „Epl” (blic.rs, 27. 11. 2013); Novinar Evan Osnos dao je svom trogodišnjem sinu svoj ajped, koji je mališan zaključao na 25,5 miliona minuta, odnosno nešto više od 47 godina (bizlife.rs, 11. 4. 2019).

③ порекло енгл. iPad.

④ варијанте ајпад.

⑥ област технологија.

⑦ детерминативи Stručnjaci za informatičku bezbednost identifikovali su novi virus nazvan „Kirejder” (KeyRaider) koji napada Ajfon i Ajped aparate koji su otključani da bi mogle da se instaliraju aplikacije koje nije odobrila kompanija Epl (novimagazin.rs, 2. 9. 2015); Sve ajped tablete na tržištu prati i prodaja odgovarajućih smart kavera i smart kejsova, kao i ostale dodatne opreme (blic.rs, 27. 11. 2013); Амерички технолошки гигант „Епл” представио је нове таблет „ајпед” уређаје, што се оцењује као наставак немилосрдне борбе за тржиште са сличним уређајима које су лансирали „Самсунг”, „Гугл” и „Амазон” (politika.rs, 24. 10. 2013); Dugo očekivani Ajped (iPad) uređaj iz Epla, koji će ponosnim vlasnicima omogućiti krstarenje netom, gledanje filmova i igranje igrice, stiže u Ameriku u martu gde će se najskuplja varijanta prodavati po ceni od 500 do 820 dolara (danas.rs, 2. 2. 2010).

⑧ напомене Предност треба дати облику *ajped* над обликом *ajpad*.

àјпад и àјпāд м. р.

① дефиниција *породица таблет рачунара америчке компаније „Епл” (Apple); таблет рачунар из ове породице.*

② цитати iPad (Ajpad) je tablet računar kompanije Apple. Po karakteristikama, nalazi se u kategoriji između smartfona i laptop računara. Zvanično je predstavljen na konferenciji za novinare 27. januara 2010. godine (applesavetnik.com); Vidi, prijateljica J. mog druga Č. je zaboravila ajpad na rimskom aerodromu, pa ako možeš da trkneš po njega i doneseš mi ga? (kriminalniblog.wordpress.com, 21. 2. 2019); Korisnicima ajpada sada je u vidu priloga dostupno kultno delo apstrakcionista *Interakcija boja* (mojenovosti.com, 8. 8. 2013); Prošlog ponedeljka smo parafrazirali lepu priču o devojčici Leoni iz Hrvatske i darežljivosti kojom je dočekan u školi u

Švedskoj. Sve daje država, a Leona treba samo da brine o baterijama za tablet Ajpad (poklonjeni, naravno) (danars.rs, 11. 9. 2017); Kompanija Epl još uvek nije zvanično objavila tačan datum kada će se pojaviti njihov novi model tabličnog računara *Ajpad 3* (iPad 3) (novimagazin.rs, 4. 3. 2012).

❸ порекло ЕНГЛ. iPad.

❹ варијанте ајпед.

❺ област ТЕХНОЛОГИЈА.

❻ детерминативи Islandska pop zvezda Bjork izjavila je da je na njenom novom albumu napravljen spoj prirode i muzike pomoću ajPad aplikacija i tako stvoren novi muzički žanr koji je nazvala „apboks” (appbox). (naddanu.com, 10. 10. 2011); Nova banka pokrenula je mobilnu aplikaciju dostupnu na android telefonima, te ajfon, ajpod i ajpad tač uređajima kojom se omogućava brzo i jednostavno informisanje o bankarskim uslugama (atvbl.com, 20. 4. 2015).

❼ напомене Предност треба дати облику *ajned* над обликом *ajnad*.

ајфон и ајфџн м. р.

❶ дефиниција *породица паметних телефона америчке компаније „Епл” (Apple); паметни телефон из ове породице.*

❷ цитати Virus функционише тако што presreće komunikacije uređaja sa Ajtjunsom, servisom preko koga Epl prodaje muziku. Virus krade i dalje širi informacije o kupovini u samoj aplikaciji i onesposobljava funkciju deblokiranja Ajfona ili Ajpeda (novimagazin.rs, 2. 9. 2015); „Епл” представља љубитељима паметних телефона „ајфон SE”, нови модел намењен корисницима са скромнијим могућностима и у време када многи постају свесни да су због економије која посрће пред нама тешка времена (rts.rs, 15. 4. 2020); Ajfon je ponovo bio najprodavaniji tehnološki proizvod godine, a prodaja je porasla u odnosu na 2016, navodi se u analizi objavljenoj u USA Today. U izveštaju stoji i da je broj prodatih komada ubedljivo veći od bilo kog drugog tehničkog proizvoda na listi. Naime, analitičar Denijel Ivs kaže da je tokom 2017. godine Apple prodao 223 miliona ajfona, dok je prethodne godine prodato 211 miliona (rs.n1info.com, 30. 12. 2017); Од „епл воча”, преко „епл телевизије”, нове генерације „ајфона” – „ајфона 8” и „8 плус”, представници „Епла” са Тимом Куком на челу стигли су до паметног телефона будућности „ајфона 10” (rts.rs, 12. 9. 2017); Prvi Ajfon nije imao 3G konekciju koja je u to vreme postajala standard širom sveta, baterija je jedva trajala jedan dan, a rezolucija kamere je bila samo dva megapiksela (b92.net, 26. 9. 2017).

❸ порекло ЕНГЛ. iPhone.

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

⑦ детерминативи Novi Ajfon uređaji zvanično će biti predstavljeni u uto-
rak 10. septembra, sedištu kompanije Epl (espresso.rs, 4. 9. 2019); „Ajfon”
aparati za veliki deo svoje prvobitne popularnosti mogu da zahvale upravo
mogućnosti da se korisničkim okruženjem komanduje kombinacijom po-
kreta prstima po ekranu (informer.rs, 15. 10. 2019); Sudeći po brojnim po-
stovima na forumima i Jutjub video snimcima, čini se da je problem stva-
ran, iako još nije utvrđeno koliko je situacija ozbiljna i koliko Ajfon uređaja
je pogođeno (srbijadanas.com, 1. 10. 2018); Korisnici uopšte nisu srećni –
Novi Ajfon modeli imaju poprilično ozbiljan bag! (srbijadanas.com, 1. 10.
2018).

антибрегзит м. р.

① дефиниција *супротстављање изласку Уједињеног Краљевства из састава Европске уније и политички процес повезан с тим.*

② цитати Milijarder donirao veliki novac za antibregzit [...] Milijarder Džordž Soroš donirao je 400.000 funti kroz svoje organizacije za kampanju čiji je cilj da spriječi izlazak Velike Britanije iz EU ili da organizuje novi referendum (srna.rs, 8. 2. 2018); Два фронта – „брегзит” и „антибрегзит” – воде обрачун прса у прса, за сваког грађанина и сваку од 28 милиона породица у Уједињеном Краљевству (pecat.co.rs, 27. 5. 2016); Antibregzit i kampanja podsticanja straha (standard.rs, 30. 6. 2016).

③ порекло грч. anti : против, енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

⑥ област ПОЛИТИКА.

⑦ детерминативи Међу клановима који се такмиче је ултрадесничарска конзвервативна фракција која је против било каквог споразума, група центриста из обе велике странке која се залаже за тзв. „Норвешка плус” споразум којим би Британија остала у царинској унији, и шаролики табор антибрегзит посланика који подржавају „народни глас” (standard.rs, 16. 1. 2019); Anti-Bregzit partija u Britaniji pokrenula kampanju. Nova britanska politička partija protiv Bregzita „Rinju” (Renew-Obnova) inspirisana partijom „Republika u pokretu” francuskog predsednika Emanuela Makrona pokrenula je svoju zvaničnu kampanju (rs.n1info.com, 19. 2. 2018); Vozila prolaze pored antibregzit natpisa koji je ostavljen nedaleko od parlamenta u Londonu, 29. januara 2019 (glasamerike.net, 3. 2. 2019); „Superdraj” dao milion funti za anti Bregzit kampanju. Suosnivač modnog brenda „Superdraj” Džulijan Dankerton saopštio je danas da je donirao milion funti grupi koja se zalaže za novi referendum o izlasku Velike Britanije iz Evropske unije, dok se britanska vlada sprema da

objavi svoju procenu uticaja napuštanja bloka bez sporazuma o budućim odnosima (krstarica.com, 19. 8. 2018); Grant je svoju anti-Bregzit kampaњу sprovodio sa Lucijanom Berger, kandidatkinjom liberalnih demokrata za delove Londona Finčli i Golders grin (nedeljnik.rs, 3. 12. 2019).

антивакс и **антива̀кс** прид. непром.

❶ дефиниција *који, која, које се односи на антиваксерство, антиваксере и антиваксерке (= на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).*

❷ цитати Na protestu će govoriti Vladimir Dimitrijević, član Dveri, homofob koji podržava antivaks pokret koji se bori za ukidanje obaveznog vakcinisanja u Srbiji i propagira nadržilekarstvo (autonomija.info, 9. 3. 2019); Zamišljam najveće antivaks ludilo kad prva od grupa koje rade na vakcini uspe, a onda ostale kažu da bi njihove vakcine bile bolje (twitter.com, 22. 4. 2020); „Antivaks pokret” Svetska zdravstvena organizacija označila je kao jednu od 10 najvećih pretnji po globalno zdravlje u 2019. (vice.com, 26. 2. 2019); Nadržilekarstvo i antivaks pokreti su takođe primeri botovanja (blogopen.rs, 5. 3. 2015); Hajdi Larson, direktorka Projekta poverenja u vakcine na Londonskoj školi higijene i tropske medicine navodi da su počeli da pronalaze materijale protiv vakcinacije na društvenim mrežama, koji se od izbijanja pandemije dele znatno većoj grupi ljudi nego u već poznatim antivaks krugovima (novaekonomija.rs, 21. 8. 2020).

❸ порекло енгл. antivax, antivaxx.

❹ варијанте АНТИВЕКС.

❺ синоними антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакцинални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакцински, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антиваксерски, -а, -о.

❻ област медицина.

❼ напомене Варијанта *антивакс* чешћа је од облика *антивекс*. Предност треба дати синонимима који у основи имају именицу *вакцина* јер је она устаљена у српском језику.

антива̀ксер м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава антиваксерство (= схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне*

болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно); особа мушког рода која подржава антиваксерство.

❷ цитати Teniski superstar Novak Đoković je bacio pod sumnju njegovu kratoročnu tenisku budućnost kada je otkrio da je anti-vakser, što bi moglo da ga spreči da se takmiči ako se, eventualno, ne vakciniše protiv korona virusa (sport.blic.rs, 20. 4. 2020); Otpor vakcinama prisutan je u raznim zemljama i različitim istorijskim periodima, a antivakseri postaju naročito uspešni kada njihove ciljeve propagiraju i poznate javne ličnost. [...] Anti-vakser plaćen da pronade vezu između vakcina i autizma (talas.rs, 27. 2. 2019); Iako se izraz „antivakser” često povezuje sa teorijama zavere, mnogi ljudi jednostavno su zabrinuti nuspojavama ili etikom farmaceutske industrije (021.rs, 12. 4. 2020); Kako je jedan virus uništio trud antivaksera koji tako vredno rade na ugrožavanju javnog zdravlja (telegraf.rs, 22. 3. 2020); Na protestu u Beogradu demonstrantima će se u subotu obratiti osvedočeni homofob i antivakser (autonomija.info, 9. 3. 2019).

❸ порекло ЕНГЛ. antivaxer, antivaxxer.

❹ варијанте АНТИВЕКСЕР.

❺ синоними АНТИВАКЦИНАЛИСТА, АНТИВАКЦИНАР, АНТИВАКЦИНАШ, АНТИВАКЦИНЕР, АНТИВАКЦИНИСТА, АНТИВАКЦИОНАЛИСТА.

❻ област МЕДИЦИНА.

❼ детерминативи Zbog „antivakser pokreta” došlo je do epidemije malih boginja u SAD, Meksiku, Francuskoj, Madagaskaru i u drugim zemljama (bbc.com, 20. 8. 2019); Oglasio se još jedan sportista koga možemo svrstati u „antivakser” pokret! (tvarenasport.com, 30. 7. 2020).

❽ напомене Варијанта *антиваксер* чешћа је од облика *антивексер*. Предност треба дати синониму *антивакциналиста*.

антиваксерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која подржава антиваксерство (= схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).*

❷ цитати Antivakserka pred sudom časti / Lekari traže da se Jovani Stojković oduzme licenca, terete je i za žrtvovanje zdravlja dece zarad političkih ambicija (blic.rs, 25. 12. 2019); Kažnjena antivakserka / Sud odbio žalbu, zbog vređanja pedijatra mora da plati 1.000 EVRA (blic.rs, 24. 2. 2020); Prvi pretres Suda časti protiv antivakserke prekinut, skup i ispred Ministarstva (rs.n1info.com, 26. 12. 2019); Antivakserka, kako su mediji

krstili doktorku Jovanu u svojoj borbi protiv obavezne vakcinacije, nije krla svoju nacionalnu opredeljenost, ali nije se libila da puca u noge zdravstvenom sistemu, farmako mafiji i pojedinim činiocima vlasti (nasaborba.com, 14. 3. 2020); Doktorka Jovana Stojković, poznata antivakserka, rekla je za Tanjug da se oba pokreta zalažu za izmenu zakona o vakcinaciji i borbi za prava životinja (glas-javnosti.rs, 6. 6. 2020).

❸ порекло према енгл. antivaxer, antivaxxer.

❹ варијанте антивексерка.

❺ синоними антивакцинарка, антивакцинашица.

❻ област медицина.

❽ напомене Варијанта *антиваксерка* чешћа је од облика *антивексерка*. Предност треба дати синонимима *антивакцинарка* и *антивакцинашица* јер је именица *вакцина* устаљена у српском језику.

антиваксерскѝ, -ӑ, -о̆

❶ дефиниција *који, која, које се односи на антиваксерство, антиваксере и антиваксерке (= на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).*

❷ цитати Antivaxserski pokret nije jedinstven za Srbiju, niti za 21. vek (talas.rs, 27. 2. 2019); U poslednjih desetak godina antivaxserski pokret postao je snažniji zbog brojnih, najčešće upitnih i naučno neutemeljenih, objava na Fejsbuku (arhiva.nedeljnik.rs, 23. 3. 2017); Kako je lider DJB zaja-hao antivaxserski talas (espresso.rs, 9. 12. 2019); To bi moglo da se desi ukoliko antivaxserski pokret uradi svoju sledeću ludost. Ne samo da ne žele da vakcinišu svoju decu čime ugrožavaju njihovo ali i zdravlje druge dece, već su sada odlučili i da prestanu da vakcinišu pse (dominomagazin.com, 7. 8. 2017); Tema prva – obavezna vakcinacija i kazna od 150 hiljadarki su podigli javnost na noge. Odmah su se pojavila dva tabora – vaxserski i antivaxserski. Vaxseri su oni kojima je vakcinacija normalan vid zaštite dece i nemaju problem sa kaznom. Oni su negde i zadovoljni zbog pooštrenih mera. Naravno antivaxseri su protivnici vaccine. Oni su zagovornici da je roditelj taj koji mora i treba da donese odluku da li će se deca vakcinisati (usputneprice.word-press.com, 29. 2. 2016).

❸ порекло према енгл. antivaxer, antivaxxer.

❹ варијанте антивексерски, -ӑ, -о̆.

⑤ синоними антивакс, антивакцина, антивакционални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакцински, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антивекс.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Варијанта *антиваксерски*, -а, -о чешћа је од облика *антивексерски*, -а, -о. Предност треба дати синонимима који у основи имају именицу *вакцина* јер је она устаљена у српском језику.

антиваксерство и антиваксѐрство с. р.

① дефиниција *схватање да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; покрет чије присталице сматрају да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

② цитати Antivakserstvo je krenulo od insajdera, dakle stručnjaka a ne od polupismenih. Polupismeni su oni koji veruju svemu što čuju na TV (kurir.rs, 19. 3. 2018); Postoje vrlo dobri razlozi zašto su geocentrizam, kreacionizam, teorije flogistona, etra, kalorika, itd., u jednom trenutku odbačene, baš kao što postoje ubedljivi razlozi da se odbaci antivakserstvo (arhiva.nedeljnik.rs,); Маске су се тако некако повезале у сулудој, завјереничкој смјеси храпавог индивидуализма, 5Г параноје и антиваксерства (byka.com, 13. 7. 2020); Da nije ovog antivakserstva, sve bi to bilo komično. Ali sa antivakserstvom, nije ni najmanje komično (vasudeva.fo-rumburundi.com, 14. 3. 2018); Porođaj kod kuće je meni u rangu antivakserstva – opasna pomama (ana.rs, 22. 6. 2019); Nema antivakserstva sem u tvojoj soroševskoj mašti i etiketama koje lepiš lekarki koja se bori za struku i nauku (forum.krstarica.com, 28. 12. 2019); Da li nastaviti sa hardkor ravnozemljaštvom, antivakserstvom [...] ili napraviti jedan salto (forum.b92.net, 21. 3. 2019).

③ порекло према енгл. antivaxer, antivaxxer : антиваксер.

④ варијанте антивексерство.

⑤ синоними антивакцинаштво, антивакцинизам.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Варијанта *антиваксерство* чешћа је од облика *антивексерство*. Предност треба дати синонимима *антивакцинаштво* и *антивакцинизам* јер је именица *вакцина* устаљена у српском језику.

антивакци́на прид. непром.

❶ дефиниција *који, која, које се односи на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати E sad pošto je naručio onoliko vakcina kako stoji u preporuci SZO sad je kriv jer su polupismeni Srbi odlučili da veruju babama vračarima i ostalim antivakcina-lobistima koji 3 meseca nisu silazili sa ekrana TV (politika.rs, 2011); Antivakcina pokret treba zabraniti jer ugrožava ne samo pojedince već i celokupnu populaciju slabeći njen imunološki kapacitet (forum.xboxrepublika.com, 19. 2. 2019); Od novinara saznajem da pripadam antivakcina lobiju. Moj sin je vakcinisan. Može čovek danas biti oklevetan i da ima tri glave na ramenima (twitter.com, 27. 11. 2017); Pustite ove režimske lekare, pozovite Mirjanu Bobić-Mojsilović da nam ispriča kako ustvari treba da se štitimo, mislim kad je vodila uspešnu antivakcina kampanju, sa 15-oro mrtvih, ovde bi briljirala (danas.rs, 11. 3. 2020); Boli me glava od ove antivakcina žene na Pinku (twitter.com, 7. 4. 2015);

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ синоними антивакс, антиваксерски, -а, -о, антивакцинални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакцински, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антивекс, антивексерски, -а, -о.

❺ област МЕДИЦИНА.

антивакци́налиста м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Tribinu „Istina o MMR vakcini i vakcinaciji” organizovala sam pre 10 dana i još se ne smiruju napadi antivakcinalista (twitter.com, 16. 11. 2017); Ustavni sud ODBACIO inicijativu antivakcinalista (blic.rs, 10. 11. 2017); „Antivakcinalista ima oko 1%. Utisak na društvenim mrežama je potpuno drugačiji. Kada se uznemire vrlo su aktivni i besni. To pokazuje deluziju i uverenost ovih ljudi koji često imaju mesijanske ideje. Agresivni zbog uverenosti da spasavaju svet, ponašaju se potpuno iracionalno, napadajući naučnu medicinu i sve koji su u njoj zaštitnici narodnog zdravlja. Probudjeni su sada zbog pitanja novinara u vezi vakcine protiv sars 2 CoV

kandidata iz Velike Britanije i zbog Đokovićeve otvorenost da priča o ovoj temi”, napisao je Kon na Fejsbuku (nedeljnik.rs, 25.04.2020); Ja nisam antivakcinalista, ali mislim da treba da dajemo sigurne vakcine našoj deci (telegraf.rs, 19. 8. 2020); Vakcinacija neophodna, antivakcinalisti ćute o smrti pacijenta (danas.rs, 28. 12. 2017).

- ③ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ④ варијанте АНТИВАКЦИОНАЛИСТА.
- ⑤ синоними антиваксер, антивакцинар, антивакцинаш, антивакци-
нер, антивакциниста, антивексер.
- ⑥ област МЕДИЦИНА.
- ⑧ напомене Предност треба дати облику *антивакционалиста*.

АНТИВАКЦИНАЛНИ, -а, -о

① дефиниција *који, која, које се односи на антивакцинизам и анти-вакционалисте (= на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).*

② цитати Za Vas kažu i da ste na čelu nekakvog antivakcinalnog lobija (magazin-tabloid.com); Uzgred, tri lekara od kojih je jedan Nestorović, od struke dokazano човек који је једва чекао да скочи на сваку antivakcinalnu optužbu, nisu na pravi način оформљена комисија (blog.b92.net, 21. 4. 2017); Kada neko politički eksploatiše postojeću antivakcinalnu hysteriju kako bi ljude sluđene istom homogenizovao u svoju ciljanu biračku grupu, to se ne može nazvati drugačije do političko lešinarenje, u najbukvalnijem smislu te reči (espresso.rs, 9. 12. 2019); Stojkovićevu je prijavilo pet lekara zbog narušavanja etike i antivakcinalne aktivnosti (blic.rs, 25. 12. 2019); Dok stručnjaci upozoravaju da je smrt dvadesetogodišnjeg mladića iz Beograda zbog komplikacija izazvanih malim boginjama, tek početak epidemije ove bolesti, javne ličnosti koje su svrstane u „antivakcinalni lobi” nisu se oglašavale tokom jučerašnjeg dana povodom ovog slučaja (danas.rs, 28. 12. 2017).

- ③ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ⑤ синоними антивакс, антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакци-
нацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакцински, -а, -о, антивак-
циони, -а, -о, антивекс, антивексерски, -а, -о.
- ⑥ област МЕДИЦИНА.

антивакци̑нар м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; особа мушког рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Ali i ona je vakcinisana kao dete, primećuju srpski i bosansko-hercegovački mediji, pa i dalje peva, piše gluposti po internetu i širi dezinformacije. Nije obolela od bolesti koje ona i drugi „antivakcinari” spominju (espresso.rs, 26. 4. 2018); Ne možete da skontate da nije isto antivakcinar i protivnik kažnjavanja roditelja (pouke.org, 12. 8. 2015); Na listi 43 antivakcinara našao se i poznati niški imunolog za koga je u prijavi navedeno da „postoji osnovane sumnje da za pare odlaže vakcinaciju do daljeg ljudima koji ne žele da vakcinišu decu” (rs.n1info.com, 3. 2. 2018); Bili su i među organizatorima onog protesta antivakcinara pre neku nedelju (rtvforum.net, 29. 3. 2016).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ варијанте антивакцинер.

❺ синоними антиваксер, антивакциналиста, антивакцинаш, антивакциниста, антивакционалиста, антивексер.

❻ област медицина.

❼ напомене Предност треба дати синониму *антивакциналиста*.

антивакци̑нка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Obuhvaćen je krivičnom prijavom protiv 43 antivakcinarke i antivakcinara (pressreader.com, 19. 2. 2019).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❺ синоними антиваксерка, антивакцинашица, антивексерка.

❻ област медицина.

⑧ напомене Нераспрострањено.

антивакцина́цијски, -а, -ѓ

① дефиниција *који, која, које се односи на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

② цитати Antivakcinacijski lobi je maestralno uspeo da upotrebi karakteristiku ljudskog ponašanja koja se naziva „heuristika dostupnosti”. [...] Antivakcinacijski lobi pokušava, sa druge strane, da upotrebi heuristiku dostupnosti u svoju korist. Razni šarlatani, kvazidoktori i teoretičari zavera pokušavaju da konstruišu priču o navodnim štetnostima vakcine. Oni pokušavaju da svoje nenaučne teorije plasiraju u javnost i povećaju lakoću i brzinu prisećanja do kakvih opasnosti može da dovede upotreba vakcina (talas.rs, 17. 11. 2017); Država ne bi smela da podlegne pritisku antivakcinacijskog lobija i proglasi vakcinaciju neobaveznom, izjavio je epidemiolog, prof. dr Zoran Radovanović koji ističe da MMR vakcina nije uzrok autizma. Radovanović za „Politiku” ukazuje da je najvažnije pitanje ko je roditelje slagao da su autizam i MMR vakcina povezani (nedeljnik.rs, 3. 12. 2017); Pseudonauka i antinaučna paranoja (antivakcinacijska kampanja) – zašto treba da nas bude briga za to? (balkankomuna.com, 14. 8. 2015); Zašto je antivakcinacijski pokret i/ili kult toliko popularan i uspešan? Zbog čega, nasuprot i uprkos hrpetini dokaza da vakcine spašavaju živote novorođenčadi, dece, omladine i ljudi, toliko obrazovanog i inače suvislog sveta ipak odbija vakcinaciju? (stanjestvari.com, 14. 12. 2017).

③ порекло грч. anti : против, нлат. vaccinacio < лат. variola vaccina : кравље богиње.

⑤ синоними антивакс, антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакционални, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакцински, -а, -о, антивакционни, -а, -о, антивекс, антивексерски, -а, -о.

⑥ област медицина.

антивакци́нѐр м. р.

① дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Kako je moguće da jedna osoba bude doktor i antivakciner u isto vreme? (twitter.rs, 25. 3. 2020); Niti sam antivakciner niti smatram da je proizvodnja svih lekova farmakomafijaška (twitter.rs, 25. 1. 2020); Pedijatar „antivakciner” priznao da je lagao da ima decu i da nisu vakcinisana! (pouke.org, 31. 3. 2018); Krivična prijava protiv ANTIVAKCINERA (niskevesti.rs, 5. 2. 2018); Pokušali smo da se naučnim dokazima borimo protiv laži antivakcinera, ali su stvari otišle predaleko (nsprvojdovine.org.rs, 6. 2. 2018).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ варијанте антивакцинар.

❺ синоними антиваксер, антивакционалиста, антивакцинаш, антивакциниста, антивакционалиста, антивексер.

❻ област медицина.

❼ напомене Предност треба дати облику *антивакционалиста*.

антивакцињаш м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; особа мушког рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Portparol vlade Samoe Afamasaga Riko Tupai rekao je za novozelandsku televiziju da su ih „antivakcinaši” svojim akcijama usporili, što je dovelo do masovnog umiranja od malih boginja: „Roditelji su svoju teško obolelu decu dovodili u bolnicu kad im više nije bilo spasa. Saznali smo da su pre toga poverovali u poruke da su vakcine štetne.” (politika.rs, 26. 12. 2019); Antivakcinaši, kud će vam duša / Mala, ali uporna grupa protivnika obavezne vakcinacije iskoristila je proslavu Nove godine da u beogradskoj Svetogorskoj ulici [...] deli svoje pamflete (danars.rs, 8. 1. 2020); Antivakcinaši, kako nazivaju protivnike vakcinisanja dece, proglašeni su jednom od najvećih opasnosti za ljudsko zdravlje 2019. godine, jer se zbog njih vraćaju bolesti koje su bile gotovo istrebljene (021.rs, 20. 1. 2019); Nije to stvar prava na slobodno mišljenje, radi se o tome da je lagala, falsifikovala, podvaljivala lažne podatke... Ona uzima dokumenta od američkih antivakcinaša koji zagovaraju teoriju da su vitamini bolji od vakcinacije. Na vakcinama nije zarada, dok na suplementima jeste – kazao je Radovanović

(blic.rs, 28. 12. 2019); „Svi ti antivakcinaši su ludaci, oni su ludi”, rekao je Džonson prilikom obilaska medicinskih sestara u Opštoj bolnici u Londonu (vesti-online.com, 24. 7. 2020).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❺ синоними антиваксер, антивакционалиста, антивакцинар, антивакцинер, антивакциниста, антивакционалиста, антивексер.

❻ област медицина.

❽ напомене Предност треба дати синониму *антивакционалиста*.

антивакци^ашица ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Antivakcinašica Jovana Stojković ne prestaje da iznenađuje načinima na koje spremna da sebe predstavi kao žrtvu i uzvišenu borkinju, koju neistomišljenici surovo napadaju, dok je istina zapravo potpuno drugačija – žrtve i oboleli pojavili su se nakon što je ona počela da širi ideje o štetnosti vakcina (blic.rs, 31. 10. 2019); Jedna fotografija antivakcinašice Heder Simpson izazvala je pravi mali rat na društvenim mrežama (srbijadanas.rs, 2. 11. 2019); Antivakcinašica proganja majku umrle bebe: Nađa (2) je žrtva malih boginja, a protivnica vakcinacije besramno krivi roditelje (banjaluka.com, 27. 4. 2018); Pristalice antivakcinašice Jovane Stojković nasrnule na našeg uglednog doktora (opstina-zvornik.org, 27. 12. 2019); Antivakcinašica, dovodi u rizik i decu i okolinu (ozonpress.net, 27. 2. 2019); Nije li to i uzbudljivo i seksi poput antivakcinašice Dženi Makarti? (cenzolovka.rs, 24. 2. 2020).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❺ синоними антиваксерка, антивакцинарка, антивексерка.

❻ област медицина.

❽ напомене Предност треба дати облицима *антивакцинарка* и *антивакцинашица* јер је именица *вакцина* устаљена у српском језику.

антивакци^ашкѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на антивакцинаштво, антивакцинаше и антивакцинашице (= на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против за-*

разних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).

❷ цитати Oni stvarni uzroci za uspon antivakcinaškog i/ili zaveraškog pokreta mnogo su dublji od jednog dubioznog i naručenog, nenaučnog istraživanja [...] Srećom, u antivakcinaškoj nevolji, BBC je vremenom „apdejtovao” svoje zvanične preporuke o tome kako tačno „balansirano” izveštavati o naučnim i nenaučnim tvrdnjama (cenzolovka.rs, 24. 2. 2020); Danas najpopularniji vid pseudonauke u svetu jeste antivakcinaški, poznat i kao antivakcerski pokret (fantasticnivodic.com, 13. 2. 2020); Glavni razlog što je ovde ovako jak antivakcinaški pokret je to što Srbi ne veruju lekarima i farmaceutima (pouke.org, 14. 3. 2016); Vođa antivakcinaškog pokreta osuđena na kaznu od 75.000 dinara koju neće platiti (021.rs, 25. 12. 2018); Tada su protiv nje podneli tužbu petorice lekara, među kojima je i dr Tomislav Stevanović, pedijatar iz Zrenjanina, zbog [...] „širenja antivakcinaških ideja i odvrćanja roditelja od vakcinacije svoje dece” (blic.rs, 25. 12. 2019); Jedna od najglasnijih zagovornika antivakcinaškog pokreta u Srbiji dr Jovana Stojković, danas je na ulazna vrata zgrade u kojoj se nalazi Ministarstvo zdravlja, zajedno sa nekoliko desetina građana, zalepila svoju licencu za rad (rs.n1info.com, 26. 12. 2019).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ синоними антивакс, антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакцинални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, -о, антивакцински, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антивекс, антивексерски, -а, -о.

❺ област медицина.

❻ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају именицу вакцина јер је она устаљена у српском језику.

антивакцињашки прил.

❶ дефиниција на начин карактеристичан за антивакцинаштво, антивакцинаше и антивакцинашице (= схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против разних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).

❷ цитати Da stvar bude još gora, u pitanju je u široj javnosti već poznata antivakcinaški nastrojena doktorka (academia.edu).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ синоними антивексерски.

❺ област медицина.

⑧ напомене Нераспрострањено.

антивакцинаштво с. р.

① дефиниција схватање да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; покрет чије присталице сматрају да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.

② цитати Priča o usponu antivakcinaštva po svetu zato je krajnje fascinantna u smislu načina na koji dezinformacije i teorije zavere postaju deo popularne imaginacije planete (cenzolovka.rs, 24. 2. 2020); Kao što sam, više puta napisao, antivakcinaštvo je sekta. Nema mogućnosti da se sa vama racionalno diskutuje, ne želite da znate istinu, a tražite pravo da donosite odluke o zdravlju drugih (forum.krstarica.com, 16. 2. 2018); Imamo slab obrazovni sistem, otuda je u Srbiji antivakcinaštvo tako eksplodiralo (vesti.rs, 8. 6. 2019); To je razlog i raznih drugih pokreta koji nisu nužno politički, kao što je antivakcinaštvo, ravnozemljaštvo, krecionizam i slično (vidovdan.org, 8. 11. 2018); Postoji, svakako, uticaj ljudi koji su promoteri antivakcinaštva – iz koristi, ili iz ubeđenja, svejedno (twipu.com); Internet je i beskrajni izvor najmračnijih teorija zavere, antivakcinaštva i nadržilekarstva u kojem soda bikarbona i klistiranje predstavljaju alhemijski kamen mudrosti za umno nedorasle (danas.rs, 11. 11. 2018).

③ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

⑤ синоними антивакцинизам, антиваксерство, антивексерство.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају име-ницу вакцина јер је она устаљена у српском језику.

антивакцинизам м. р.

① дефиниција схватање да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; покрет чије присталице сматрају да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.

② цитати Najveća prevara u istoriji medicine: Od lažirane studije do proglasa „antivakcinizma” (b92.net, 5. 2. 2020); Ravnozemljaštvo i antivakci-

nizam ima iste korene. Grupa ljudi želi da dokaže svoj intelekt podrivajući nauku razvijenu od strane uvažених intelektualaca. Nebitno što nemaju kapacitet da razviju priču utemeljenu na činjenicama, cilj je samo da pred svojom publikom ispadnu pametni (twitter, 21. 1. 2019). Uprkos povlačenju, studija je postala proglas „antivakcinizma”, pa je već iskorenjena bolest ponovo počela da hara i odnosi živote (021.rs, 5. 2. 2020); Apsolutno podržavam antivakcinizam. Evo ja ne znam čoveka koji je umro a da pre toga nije bio vakcinisan (njuz.net, 28. 1. 2015); Čemu antivakseru ova cinična snishodljivost? Vidi se da ni o ovome nisi mnogo bolji kao ni o antivakcinizmu, i ostalim stvarima iz medicinske branše (forum.krstarica.com, 18. 4. 2017).

- ❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ❹ синоними антивакцинаштво, антиваксерство, антивексерство.
- ❺ област медицина.
- ❻ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају именицу *вакцина* јер је она устаљена у српском језику.

антивакциниста м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Postoji li vakcina protiv antivakcinista? (twitter, 22. 1. 2015); Pokušali smo da se naučnim dokazima borimo protiv laži antivakcinista, ali su stvari otišle predaleko (kolubarski.info, 8. 2. 2018); Ovaj upad antivakcinista na predavanje lekara je sraman (twitter.com, 7. 11. 2017); Ne treba zanemarivati uticaj antivakcinista, iako ih nema mnogo, niti su previše glasni (danas.rs, 28. 4. 2017); „Naši pedijatri, čak i neki antivakcinisti, zalažu se za njeno uvođenje, čak su i oni svesni koji je njen značaj i ako znamo da je velika većina roditelja kupovala tu vakcinu iako ona nije obavezna, verujem da većina neće imati negativan stav prema njoj”, naveo je Ristić (mondo.rs, 19. 8. 2017).

- ❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ❹ синоними антиваксер, антивакциналиста, антивакцинар, антивакцинаш, антивакцинер, антивакционалиста, антивексер.
- ❺ област медицина.
- ❻ напомене Предност треба дати синониму *антивакциналиста*.

антива̀кцинскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Antivakcinski lobi je taj koji je odgovoran za epidemiju malih boginja u Srbiji (bebac.com, 10. 8. 2017); Antivakcinski pokreti, koji osporavaju efikasnost vakcina, plaše se navodnih nuspojava vakcine i odbijaju da vakcinišu decu (tuscomos.com, 14. 1. 2020); Ovo nije antivakcinska kampanja, ovo je samo rezultat istraživanja jedne očajne majke koja nije znala kako da pomogne svom detetu (maminoblago.com, 22. 1. 2019); Studija u žurnalu *Vaccine* o reklamama postavljenim tokom tri mjeseca prije toga otkrila je da 54% antivakcinskih reklama na Facebooku postavljaju jedino dvije organizacije koju finansiraju dobro poznati antivakcinski aktivisti (sh.wikipedia.org); Nažalost su te agresivne budale vrlo glasne i odlično umrežene među sobom u više zemalja pa se tužilaštva teško odlučuju na podizanje prijava jer su svesni da će morati da se brane od napada multinaционалне коалиције antivakcinskih imbecila (blog.b92.net, 21. 4. 2017).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ синоними антивакс, антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакционални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антивекс, антивексерски, -а, -о.

❺ област МЕДИЦИНА.

❻ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају именицу вакцина јер је она устаљена у српском језику.

антива̀кционѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати ODUPRETI SE ANTIVAKCIONOM LOBIJU / Doktori apeľuју na roditelje da na vreme vakcinišu svoju decu (blic.rs, 16. 3. 2019); U poslednjih četiri-pet godina, otkako i traje antivakciona kampanja na društvenim mrežama i medijima, smanjenje broja vakcinisane dece je alarmantan (rs-lat.sputniknews.com, 16. 3. 2017); Lončar je rekao da smatra da je

„antivakcioni lobi vrsta farmaceutske nadmetanja”, da taj lobi „radi za neke farmaceutske organizacije” i da „ne želi dobro ni sebi, ni svojoj deci, ni svim građanima Srbije” (rs.n1info.com, 23. 7. 2020); Antivakcioni lobi ojačao je u Srbiji prošle godine kada se pročulo za Slađanu Velkov, samoproklamovanu doktorku koja je na Fejsbuku osnovala Pokret protiv vakcinacije dece (021.rs, 17. 7. 2016); Mi smo imali ozbiljnu situaciju, ali ne možemo sebi da dozvolimo da nam antivakcioni lobi, koji nema veze sa medicinom, uzme stvari u svoje ruke (nsuzivo.rs, 4. 3. 2019).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње.

❹ синоними антивакс, антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакционални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антивекс, антивексерски, -а, -о.

❺ област медицина.

❻ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају именицу вакцина јер је она устаљена у српском језику.

антивакционалиста м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати I, antivakcionalisti, kako ide borba? (twitter.com, 27. 12. 2017); Na čelu 43 šarlatana optuženih za širenje straha od vakcine i epidemiju morbila Slađana Velkov, antivakcionalista (pressreader.com, 6. 2. 2018).

❸ порекло грч. anti : против, лат. variola vaccina : кравље богиње

❹ варијанте антивакционалиста.

❺ синоними антиваксер, антивакцинар, антивакцинаш, антивакционер, антивакциниста, антивексер.

❻ област медицина.

❼ напомене Предност треба дати облику *антивакционалиста*.

антивекс и антивекс прид. непром.

❶ дефиниција *који, која, које се односи на антивексерство, антивексере и антивексерице (= на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних*

болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).

❷ цитати Antiveks pokret ima i svoju političko-socijalnu stranu: ono što još endemski karakteriše antivakcinaše našeg regiona je i ekstremni patriotizam, za razliku od većine drugih zemalja sa ovim pokretom, jer i takav patriotizam je rezultat straha i osjećaja neprekidne nacionalne ugroženosti (quantumofjk.blogspot.com, 21. 5. 2018); Natural news je такође model kojeg slijede i regionalni pseudonaučni portali [...] ali i mnogi pripadnici antiveks pokreta na socijalnim mrežama (pcskolarac.info, 2018); Antiveks pokret ne govori o tome kako su morbili jedna od najinfektivnijih bolesti te da infekcija virusom morbila može imati teške komplikacije (analiziraj.ba, 3. 5. 2017); Sam pokret osoba koje se protive vakcinama ili dovode u pitanje efikasnost vakcina kao sredstva prevencije određenih bolesti zove se antivakcinalni ili, možda malo manje u duhu našeg jezika, „antiveks pokret” (ba.voanews.com, 4. 2. 2019); Sastao se sa Robertom Kennedyjem, po pitanju vakcina – umjesto da od naučne zajednice traži činjenice o imunizaciji, sastao se sa nekim ko nije ekspert za tu oblast, nego je samoprozvani „antiveks” aktivist (quantumjk.blogspot.com, 20. 4. 2017).

❸ порекло енгл. antivax, antivaxx.

❹ варијанте АНТИВАКС.

❺ синоними антиваксерски, -а, -о, антивакцина, антивакцинални, -а, -о, антивакцинацијски, -а, -о, антивакцинашки, -а, -о, антивакцински, -а, -о, антивакциони, -а, -о, антивексерски, -а, -о.

❻ област медицина.

❼ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају име-ницу вакцина јер је она устаљена у српском језику.

антивѐксер м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; особа мушког рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Nisam pratio kako se odvijala vakcinacija u Srbiji, nakog onog prvobitnog udara antiveksera, a posle našeg putovanja u maticu koje smo preživeli bez gubitaka u ljudstvu i tehnici (blog.b92.net, 3. 2. 2019); Nisi

odgovorio na postavljeno pitanje. Ako veruješ u to što propovedaju antivekseri, zašto se onda ograđuješ od njih, i zašto vodiš decu na vakcinaciju? A ako ne veruješ, zašto se onda koristiš njihovom glavnom argumentacijom? Znači, vakcine su dobre, ali ne valja šta? (blog.b92.net, 8. 2. 2019); Hajde ti to objasni ravnоземљаšима, antivekserima i pobornicima teorije zavjera (depo.ba, 3. 7. 2020); Antivekseri imaju keca iz rukava kada žele obezglaviti narodne mase по питању вакцина – из рукава извuku nekog doktora koji je nešto rekao protiv вакцина (quantumofscienceblog.wordpress.com, 22. 9. 2017); Od tada do danas, antivekseri su dodavali nove razloge за противљење вакцинацији те су одбијали признати став науке о овом питању. Sam pokret je postao jedna vrsta supkulture koja privlači ljude veoma različitih profila, nivoa obrazovanja i političkih opredjeljenja. Ako ste pomislili da su protivnici вакцинације необразовани, varate se – tu ima i dosta obrazovanih ljudi, па čak i doktora nauka (impulsportal.net, 25. 5. 2018).

❸ порекло енгл. antivaxer, antivaxxer.

❹ варијанте антиваксер.

❺ синоними антивакционалиста, антивакцинар, антивакцинаш, антивакцинер, антивакциниста, антивакционалиста.

❻ област медицина.

❼ напомене Предност треба дати синониму *антивакционалиста*.

антивѐксерџа ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која подржава схватање, као и покрет чије се присталице залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Znači, dogodne da očekujemo epidemiju polija u Srbiji, samo da Karleuša i ona druga dr Antivekserica prouče ove tvoje linkove i dignu dreku (blog.b92.net, 7. 2. 2019).

❸ порекло енгл. antivaxer, antivaxxer.

❺ синоними антиваксерка, антивакцинашица.

❻ област медицина.

❼ напомене Нераспрострањено.

антивексерскѣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на антивексерство, антивексере и антивексерице (= на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).*

❷ цитати Ali da će takve špekulacije da dovedu do novog antivekser-skog talasa, i potom epidemije, kao što su dovele kad su u pitanju male boginje, u to sam ubeden (blog.b92.net, 7. 2. 2019); Na svaki antivekserски klip ima po jedan vekserски (twitter.com, 9. 8. 2020); Umjesto da ovaj rad, sa malim uzorkom, bez kontrolne grupe, sa lošom statistikom i spekulativnim zaključcima [...] bude zaboravljen, snimljen je antivekserски propagandni film „Vaxxed” (pcskolarac.info, 2018); Očito su epidemije zaraznih bolesti, uglavnom malih boginja, što su proteklih godina širom Evrope izbijale i odnosile žrtve, otrijeznile mnoge koji su pod pritiskom antivekserске кампанје без икаквих медицинских оправдања одбијали да вакцинишу дјecu (medicalcg.me, 27. 8. 2019).

❸ порекло енгл. antivaxer, antivaxxer.

❹ варијанте АНТИВАКСЕРСКИ, -а, -о.

❺ синоними АНТИВАКС, АНТИВАКЦИНА, АНТИВАКЦИНАЛНИ, -а, -о, АНТИВАКЦИНАЦИЈСКИ, -а, -о, АНТИВАКЦИНАШКИ, -а, -о, АНТИВАКЦИНСКИ, -а, -о, АНТИВАКЦИОНИ, -а, -о, АНТИВЕКС.

❻ област МЕДИЦИНА.

❼ напомене Варијанта *антиваксерски, -а, -о* чешћа је од облика *антивексерски, -а, -о*. Предност треба дати облицима који у основи имају именицу вакцина јер је она устаљена у српском језику.

антивексерски прил.

❶ дефиниција *на начин карактеристичан за антивексерство, антивексере и антивексерице (= схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно).*

❷ цитати Do sada se ne zna sa sigurnošću šta je izaziva, postoje samo špekulacije, od kojih dobar deo otpada na ove antivekserски orjentisane, ali se i dosta veliki resursi ulažu da se to odgonetne (blog.b92.net, 7. 2. 2019).

❸ порекло енгл. antivaxer, antivaxxer.

❺ синоними АНТИВАКЦИНАШКИ.

❷ област медицина.

❸ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати облику *анти-вакцинашки* јер је именица *вакцина* устаљена у српском језику.

антивѐксерство и антивексѐрство с. р.

❶ дефиниција *схватање да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно; покрет чије присталице сматрају да су вакцине против заразних болесни опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно.*

❷ цитати Izgleda neka nestašica, ne samo tu kod vas, u centru alternativne medicine, nadrilekarstva, antivekserstva, i putinofilije, nego izgleda i ovde kod nas (blog.b92.net, 15. 6. 2019); Dokazano je štetno ovo amatersko bavljenje ozbiljnom naukom od strane nekompetentnih ljudi. Talas antivekserstva se upravo na tome zasniva, a štetu si već video i iskusio. Ajde što si ti, nego sam i ja, iako ja slepački i nekritički pročitam koji su rizici, pa uporedim verovatnoće mogućih ishoda i na osnovu toga dam dete da mi ga vakcinišu (blog.b92.net, 8. 2. 2019).

❸ порекло енгл. antivaxer, antivaxxer.

❹ варијанте антиваксерство.

❺ синоними антивакцинаштво, антивакцинизам.

❻ област медицина.

❽ напомене Варијанта *антиваксерство* је чешћа од облика *антивексерство*. Предност треба дати синонимима *антивакцинаштво* и *антивакцинизам* јер је именица *вакцина* устаљена у српском језику.

аутање с. р.

❶ дефиниција *јавно обзнањивање и афирмисање сопствене нехетеросексуалне, најчешће хомосексуалне, сексуалне оријентације.*

❷ цитати Свако аутање има неку своју посебну причу. Некад је то прича о разочарењу, некад о љутњи, о свађи, тузи... Те се приче памте и препричавају као неки посебан догађај који је обиљежио једну временску епоху и донио велике промјене (naslovi.net, 13. 11. 2015); Често с разним пријатељима/цама разговарам о теми аутања, и с оним аутанима, и с оним неаутанима, и с онима који се никада нису морали аутати јер су стрејт, и с онима који су као аутани, али заправо нису до

краја... (6yka.com, 15. 12. 2015); Ispričaj nam, za početak, ukratko svoju priču o otkrivanju rodnog identiteta – kako je protekao proces autanja i šta su bila osnovna obilježja tvog odrastanja – u porodici, među tvojim prijateljima, u školi? (xxzmagazin.com, 29. 4. 2019).

- ➊ порекло енгл. *comin out*.
- ➋ варијанте аутовање.
- ➌ синоними излазак из ормана, разоткривање, каминг аут.
- ➍ област сексуална оријентација.
- ➎ напомене Варијанта *аутовање* користи се много чешће и треба јој дати предност.

аутлет м. р.

➊ дефиниција **а.** *продавница или тржни центар у коме се по сниженим ценама продаје одећа и обућа познатих робних марки, обично модели из претходне сезоне. б.* *продавница у којој се по сниженим ценама продају производи с мањим оштећењима или без оригиналног паковања. в.* *продавница прехранбених производа у којој се по сниженим ценама продаје храна којој ускоро истиче рок трајања или јој је амбалажа оштећена.*

➋ цитати **а.** Ova Beograđanka dodaje da im nije preostalo ništa drugo nego da ceo slučaj prijave lokalnoj policiji, gde su im rekli da sa pljačkašima u ovom outletu imaju „pune ruke posla” (zastitnikpotrosaca.rs, 29. 6. 2020); На свечаном отварању аутлета, на чијој су изградњи ангажоване домаће фирме, председник Владе [...] је истакао велики значај те, како је рекао, успешне инвестиције за привлачење нових светских компанија и купаца, будући да се тај центар налази у непосредној близини Коридора 10 (politika.rs, 19. 4. 2012); Посетиоцима ће у инђијском аутлету бити на располагању око 70 продавница квалитетне робе познатих светских брендова, која ће се продавати по ценама нижим од 30 до 80 одсто (novosti.rs, 30. 1. 2020); Док пролећни модели у градским радњама „хладе” високим ценама, многи суграђани ове сезоне јефтинију гардеробу потражиће у аутлетима. Отварање оваквих продавница у Београду, очигледно је све популарније. Познате куће одлучују се да гардеробу и обућу из протеклих сезона понуде у својим специјализованим радњама – дисконтима. У аутлетима цене су ниже од 30 до чак 70 одсто (novosti.rs, 7. 4. 2008); Sa Marijom Kilibardom je opustošila radnje, a ako je suditi po kesama, njih dve su kupovale i u outletu (blic.rs, 26. 3. 2016). **б.** Dobrodošli u Gigatron Outlet – ponudu dobrih proizvoda po još boljim cenama (gigatron.rs). **б.** На загребачкој Трешњевци отворен је

други „Аутлет хране Жабац”. Ово је наставак предузетничке стартап приче Маје и Марија Жамбокија, који су прошле године отворили први аутлет с храном, чије су цене ниже и до 90 одсто од оних у стандардним трговинама. [...]Што се тиче страних добављача, од њих узимамо робу која је пред истеком рока трајања. [...] Примарни циљ нам је очување природе, да се не баца храна и да људи купују јефтино (rs.sputniknews.com, 5. 4. 2017).

❸ порекло енгл. outlet.

❹ област трговина.

❺ детерминативи **а**. Immo је omogućio i dodatna sezonska sniženja, koja mogu napraviti značaje uštede u kućnim budžetima, jer su popusti realizovani na postojeće outlet cene (harpersbazaar.rs, 28. 6. 2016); „Office shoes” i „Sketchers” na već snižene outlet cene kupcima će na dan otvaranja ponuditi popust od 10 odsto na ceo asortiman (telegraf.rs, 19. 4. 2012); Ono što predstavlja novinu u ovom salonu, dodaje se, jeste outlet ponuda uz koju se po veoma pristupačnim cenama može opremiti kupatilo (ekapija.com, 9. 3. 2016); Akcija do 30% na outlet modele kolekcije Natuzzi editions! Za sve informacije o cenama i tehničkim detaljima molimo Vas da kontaktirate Natuzzi Editions (findglocal.com); 10-15% popusta na ceo asortiman; Dodatnih 10% popusta na outlet modele (bigfashion.rs, 2020). **б**. Outlet ponudu čini roba sa sitnim nedostacima koji ne utiču na funkcionisanje i upotrebnu vrednost uređaja, kao što su nedostatak ili oštećenje ambalaže ili mala kozmetička oštećenja. Detaljan opis nedostatka je naveden u specifikaciji svakog proizvoda. Outlet ponuda će se redovno ažurirati (gigatron.rs).

аутовāње с. р.

❶ дефиниција *јавно обзнањивање и афирмисање сопствене нехетеросексуалне, најчешће хомосексуалне, сексуалне оријентације.*

❷ цитати Данас је Међународни дан борбе против хомофобије и трансфобије! Само аутовање на почетку је било неизрециво тешко, а ни данас није свима открио своју сексуалну оријентацију (бука.com, 17. 5. 2016); Потичеш из једне јако патријархалне породице. Како су они реаговали на твоје аутовање? / – Сада је све у реду. Моја сексуална оријентација више не утиче на наш однос. Прихватили су ме, тата је први сазнао, који је иначе свештеник (glaspodrinja.rs, 5. 3. 2020); Deo mene veruje da nikada nije kasno za autovanje, ali znam da neki ljudi žive u sredinama gde se ne osećaju sigurno. Nikoga ne bi trebalo na silu autovati, iako je važno da se što više nas autuje kako bismo bili vidljiviji. Svako autovanje je izraz hrabrosti i svet je bolje mesto kada ste hrabri. Mnogi od nas

znaju coming-out priče poput one u kojoj neki dvadesetogodišnjak dođe svojim roditeljima, te uznemiren odluči da im ispriča o svom dečku (xxzmagazin.com, 24. 3. 2018); Mnoge osobe van LGBT zajednice možda ne shvataju da smo u stvarnosti u konstantnom procesu autovanja našim kolegama, prijateljima, članovima porodice, poznanicima, susedima, poslodavcima, profesorima, i bilo kome drugom ko je u našim životima. Ja se identifikujem kao biseksualna od svoje 15 godine, i kao i sve LGBT osobe, nastaviću da to radim do kraja života. (xxzmagazin.com, 4. 9. 2018); Dakle, autovanje je deo izraza koji bi u bukvalnom prevodu značio „Izlaženje iz ormara!“. Autovanje je svojevrsno otvaranje. Čin u kojem osoba A (koja je gej, lezbejka, biseksualna, transrodna, interseksualna ili queer) saopštava osobi B (u čiju seksualnost ovom prilikom nećemo zalaziti) da nije strejt već iz LGBTIQ spektra seksualnosti (glasnikrazlicitih.blogspot.com, 12. 2. 2012).

- ③ порекло према енгл. *comin out*.
- ④ варијанте *аутање*.
- ⑤ синоними *излазак из ормана, разоткривање, каминг аут*.
- ⑥ област *сексуална оријентација*.
- ⑧ напомене Варијанта *аутање* користи се много ређе. Предност треба дати варијанти *аутовање*.

аутовати се, -тујѐм се сврш. и несврш.

① дефиниција *јавно обзнанити/обзнањивати и афирмисати сопствену нехетеросексуалну, најчешће хомосексуалну, сексуалну оријентацију*.

② цитати Што се тиче испитаника старости од 19 до 29 година, процентуално је већи број оних који су се аутовали родитељима, али су реакције родитеља на аутовање такође негативне. Тек се код испитаника старосне доби од 30 до 39 година уочавају и неутралне реакције родитеља на аутовање. Млади не откривају родитељима и породици своју сексуалну оријентацију и родни идентите из страха од одбацивања од стране породице и пријатеља (30 %), страха од одбацивања од стране породице (15.7 %), док 7.1 % страхује од губитка посла (pravadeteta.com); Један од добијених резултата спомен утог истраживања, је мене, као грађанина Новог Сада, учинио поносном на наше грађане зато што су многи испитаници изјавили да су се тек након преселења у Нови Сад аутовали, односно својој околини признали своју сексуалну оријентацију. То значи да су грађан и нашег града много толерантнији, мирољубивији у односу на неке друге градове, спремни да прихвате

различитост (skupstina.novisad.rs, 13. 4. 2018); На овај дан ЛГБТИ особе се аутују тј. откривају своју сексуалну оријентацију и родни идентитет (sr.wikipedia.org); Када се сумирају све промене које су се у последњих деценију и по десиле, Милетић каже да се сада млади, лакше „аутују” у Србији (dnevnik.rs, 15. 9. 2017); На основу истраживања о свакодневном животу геј мушкараца и лезбејки у Словенији, геј особа се аутује у 19. години. Родитељима се аутују годину дана или двије послје, а родитељи углавном не желе расправљати даље о томе (buka.com, 21. 3. 2013).

❸ порекло према енгл. *comin out*.

❺ синоними *изаћи/излазити из ормана, разоткривање, каминг аут*.

❻ област сексуална оријентација.

бекпекинг м. р.

❶ дефиниција *врста јефтиног туристичког путовања, без коришћења услуга туристичких организација, у коме се ствари носе на леђима у раницу*.

❷ цитати Svako samostalno može da spakuje potrepštine u ranac i krene na put. Ponekad nisu dovoljni dobra volja i želja jer bitno je i šta spakovati. Za popularizaciju tog načina putovanja bekpekeri se organizuju i osnivaju udruženja [...] Do pre nekoliko godina mladi u Srbiji uglavnom nisu ni znali šta je bekpeking. Vize su i dalje najveći problem, ali se sve više mladih odlučuje upravo na takva putovanja (b92.net, 4. 9. 2007); Пеšačenje kroz prirodne predele koje podrazumeva i nošenje neophodne opreme i svega potrebnog je veoma popularna rekreativna aktivnost u mnogim razvijenim zemljama. Ljudi širom sveta uživaju u pešačenju u prirodi, obično po već utvrđenim stazama. Ova aktivnost se zove bekpeking, jer podrazumeva nošenje neophodne kamperske opreme (šator, odeća, hrana, vreća za spavanje) na leđima u torbi koja se zove backpack. Bekpeking zahteva dobru fizičku kondiciju, podrazumeva pešačenje od po nekoliko desetina kilometara, često je neophodno penjanje po strmim planinskim stranama (stazezdrazvlja.com); На интернету постоји велики број локација на којима можете добити савете за добар bekpeking, тј. путовање само с ранцем на леђима (radio.rs, 26. 1. 2018); Bekpeking кроз земљу у којој hosteli као такви не постоје. Нема ни банкомата, ни роминга и где се hotelski natpis „hot shower” посматра доста растегљиво. Земља у којој су и воз и интернет спори, у којој се вози на десној страни пута а већина возила има волане на десној страни. Земља у којој мушкарци носе суknje а жене раде теške физичке послове (putospektiva.rs, 3. 10. 2013); Путовање по свету с ранцем на леђима, познато

kao bekpeking (engl. backpacking) za neke je jednokratna avantura, dok je za druge to stvar životnog izbora (b92.net, 2. 10. 2017).

- ③ порекло енгл. backpacking.
- ⑤ синоними бекпекерство, бекпековање.
- ⑥ област туризам.

бекпекер м. р.

① дефиниција *особа која путује туристички, носећи своје ствари на леђима у ранцу, без коришћења услуга туристичких организација и без великих трошкова; особа мушког рода која путује туристички, носећи своје ствари на леђима у ранцу, без коришћења услуга туристичких организација и без великих трошкова.*

② цитати Velika torba koju nose bekpekeri pomalo deluje zastrašujuće po kičmu, ali nas uverava da nije tako (blic.rs, 27. 7. 2017); Bekpekeri u Zapadnoj Australiji na meti su tajanstvene osobe, koja ih navede da krenu pogrešnim putem i izgube se u divljini (arhiva.vesti-online.com, 28. 6. 2014); I mladi u Beogradu, poput njihovih „kolega” iz Evrope i sveta, sve više se odlučuju na ovo korisno lutanje, a mesto okupljanja im je Udruženje bekpekera Srbije, koje postoji od 2002. godine (politika.rs, 12. 11. 2007); Bekpekere karakteriše veliki ranac na leđima, po kom su i dobili naziv, a od ostalih turista, sem što se lakše i češće upuštaju u avanture, razlikuju po načinu putovanja (b92.net, 4. 9. 2007); Bekpekeri su putnici čiji je cilj upoznavanje novih predela, istorije, ljudi i običaja, a pre svega zabava. Ono što ih odvaja od običnih turista jeste način putovanja. Najčešće sa rancem na leđima putuju slobodno bez posredstva turističkih agencija, što im omogućava da stalno menjanjaju plan i improvizuju. Bekpekeri su pretežno srednjoškolci i studenti, dakle mladi ljudi koji imaju dovoljno entuzijazma i snage da izdrže dinamiku ovakvih putovanja. Još jedan razlog što se upravo ova populacija okrenula bekpekingu jeste mali budžet koji zahteva. Bekpekeri koriste različita prevozna sredstva i kombinuju ih. Najčešće putuju vozom, zatim autobusom, autostopom, brodom, avionom ako je neophodno za daleke destinacije. Ne libe se da sednu na motor ili čak bicikl. Spavaju gde stignu: po motelima, hostelima, planinarskim domovima, kampovima... Često se desi da odsednu u kući nekog meštana kojeg su upravo upoznali, ali i to da ih nužda natera da prespavaju u šumi ili parku (mondo.rs, 14. 8. 2010).

- ③ порекло енгл. backpacker.
- ⑥ област туризам.

бекпекерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која путује туристички, носећи своје ствари на леђима у ранцу, без коришћења услуга туристичких организација и без великих трошкова.*

❷ цитати Danijel MekLaflin (28), bekpekerka iz Liverpoola, u ponedjeljak uveče otišla je na festival Holi koji se održavao u blizini plaže Palolem, popularne među turistima sa Zapada (mondo.rs, 16. 3. 2017); Ovde je došla pre nepune četiri godine, putujući kao bekpekerka. Prema sopstvenim rečima, zaljubila se u Sarajevo i odlučila je da ostane (blog.b92.rs, 3. 12. 2011); Bila sam bekpekerka i putovala sam „interrejlom”. Sećam se, kao da je juče bilo, trenutka kada sam prvi put videla Beograd (pressonline.rs); U vozu mi je baka bekpekerka objašnjavala da je narod veoma nezadovoljan radom železnica (klubputnika.org, 30. 7. 2009); Na kraju se sve svelo na malo krpića, opremu za spavanje i osnovne lekove – objašnjava bekpekerka (forum.burek.com).

❸ порекло према енгл. backpacker.

❹ област туризам.

бекпекерскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на бекпекинг, бекпекере и бекпекерке (= врсту јефтиног туристичког путовања, без коришћења услуга туристичких организација, у коме се ствари носе на леђима у ранцу и особе које га упражњавају).*

❷ цитати „Bekpekerski” način putovanja sa velikim rancem na leđima, mapom grada u ruci, nešto gotovine u novčaniku i interrejl kartom u džepu (politika.rs, 1. 9. 2010); Šta spakovati u bekpekerski ranac od stvari za prvu pomoć i preživljavanje? – Pored šatora i vreće za spavanje, šta Vam je još potrebno? (militaryshop.rs, 7. 8. 2019); Utilia je klasična bekpekerska destinacija sa makadamskim putevima, jeftinim spavanjem, i jeftinom hranom (b92.net, 8. 4. 2010); „FunkyMonkey” je bekpekerski hostel za 4 eura za noć po krevetu, sličan stotinama takvih širom sveta, pun mladih Evropljana, Australijanaca i Amerikanaca koji ispijaju lokalno pivo od 0,90 eura (8.000 kipa), sviraju na gitari i pevaju (travelblog.rs, 19. 4. 2019); Na Puketu ima mesta za svakoga, bilo da ste bekpekerski par, luksuzni džetseter, avanturista sa organičnim budžetom ili porodica u potrazi za opuštanjem i zabavom uz more (itravel.rs, 11. 5. 2020).

❸ порекло према енгл. backpacker.

❹ област туризам.

бекпекерски прил.

❶ дефиниција *на начин карактеристичан за бекпекинг, бекпекере и бекпекерке (= врсту јефтиног туристичког путовања, без коришћења услуга туристичких организација, у коме се ствари носе на леђима у раницу и особе које га упражњавају).*

❷ цитати Neplanirano sam dobio pre polaska nešto novca, tako da nije bilo tako „tvrdokorno” bekpekerski kao prošle godine do Kine, kada sam više putovao autostopom (blic.rs, 2. 10. 2017); Svake godine u periodu septembar-mart sam u Njujorku, zatim dva-tri meseca putujem bekpekerski po svetu a leto provedem u Srbiji (b92.net, 16. 7. 2012); Obavezno pogledajte da li obrok i prtljag ulaze u cenu karte. Dug je to put, ne može se totalno bekpekerski (ana.rs, 1. 9. 2017).

❸ порекло према енгл. backpacker : бекпекер, бекпекерка.

❹ област туризам.

бекпекерство и бекпекерство с. р.

❶ дефиниција *врста јефтиног туристичког путовања, без коришћења услуга туристичких организација, у коме се ствари носе на леђима у раницу.*

❷ цитати Koji je to bekpeker koji šeta bakpek od 200 eura, uzima taxi gde god stigne, rezerviše smeštaj sto godina unapred, to je sve samo ne štednja po kojoj je i to bekpekerstvo postalo poznato (klubputnika.org, 19. 4. 2007).

❸ порекло према енгл. backpacking.

❹ синоними бекпекинг.

❺ област туризам.

❻ напомене Нераспрострањено.

бекпековање с. р.

❶ дефиниција *путовање туристички, носећи своје ствари на леђима у раницу, без коришћења услуга туристичких организација и без великих трошкова.*

❷ цитати Nisam ja kriv što nećeš da oganizuješ neku žurku po mom ukusu pa da imam razlog za omanje bekpekovanje (gay-serbia.com, 20. 8. 2007); Bekpekovanje, 3. dan (snezanaradojicic.com, 28. 7. 2017); Blog koji smo pokrenuli drugar i ja nakon bekpekovanja po Evropi (sk.rs, 13. 10.

2007); To je bilo u sklopu onog prethodnog bekpekovanja (blog.b92.net, 7. 8. 2017); Ta prilika ukazala se nakon putovanja u Tajland 2011. godine, kada sam odlučila prodati sve što imam i slijediti svoje snove, te sam kupila kartu u jednom smjeru za jugoistočnu Aziju. To se pretvorilo u 5 godina „bekpekovanja” po svijetu, koje su mi u potpunosti promijenile život (nezavisne.com, 24. 9. 2020).

❸ порекло према енгл. backpack.

❹ област туризам.

бекпèковати, -ујèm несврш.

❶ дефиниција *путовати туристички, носећи своје ствари на леђима у раницу, без коришћења услуга туристичких организација и без великих трошкова.*

❷ цитати Nemačka premijerka je zaboravila veoma važnu komponentu te vrednosti: mobilnost, koja nije samo otvorena mogućnost da mladi bekpekuju ono dugačko leto između srednje škole i fakulteta (pescanik.net, 19. 6. 2013); Nakon nekoliko dana, pre broda za Bangkok, u luci gledam decu koja bekpekuju po svetu (urbanbug.net, 19. 5. 2010); Ričard, mladi Amerikanac slobodnog duha bekpekuje kroz Tajland u potrazi za uzbuđenjima i dobrim provodom (zajednookosveta.com, 20. 10. 2019); Živiš na kevinovoj grbači i bekpekuješ po svetu da bi „proširila vidike”. Sa tog puta se obično vratiš trudna sa nekim baticom iz Meksika ili Brazila koji ti se, naravno, ne javlja od onog trenutka kada sazna da si trudna (nerazumnihejt.wordpress.com, 24. 4. 2018); Tajland ti je zemlja gde ako želiš da bekpekuješ onda jedeš tu hranu (koju jede 95% turista tamo, osim baba) i spavaš po bungalovima. moraš da znaš šta da očekuješ (parapsihopatologija.com, 19. 2. 2015).

❸ порекло енгл. backpack.

❹ област туризам.

бйткòйн и **биткòйн** м. р.

❶ дефиниција *једна од криптовалута, врсте дигиталног или виртуелног новца без централне банке.*

❷ цитати Bitcoin se, na primer isplati, ali samo ako kripto-rudari u opremu i potrošenu energiju mogu da ulože velike količine novca. Tako ova valuta nije pogodna za individualne rudare, pa ga danas najviše rudare velike kompanije koje u ASIC (Application Specific Integrated Circuit) uređaje za rudarenje ulažu milione dolara, te svoje sisteme za rudarenje mogu da sele

u zemlje u kojima je cena električne energije povoljnija. Pored Bitkoina tu su i druge kriptovalute (pcpress.rs, 11. 3. 2020); У Србији се може трговати биткоинима, али треба нам и закон о трговању криптовалутама, који је у Европској унији већ на снази. Да би се то десило, неопходно је најпре подучити грађане и запослене у државној администрацији о значају употребе нових валута, такозваних коина, речено је на скупу о криптовалутама у Привредној комори Србије. [...] „Биткоином се тргује релативно лако, може се лако и користити и већ постоје дебитне картице за биткоин. Можете да платите било коју робу или услугу у Србији, а да трговцу изађе рачун у динарима. Значи врши се моментална конверзија из биткоина у динаре. Може се користити било где, где се прихватају Виза и Мастер Кард картице” [...] У Србији се, за сада, биткоин мало користи. У употреби криптовалута у свету предњаче азијске и афричке земље и земље Јужне Америке у којима је банкарски сектор неразвијен. Биткоини су, према оцени стручњака, најзаштићеније валуте на планети јер их је, како кажу, немогуће фалсификовати (rts.rs, 20. 12. 2017); „У нашој мењачници по први пут моћи ће да се купују и продају криптовалуте за Србију без посредника што смањује трошкове уласка и изласка из трговине криптовалутама и до неких пет пута”, наводи Мићић и додаје да су тренутно листирани биткоин, кивијум, сафекс и сафекс кеш али се у будућности планира ширење асортимана криптовалута у мењачници (rts.rs, 20. 6. 2019); Bitcoin je ove godine „potpuno poludeo” kad je reč o rastu cene – s početnih oko 1.000 dolara do 8.000 dolara – pa je samim tim sve više i onih koji se upuštaju u rudarenje (novaekonomija.rs, 20. 11. 2017); KAKO SE PONAŠAJU INVESTITORI U VREME PANDEMIJE Млади купују bitcoin, старији zlato (blic.rs, 11. 8. 2020).

❸ порекло енгл. bitcoin.

❹ варијанте БИТКОЈН.

❻ област финансије.

❼ детерминативи Prvi bitcoin bar u Evropi, gde će se gosti uz kafu informisati o kriptovalutama, otvoren je u centru Rima. U tom ugostiteljskom objektu biće moguće informisanje o kriptovalutama, kojima je, kako navode italijanski mediji, moguće i plaćanje, kao i registracija na platformi, kupovina i trgovina (blic.rs, 5. 8. 2020); Block chain (blokčejn) je javna knjiga svih transakcija na kojoj se Bitcoin mreža zasniva (bitcoin.org); Bitcoin rudari obrađuju transakcije i održavaju mrežu bezbednom korišćenjem specijalizovane hardverske opreme, a za uzvrat bivaju nagrađeni (bitcoin.org); Reč je o tzv „halvening”, odnosno, procesu gde bitcoin rudari mogu očekivati pad BTC zarade od 50 odsto (biznis.telegraf.rs, 25. 6. 2019); Quadri-

gaCX, najveća kanadska bitcoin menjačnica izgubila je promet klijenata s eksternog novčanika vredan 190 miliona dolara (novaekonomija.rs, 5. 2. 2019).

⑧ напомене Предност треба дати облику *биткоин*.

БИТКОЈН м. р.

① дефиниција *једна од криптовалута, врсте дигиталног или виртуелног новца без централне банке.*

② цитати Биткојн је изгубио још 13 одсто вредности, спутивши се на ниво испод 6.000 долара, чиме је најпознатија светска виртуелна валута од почетка 2018. године изгубила више од 50 одсто вредности (rts.rs, 6. 2. 2018); У Београду је свечано постављен први банкомат у Србији на којем се могу купити и продати најпопуларније криптовалуте на свету – биткојн и лајткојн (rts.rs, 4. 4. 2018); Bitcoin (BTC) (engl. bitcoin) je kriptovaluta, u obliku elektronskog novca (itkons.rs, 5. 3. 2020); Bitcoin poslednjih nedelja doživljava neverovatan procvat, ali jedna kriptovaluta raste još vrtoglavijom brzinom, izveštava Si-En-En (republika.rs, 16. 12. 2017); Dobar osećaj za ulaganje i izuzetan rast vrednosti bitcoina omogućio je braći Vinklivos da zarade milijardu dolara (tvk3.info, 5. 12. 2017).

③ порекло енгл. bitcoin.

④ варијанте БИТКОИН.

⑥ област финансије.

⑦ детерминативи То је decentralizovana digitalna valuta bez centralne banke ili jednog administratora koja može biti poslata od korisnika do korisnika na peer-to-peer bitcoin mreži bez potrebe za posrednicima. То је digitalna i globalna valuta (itkons.rs, 5. 3. 2020); Ovo su prvi bitcoin milijarde-ri! / Braća blizanci Tajler i Kameron Vinklivos, koji su tužili Marka Zakerberga da im je ukrao ideju za „Fejsbuk”, sada imaju više od milijardu dolara u bitcoinima u koje su pre četiri godine uložili 11 miliona dolara (rtvbn.com, 5. 2. 2017). Silni milioni koje je Kertis Džejms Džekson [...] zaradio od „bitkojna” (bitcoin) su nestali, a on sada tvrdi da oni zapravo nisu ni postojali. [...] Nikad nisam imao niti trenutno imam bitcoin nalog, niti bitkojne (pink.rs, 2017); Postavljen prvi dvosmerni bitcoin bankomat u Srbiji (rts.rs, 4. 4. 2018).

⑧ напомене Предност треба дати облику *биткоин*.

блог м. р.

❶ дефиниција *страница на интернету, редовно ажурирана, коју води појединац или група и у којој је садржај (текст и фотографије) представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем.*

❷ цитати Blog је onlajn дневник у ком аутор може да документује своја искуства, даје савете и дели информације с другима. Данас blogове објављују готово сви – фирме, привредници и појединци, јер на њима могу да освоје потенцијалне потрошаче (kurir.rs, 11. 4. 2017); Blog изгледа као занимљиво место на интернету на којем можете да пронађете брдо савета, интересантне приче и савршене фотографије. Али ова дигитална форма је више од тога, она је врста посла која успешно може да се обавља и у Србији (zena.blic.rs, 25. 4. 2017); Иван и Ана Паталов из Панчева воле да путују по свету и до сада су заједно обишли 30 земаља. Своје утиске и савете за путовања овај брачни пар дели са другима на интернету, а, како наводе на свом блогу, највише цене искуства и успомене које остају заувек (rts.rs, 10. 2. 2020); Ако желите на најбољи начин да искористите време које ћете проводити у самоизолацији због корона вируса, овде дajem неколико препорука за blogове и подкасте које можете да пратите помоћу рачунара или мобилног телефона, дакле без потребе да излазите из куће да бисте отишли до књиžаре (talas.rs, 17. 3. 2020); Blog – појам који је настао спајањем израза „web log” у једну реч. Први blog (onlajn дневник) објављен је јануара 1994. године, а сам појам „weblog” дефинисао је Јорн Баргер децембра 1997. године. Априла 1999. програмер Петер Мерхолц скраћује појам и реч blog добија значење које има данас (digitalnimarketing.in.rs); Blog је web-дневник који може писати једна или више особа. Бесплатан је, доступан свима који имају интернет и нема правила о чему би један блогер морао да пише (wannabemagazine.com).

❸ порекло енгл. blog.

❹ синоними веблог.

❺ област интернет.

❻ детерминативи Овај одговор по прилично је збуніо моју blog публику и добила сам доста питања како изгледа то моје планирање blog садржаја (ememblog.rs, 16. 5. 2020); Наши уредници ће креирати оптимизовани blog садржај, који може да се дели и који је важан за Ваше потенцијалне клијенте (esokia.com); Сваки blog корисник добија јединствену адресу на интернету у формату *корисничко_име.blog.rs.* (blog.rs); Компанијски blog текстови су маркетиншки алат који помаже online присуство вашег бизниса, привлачи нове купце и гради ваш ауторитет и однос поверења са постојећим клијентима. Све у свему, компанијски blog, уколико већ није, требало би да буде обавезна

stavka na vašem sajtu i jedan od nosećih stubova vašeg poslovanja (blog.mojefakture.com); Daren će im pomoći da se odluče za prave blog alatke, odaberu temu o kojoj žele da pišu, i da povećaju posetu na svom blogu (ivandjurdjevac.me, 2007).

❸ напомене Облик *блог* користи се неупоредиво чешће од синонима *веблог* и треба му дати предност.

блогер^{м. р.}

❶ дефиниција *особа која редовно пише текстове и поставља материјале на блог (= страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем); особа мушког рода која редовно пише текстове и поставља материјале на блог.*

❷ цитати Од блогера из Панчева сазнајте како отпутовати далеко без много пара (rts.rs, 10. 2. 2020); Србију је у прва три месеца ове године посетило 18 одсто више туриста из Велике Британије и 36 одсто више туриста из САД у односу на исти период лане, саопштила је Туристичка организација Србије, која је за новинаре британских медија и америчке блогере организовала посете Србији (rts.rs, 24. 5. 2017); Руски председник Владимир Путин потписао је измене закона које омогућавају Влади да новинаре, блогере и кориснике друштвених мрежа прогласи страним агентима, односно заступницима интереса центара из иностранства (rts.rs, 3. 12. 2019); Под утиском обарања сајтова и у атмосфери страха због притварања грађана за ширење панике на „Фејсбуку”, традиционални сусрет блогера са ових простора „Блогопен” посвећен је слободи изражавања (politika.rs, 11. 6. 2014); Blogovanje је moderan način iskazivanja mišljenja i nije važno iz koje zemlje blogger dolazi, već kreativnost i predanost, kao i u svakoj drugoj aktivnosti (wannabemagazine.com); Travel blogeri i influencersi vrlo dobro znaju koliko je vremena i truda potrebno za stvaranje kvalitetnog sadržaja, kao i za mnogobrojne aktivnosti koje prate razvoj ličnog brenda i reputacije. Ukoliko se nalazite u ulozi nekoga ko samo konzumira ovu vrstu sadržaja, verovatno vam je teško da procenite šta se sve dešava u procesu pripreme određenog teksta, fotografije ili videa, pre nego što se on najzad pojavi u javnosti (netokracija.rs, 2. 7. 2018).

❸ порекло енгл. *blogger*.

❹ област интернет.

⑦ детерминативи Za početak, otvorite svoj Blog na PokerNews-u i steknite ili podelite vaše blogger iskustvo sa nama (balkan.pokernews.com, 2012);

блогерка ж. р.

① дефиниција *особа женског рода која редовно пише текстове и поставља материјале на блог (= страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

② цитати Došla je naša divna i napoznatija modna blogerka Zorana Jovanović. Bilo mi je izuzetno draga zbog njenog dolaska. Redovno je pratim, a posebno gledam njene vlogove koji mi ulepšaju dan. [...] Blogerke danas diktiraju trendove, sede u prvi redovima na revijama, sarađuju sa poznatim dizajnerima i raznim brendovima (wannabemaga-zine.com, 23. 12. 2014); Tekst za post iziskuje od sat vremena do šest sati rada. Sve zavisi od tipa i dužine teksta. Proveravam ga, „šminkam” i objavljujem – dodaje blogerka koja je svoj sadržaj vremenom proširila, pa se na njenom blogu pored modnih saveta mogu naći i tekstovi o lepoti i putovanjima. [...] Kako je biti bju-ti blogerka u Srbiji, otkriva nam blogerka Ana Janković (zena.blic.rs, 25. 4. 2017); Blogerke u Srbiji su sve uticajnije ne samo među tinejdžerkama, već i među ženama u zrelim godinama. Njihovi saveti se poštuju do najsitnijih detalja, modni odabiri se kopiraju istog trenutka, a životni stil neprekidno poredi sa sopstvenim. Blogerke se mogu baviti širokim spektrom tema, ali u Srbiji su najpopularniji oni koji pišu o modi i lepoti. Gastro i blogovi o putovanjima su takođe rado čitani, a među čitaocima prednjače pripadnice nežnijeg pola (story.rs, 25. 2. 2020); Modna blogerka je osoba koja ima svoj blog na internetu koji se bavi modom. Ona ima mnogo pratilaca na društvenim mrežama i trudi se da ih zadrži i uveća njihov broj. Svakodnevnim aktivnostima u vidu postova potkrepljenih fotografijama, ona svoju „publiku” drži na okupu ne dozvoljavajući joj da se raspe i ode nekom drugom (view-source.rs, 16. 8. 2019); Irina Lakićević, Mija Knežević i Tamara Kalinić su tri srpske blogerke čije stilske bravure imaju na hiljade poklonika iz celog sveta (elle.rs).

③ порекло према. енгл. blogger.

⑥ област интернет.

блогерски прил.

❶ дефиниција *на начин карактеристичан за блогере и блогерке (= особе које редовно пишу текстове и постављају материјале на блог, страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

❷ цитати Radica, iliti bloggerski rečeno Zelena, rođena [je] 1968. godine (exxxperiment.net, 18. 5. 2018); Bloggerski rečeno – isprobavanje noviteta! (picuki.com, 2019).

❸ порекло енгл. blogger : блогер, блогерка.

❹ област интернет.

блогерскѝ, -а, -ѡ

❶ дефиниција *који, која, које се односи на блогере и блогерке (= особе које редовно пишу текстове и постављају материјале на блог, страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

❷ цитати Zorana je jedna kulturna, prirodna i divna devojka koja je strpljivo odgovarala na sva naša bloggerska pitanja (wannabemagazine.com, 23. 12. 2014); Volja, poznavanje teme kojoj želite da se posvetite, kompjuter, internet konekcija, nalog na nekoj od bloggerskih platformi i pismenost. U ovom momentu nije vam potreban čak ni zaseban domen, ali ukoliko želite da od samog početka vašu bloggersku priču učinite što profesionalnijom, zakup domena neće biti loša odluka (mtsblog.rs, 9. 2. 2016); Imajući u vidu ovaj bloggerski krug, jasno je da su blogovi ili blog forme izuzetno važne za e-Trgovinu (nbshop.rs, 10. 4. 2018); Ipak, nije li previše rekreiranje svega što uradi popularni bloggerski par – Džek i Loren, koje prati preko 2 miliona korisnika na Instagramu (putujsigurno.rs, 16. 1. 2018); Bloggerska scena u Srbiji se i u ovom momentu menja. Većina sadržaja koje pročitamo na društvenim mrežama potekla je od blogera, ali ne nužno i onih koji imaju svoj blog, jer su blogeri pretvoreni u instituciju. Oni su danas Jutjuberi, Instagram magovi i Facebook uređivači sadržaja i njih mladi najčešće prate. U toj kakofoniji sadržaja, potražili smo blogove društvene hronike koje bi mladi pratili i pronašli razlog zbog čega ih to zapravo i ne zanima (oradio.rs, 24. 2. 2016).

❸ порекло енгл. blogger : блогер.

❹ област интернет.

блòговати и блòговати, -ујѐм несвр.

❶ дефиниција *писати текстове и постављати нове садржаје на одређени блог, уређивати, ажурирати блог (= страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

❷ цитати *Zašto je blog jedna od najpopularnijih formi na internetu? Lako se koristi, svako veoma brzo može da nauči da bloguje, a pruža mogućnost svakodnevne interakcije sa čitaocima i deljenje korisnih (i manje korisnih) informacija na neposredan način (ancom.co.rs, 29. 6. 2011); Blogovati ili ne? [...] Blog može da bude sjajan marketinški alat, ali ne bi na njega trebalo gledati na taj način. Ako vam blog donese čitaoce, ili prodaju knjiga ili bilo šta, to je odlično, ali nemojte to od njega očekivati jer to nije njegova svrha. Blog je tu da kristališe pogled na svet, kako onoga koji piše, tako i onoga koji čita (ivanbacic.com, 31. 8. 2019); Ukoliko blogujete na Blogger platformi u domenu ćete imati dodatni .blogspot deo, a ako ste na Wordpress.com platformi imaćete .wordpress. Ovo vam zapravo i neće smetati da kvalitetno blogujete, objavljujete sadržaj i brendirate se u onlajn zajednici (according-tokristina.com, 11. 11. 2016); Kako da uspešno blogujete i zašto treba da počnete sa blogovanjem već danas? (adriahost.rs, 2015); U petak 23. decembra, u 18 sati, u Delfi Caféu SKC, održaće se jedno nesvakidašnje veče na kojem će dve Lagunine autorke blogovati uživo (laguna.rs, 21. 12. 2011).*

❸ порекло енгл. blog.

❹ област интернет.

блòговāње с. р.

❶ дефиниција *писање текстова и постављање нових садржаја на одређени блог, уређивање, ажурирање блога (= странице на интернету, редовно ажуриране, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

❷ цитати *Истакнута су правила која морамо поштовати да бисмо квалитетно представили себе и свој рад, путем блога али и вештине и знања која су нам потребна за блоговање (tsbor.edu.rs, 4. 12. 2019); Растућу популарност блоговања потврђује и чињеница да је реч blog већ ушла у званичне речнике. Скована је 1997. од речи web (мрежа) и log (запис): ове речи прво су састављене, па на духовит начин растављене*

на we blog – да би се указало да „ми блогујемо”, да би на крају остао само блог као именица, односно blogging као глагол. Многи су склони да ово називају и револуцијом у технологији људског повезивања. А да се догађа нешто што је заиста важно сведочи о чињеница да су класични медији такође пригрлили блоговање као додатни канал комуникације са читаоцима. У Америци, на пример, од 80 од 100 највећих листова на својим интернет издањима нуди блогове својих репортера које читаоци коментаришу (politika.rs, 8. 9. 2006); Након што је привукла пажњу веб сајта за дељење видео клипова Ледбајбл, блоговање о надметањима у јелу с временом је постало главни посао овој двадесетчетворогодишњој становници Лондона (bbc.com, 15. 4. 2019); Од тада сваке године у марту и октобру пријављују се наставници и ученици из целог света и пролазе кроз десет недеља блоговања развијајући вештине неопходне у 21. веку. Циљ пројекта је да повеже ученике са широм публиком и подржи наставнике који започињу са својим ученицима блоговање. Пројекат води кроз процес блоговања без обзира коју платформу користите (ossvetisavakg.edu.rs); Почело је као обично блоговање о улогама које би одговарале Николасу Кејџу, а претворило се у масовну онлајн хистерију (rts.rs, 3. 9. 2012).

❸ порекло енгл. blog.

❹ област интернет.

БЛОГОВСКИ, -а, -о

❶ дефиниција *који, која, које се односи на блог (= страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

❷ цитати На блоговски начин књижевност је добила и прилагодила се времену у коме живимо (tatjana10011968.wordpress.com, 16. 3. 2013); Не тако давно поменути је решио да на једном месту прикупи своја овдашња блоговска јављања (blog.b92.net, 5. 6. 2016); Уопште мислим да је велика штета да се посебни домети, рекорди и новитети, без обзира о којој се врсти загонетки ради, „троше“ на блоговима. Не бих волио да будем погрешно схваћен, али некако ми је блоговска енигматика резервисана за уски круг конзумената и заиста ми поражавајуће дјелује и сама помисао да за такве ствари не постоји интерес и/или одговарајући третман у штампаним енигматским издањима (enigmatikatio.blogspot.com, 15. 4. 2017); Сматра да су, како се изразио, „блоговска препуцавања и медијске спекулације” пре свега непристој-

на (rtv.rs, 4. 10. 2017); Шлафли и људи блиски њему углавном не пишу енциклопедијске чланке, већ есеје и блоговске уносе којима нападају своје противнике (sr.m.wikipedia.org).

③ порекло према енгл. blog : блог.

⑥ област интернет.

блòговски прил.

① дефиниција *на начин карактеристичан за блог (= страницу на интернету, редовно ажурирану, коју води појединац или група и у којој је садржај – текст и фотографије – представљен хронолошки, најчешће од најновијег ка старијем).*

② цитати Један савет: пробај само да мање пишеш блоговски, боље ћеш да прођеш, и више ће да се прочита то што би да кажеш (vukajlija.com, 2013); Писање о себи блоговски дозираам – мој блог па моје и писање – дакле, реч је само о неким деловима или периодима мојега живота (osvemupodlupom.blogspot.com, 26. 3. 2018); Kuvajmo blogovski je sajt za domaće kuvare koji žele da podele recepte sa drugima i da pronađu recept za sebe (blogosfera.rs, 7. 5. 2019); Blogovski o blogu (cqcounter.com, 13. 4. 2011);

③ порекло према енгл. blog : блог.

⑥ област интернет.

брèгзит и брèгзит м. р.

① дефиниција *излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније и политички процес повезан с тим.*

② цитати „Брегзит” је једна од најспектакуларнијих грешака у историји Европске уније, оценио је Доналд Туск (politika.rs, 5. 12. 2019); Bregzit je izglasan 2016. godine. Šta znači Bregzit? To je reč koja se koristi kao skraćenica za izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz Evropske unije – spojivši reči Britanija i egzit (izlazak) da bi se dobila reč Bregzit, slično kao što je mogući izlazak Grčke iz EU u prošlosti bio nazivan Gregzit (danas.rs, 15. 1. 2019); Када је Велика Британија гласала за Брегзит, многи су помислили да би то могло да означи почетак краја Европске уније. Неки аналитичари су упозоравали да ће Велика Британија бити прва домина у низу, након чега ће уследити „Фрегзит”, „Негзит” и „Свегзит”. Уместо тога Брегзит је ојачао ЕУ. [...] Многи Европљани су постали опрезни након што су видели да процес напуштања ЕУ није нимало забаван, како су то брегзитовци обећавали. Читав процес Брегзита био је

толико компликован, толико тежак – да су људи схватили да не можете тако лако напустити ЕУ (rts.rs, 31. 1. 2020); Брегзит је скраћеница за *British exit* или „британски излаз” – процес изласка Велике Британије из Европске уније (ЕУ). ЕУ чини 28 земаља које међусобно тргују и омогућавају својим грађанима да се слободно крећу, живе и раде у било којој од ових земаља. Британија је 2016. године на референдуму одлучила да, после више од 40 година, изађе из ЕУ. [...] После референдума, Лондон и Брисел су започели преговоре. Ти преговори се односе на услове „развода” Британије и Европске уније. Ти услови чине споразум о повлачењу из ЕУ и одређују само то како ће Британија изаћи из Европске уније, а не шта ће се дешавати после самог Брегзита (bbc.com, 26. 12. 2018); Evropski poslanici desničarskih partija, koji podržavaju Bregzit, kao i nezavisnost Katalonije, omeli su današnje formalno otvaranje sednice Evropskog parlamenta (ekspres.net. 2. 7. 2019).

❸ порекло енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ варијанте брексит.

❺ област ПОЛИТИКА.

❻ детерминативи Из нове књиге Синише Љепојевића „Брегзит револуција” (izmedjusnaijave.rs, 14. 9. 2020); Kampanja koja će biti pokrenuta u narednih nekoliko dana imaće za cilj da osigura drugi Bregzit referendum u roku od godinu dana (rs.n1info.com, 30. 5. 2018); Ипак, уз изузетак другог сценарија, Брегзит референдум не би требало да остави велике последице по процесе реформи у земљама кандидатима, све док политичко руководство наставља да заговара европски пут (rtv.rs, 1. 7. 2016); Britanska razorna Bregzit politika se odigrava kroz novo američko predsedništvo Donalda Trampa (webtribune2.rssing.com, 20. 1. 2017); Док је британско „NE” Evropskoj Uniji šokiralo čak i neke „Bregzit” pristalice, Teksasčki nacionalni pokret je uveren da će Teksas glasati za nezavisnost 2018. godine (nspm.rs, 15. 7. 2016); Када је, 23. јуна прошле године, победила Брегзит опција у Великој Британији, испитивачи јавног мњења су се крстили и левом и десном руком (srbijadanas.net, 23. 2. 2017).

❽ напомене Предност треба дати облику *брегзит* над варијантом *брексит*.

брегзиташ м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега; особа мушког рода која подржава брегзит, која се залаже за њега.*

❷ цитати Да ли су баш то „адути” на које рачунају „брегзиташи” за излазак из ЕУ или нешто друго? (nspm.rs, 25. 5. 2016); Брегзиташи ме подсећају на пацове који напуштају брод који тоне (rtvbn.com, 5. 7. 2016); Bregzitaši najavili Antievropska osećanja će zahvatiti i druge zemlje a EU će otići u istoriju. (alo.rs, 17. 2. 2020); Džonson napravio potez zbog kojeg mu Bregzitaši aplaudiraju (blic.rs, 26. 7. 2019); Што су британски „брегзиташи” агресивнији према премијерки Терези Меј, то ће она бити агресивнија према врху ЕУ (rts.rs, 23. 9. 2018).

❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ варијанте брекситаш.

❺ синоними брегзитер, брегзитерац, брегзитерс, брегзитовац.

❻ област ПОЛИТИКА.

❽ напомене Предност треба дати облику *брегзиташи* над варијантом *брекситаш*.

брегзита̀шица ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега.*

❷ цитати И док медији у Шпанији и Француској забринато пишу о овим најавама и истичу како је Тереза Меј постала већа и радикалнија брегзиташица од оних који су од почетка заговарали излазак из ЕУ, лидерка француске крајње деснице Марин ле Пен, пуна је хвале за смернице британске владе (politika.co.rs, 8. 10. 2016); Bivša ministarka unutrašnjih poslova munjevitо је preletela s јedne na drugu stranu: u kampanji pred referendum prošle godine zastupala је ostanak Britanije u EU-u, a neposredno nakon toga stupila је na čelo vlade kao najtvrdа „bregzitašica” (antenam.net, 4. 6. 2017).

❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❺ синоними брегзитовка, брегзитерка.

❻ област ПОЛИТИКА.

брегзита̀шкѝ, -а, -ѝ

❶ дефиниција *који, која, које се односи на брегзит, брегзиташе и брегзиташице (= на излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније, те особе који га подржавају).*

❷ цитати Иронични је обрт судбине то што ће региони највише погођени губитком регионалне помоћи ЕУ, као и потенцијалним тарифама, бити брегзиташка упоришта централне и северне Енглеске (sveo-srpskoj.com, 8. 2. 2020);

❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ синоними брегзитовски, -а, -о, брегзитски, -а, -о.

❺ област ПОЛИТИКА.

брèгзитер и брегзйтѐр м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега; особа мушког рода која подржава брегзит, која се залаже за њега.*

❷ цитати Dugogodišnji evroposlanik iz redova laburista Ričar Korbet ocenio je da „bregziteri” misle da su pametni jer su okrenuli leđa (rts.rs, 2. 7. 2019); Laburisti su u poslednjem trenutku bregziterima preoteli taj poslanički mandat, te bregziteri i dalje ostaju van vestminsterskih parlamentarnih klupa (izazov.com, 7. 7. 2019); Bregziteri su razočarani što nikome ne pada na pamet na Starom kontinentu da sledi njihov primer, čak i evroskeptične partije kako im se povećavaju šanse da osvoje vlast menjaju narativ o evru i EU (nedeljnik.rs, 19. 4. 2019).

❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ варијанте брегзитерс.

❺ синоними брегзиташ, брегзитерац, брегзитовац, брекситаш.

❻ област ПОЛИТИКА.

❷ напомене Предност треба дати облику *брегзитер* над варијантом *брекситерс*.

брèгзитерац м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега; особа мушког рода која подржава брегзит, која се залаже за њега.*

❷ цитати Sada se Britanija nalazi u prelaznom periodu u kome će se London i Brisel složiti da skoro ništa neće biti promenjeno, osim zastave. Evropski sud pravde, koje bregziterci naročito mrze, jer krši britanski suverenitet, i dalje će da procenjuje britanske zakone (magazin-tabloid.com); Bravo Bregziterci i Katalonjani (rts.rs, 2. 7. 2019).

❸ порекло према енгл. Brexiter.

⑤ синоними брегзиташ, брегзитер, брегзитерс, брегзитовац, брекситаш.

⑥ област ПОЛИТИКА.

брèгзитерка ж. р.

① дефиниција *особа женског рода која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега.*

② цитати Tvrdoglava bregziterka / Njena vrata su otvorena, ali glava je zatvorena. Ovako je laburista Hilari Ben opisao sastanak s britanskom premijerkom после njenog позива опозицији да се постигне међустраначки договор, пошто је план владе за брегзит изгубио на гласању у парламенту с историјских 230 гласова разлике (politika.co.rs, 27. 1. 2019); Изненађујуће, државна секретарка за одбрану Peni Mordont, водећа брегзитерка која је подржала секретара за спољне послове Džeremija Hanta у трци за вођу ториеваца, најавила је да се враћа на задње клупе (bbc.com, 24. 7. 2019); Bregziterka Tereza Mej nastojala је да се прикаже као светски посредник број један не би ли оживела паролу о широко отвореним вратима британског бизниса (ekspres.net, 20. 7. 2017).

③ порекло према енгл. Brexiter.

⑤ синоними брегзиташица, брегзитовка.

⑥ област ПОЛИТИКА.

брèгзитерс м. р.

① дефиниција *особа која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега.*

② цитати Autorski tekst lidera bregzitera našao се u najnovijoj knjizi Tima Šipmana All Out War, која до у детаље описује пут Borisa Džonsona од „европејца“ до вође брегзитерса (nedeljnik.rs, 23. 10. 2016); Изненађење представља Vels у којем су за разлику од Лондона, Шкотске и Северне Ирске, победили tzv. брегзитерси (nedeljnik.rs, 19. 4. 2019); Bregziterси су желели да проузрокују крах ЕУ и njen распад а остварили су попутно супротан ефекат (nova.rs, 16. 9. 2020); Џини Милер је морало да буде јасно да ће својом тужбом пред највишим британским судовима постати мета оног дела британског естаблишмента који је против Европске уније. Јер, оtkako је већина Британца у јуну гласала за излазак њихове земље из ЕУ, tzv. „bregziterси“ су на ostrву у повољној позицији (dw.com, 6. 12. 2016).

③ порекло енгл. Brexiter.

- ④ варијанте брегзитер.
- ⑤ синоними брегзиташ, брегзитерац, брегзитовац, брекситаш.
- ⑥ област ПОЛИТИКА.
- ⑧ напомене Предност треба дати облику *брегзитер* над варијантом *брекситерс*.

брèгзитерскѝ и брèгзитерскѝ, -ā, -ō

- ① дефиниција *који, која, које се односи на брегзит, брегзитере и бтрегзитерке (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније, те особе који га подржавају).*
- ② цитати Na vrata ulice Dauning broj 10 danas je pokucao vođa novoo-snovane Bregzitorske stranke Najdžel Faraž sa pismom u ruci (izazov.com, 7. 7. 2019); Posle tri poraza za dva dana u donjem domu britanskog parlamenta, tvrdo bregzitorska vlada odustala je od protivljenja usvajanju zakona o sprečavanju izlaska iz Evropske unije bez sporazuma (rts.rs, 5. 9. 2019); Nik Kleg i Ed Miliband su istrošeni, a među konzervativcima je bregzitorska struja krcata harizmatičnim političarima ili potencijalnim liderima (nedeljnik.rs, 23. 10. 2016).
- ③ порекло према енгл. Brexiter.
- ⑤ синоними брегзиташки, -а, -о, брегзитовски, -а, -о.
- ⑥ област ПОЛИТИКА.

брèгзитовац и брèгзитовац м. р.

- ① дефиниција *особа која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега; особа мушког рода која подржава брегзит, која се залаже за њега.*
- ② цитати Главни брегзитовац – Борис Џонсон – сутра преузима владу Велике Британије / Један од главних промотера Брегзита и бивши шеф британске дипломатије – Борис Џонсон – изабран је за новог лидера Конзервативне партије, а самим тим и за новог премијера Велике Британије (srbijadanas.net, 23. 7. 201); Многи Европљани су постали опрезни након што су видели да процес напуштања ЕУ није нимало забаван, како су то брегзитовци обећавали. Читав процес Брегзита био је толико компликован, толико тежак – да су људи схватили да не можете тако лако напустити ЕУ (rts.rs, 31. 1. 2020); „Брегзитовци” славе... (politika.rs, 24. 6. 2016); Брегзитовци из редова Торијеваца су оштро реаговали на премијеркин предлог. Бивши министар Ендрју

Перси, који је претходна три пута гласао за предлоге о Брегзиту, сада неће подржати премијерку (bbc.com, 21. 5. 2019); За такво гласање у овом тренутку нема изгледа да би на њега пристали торијевци, у којој брегзитовци, тврда струја и они склони некаквом компромису с ЕУ који представљају већину (politika.co.rs, 25. 9. 2018).

- ❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.
- ❹ синоними брегзиташ, брегзитер, брегзитерац, брегзитерс, брекситаш.
- ❺ област ПОЛИТИКА.

брѐгзитовскѝ и брѐгзитовскѝ, -ӑ, -ѓ

❶ дефиниција *који, која, које се односи на брегзит, брегзитовце и бтрегзитовке (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније, те особе који га подржавају).*

❷ цитати Британска премијерка на самиту ЕУ у Салцбургу, где није добила пристанак за свој брегзитовски план (politika.co.rs, 25. 9. 2018); На овог диктатора подсетили су чланови горњег дома парламента када су одбили премијеркин брегзитовски план, захтевајући од ње да усвоји амандман којим ће бити загарантована права грађана из ЕУ који сада живе и раде на Острву (politika.rs, 5. 3. 2017); У Великој Британији [...] већ месецима траје брегзитовски метеж (srpskenovinecg.com, 21. 10. 2019); А код куће, отров брегзитовске поделе ће истрајавати – а можда и преобликовати британску политику у годинама које долазе (sveosrpskoj.com, 8. 2. 2020); У Британији није било тако напето као у Америци, која је имала Вијетнам – комбинацију брегзитовске горчине и великих изгледа да се изгуби глава (бука.com, 22. 8. 2019);

- ❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.
- ❹ синоними брегзиташки, -а, -о, брегзитски, -а, -о.
- ❺ област ПОЛИТИКА.

брѐгзитскѝ и брѐгзитскѝ, -ӑ, -ѓ

❶ дефиниција *који, која, које се односи на брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније).*

❷ цитати „Bregzitski heroji od juče su jadni bregzitski heroji danas”, rekao je Junker Evropskom parlamentu (danas.rs, 5. 7. 2016); Opšti izbori [su] jedino rešenje za „bregzitski kaos” (021.rs, 14. 10. 2019); Bregzitski maraton ušao u poslednjih 100 metara (facebook.com, 30. 8. 2019); eorijski

proces razvoda može da se završi do kraja ove godine, ali bregzitski dogovor uključuje mogućnost da se period produži i do dve godine (magazin-tabloid.com); 23. juna 2016. godine Ujedinjeno Kraljevstvo je odlučilo da napusti Evropsku uniju. Bregzitski je referendum, kao i svaki drugi, trebalo da pruži narodu mogućnost da progovori [...] Nakon bregzitskog referenduma, Ujedinjeno Kraljevstvo se suočava sa zapanjujuće sličnom situacijom [...] Ono čemu bregzitski debakl treba da nas nauči je da su referendumi najčešće populistički alati koji omogućavaju demagozima da koriste politiku ozlojeđenosti na demokratski način (telegraf.rs, 10. 12. 2016).

❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ варијанте брегзитовски, -а, -о, брекситски, -а, -о.

❻ област ПОЛИТИКА.

❽ напомене Предност треба дати облику *брегзитски*, -а, -о над варијантом *брекситски*, -а, -о.

брѐксит и брѐксит м. р.

❶ дефиниција *излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније и политички процес повезан с тим.*

❷ цитати Енглески фудбал могао би ускоро заувек да буде промењен уколико такозвани Брексит буде реализован овог лета. Ради се о референдуму на којем ће грађани Уједињеног Краљевства одлучити да ли желе да остану унутар Европске уније, а он ће се одржати 23. јуна (rtvbn.com, 5. 4. 2016); Guverner Britanske centralne banke Mark Karnej je rekao da Breksit može uticati na kratkoročne i dugoročne globalne ekonomske izglede (trt.net.tr, 13. 2. 2019); Breksit: Strani stručnjaci sa visokom školskom spremom mogu dobiti britansku vizu po skraćenom postupku (vajma.info, 27. 1. 2020); Kejn (82) ocenio je da bi Breksit (engleska kovanica za izlazak Velike Britanije iz EU) bio zastrašujući, ali „ništa manje zastrašujući od vođstva hiljade bezličnih lica iz Brisela” (izazov.com, 22. 1. 2016); Тајмс: Брексит – Камерон планира референдум о изласку Британије из ЕУ (nspm.rs, 9. 11. 2015); Guverner Britanske centralne banke Mark Karnej je rekao da Breksit može uticati na kratkoročne i dugoročne globalne ekonomske izglede (trt.net.tr, 13. 2. 2019).

❸ порекло енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ варијанте брегзит.

❻ област ПОЛИТИКА.

❽ напомене Предност треба дати облику *брегзит* над варијантом *брексит*.

брекситаш м. р.

❶ дефиниција *особа која подржава брегзит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније), која се залаже за њега; особа мушког рода која подржава брегзит, која се залаже за њега.*

❷ цитати А брекситаша је зову Грејвсова болест. А несврстани „Грејвс-Базедовљева” (forum.krstarica.com, 14. 12. 2019); Pristalice breksita su zapalile zastavu EU ispred Dauning strita, gdje živi premijer Boris Džonson. Veća grupa „breksitaša” je u blizini ismijavala pristalice Unije, pjevajući im „Baj, baj EU” (bankar.me, 1. 2. 2020); Boris Džonson, breksitaš koji je obećao da će izvesti Britaniju iz Evropske unije sa dogovorom ili bez njega do kraja oktobra, zamijeniće Terezu Mej na funkciji premijera nakon što je dobio podršku Konzervativne partije (vijesti.me, 24. 7. 2019); Ali barem će se breksitaši osloboditi tog establišmenta, koji im nameće te zaštite (parapsihopatologija.com, 11. 5. 2017); Samo nemoj da me njaš u britansku funtu, pošto breksitaši koji su zadržali svoju valutu i prilikom ulaska u EU verovatno maštaju da će funta opet biti 2,5\$ (elitesecurity.org, 4. 4. 2019); To nije spriječilo mnoge breksitaše da me vide kao ideološku metu. Ne smijemo davati Evropljanima lažni utisak da je EU na putu da postane jedna država (restartmagazin.rs, 3. 11. 2019).

❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.

❹ варијанте брегзиташ.

❺ синоними брегзитер, брегзитерац, брегзитерс, брегзитовац.

❻ област ПОЛИТИКА.

❼ напомене Предност треба дати облику *брегзиташ* над варијантом *брекситаш*.

брèкситскѝ и брèкситскѝ, -ã, -õ

❶ дефиниција *који, која, које се односи на брексит (= излазак Уједињеног Краљевства из састава Европске уније).*

❷ цитати Tokom breksitske krize, obojene emocijama, surovim realizmom uticaja migracija i krahom zapadne utopije zasnovane na multikulturalizmu pitanja od značaja kako za Brisel tako i za Vašington, su se pojavila u prvom planu (princip.news, 5. 2. 2020); Poslanička većina zainteresovana [je] isključivo za Breksit sa dogovorom ili pak produžavanje pregovora sa Evropskom Unijom, dok je vlada, ako je suditi po izjavama samoga premijera, spremna na svaki potez koji bi doveo do končanog rješenja breksitskog pitanja (princip.news, 14. 10. 2019);

- ❸ порекло према енгл. Brexit < British : британски + exit : излазак.
- ❹ варијанте брегзитски, -а, -о.
- ❺ синоними брегзитовски, -а, -о.
- ❻ област политика.
- ❼ напомене Предност треба дати облику *брегзитски*, -а, -о над варијантом *брекситски*, -а, -о.

ва̀ксер м. р.

❶ дефиниција *особа која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести; особа мушког рода која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Tema prva – obavezna vakcinacija i kazna od 150 hiljadarki su podigli javnost na noge. Odmah su se pojavila dva tabora – vakserski i anti-vakserski. Vakseri su oni kojima je vakcinacija normalan vid zaštite dece i nemaju problem sa kaznom. Oni su negde i zadovoljni zbog pooštrenih mera. Naravno antivakseri su protivnici vakcine. Oni su zagovornici da je roditelj taj koji mora i treba da donese odluku da li će se deca vakcinisati. Po meni vrlo su agresivni, ubeđeni da su u pravu i da su svi koji drugačije misle pripadnici farmakomafije (usputneprice.word-press.com, 29. 2. 2016); Pozdrav za vaksere, farmaceutsku mafiju, korumpirane političare, lekare koji kradu bebe, ili prosto puštaju da pacijent umre dok oni podatke porodice šalju privatnim pogrebnim preduzećima! Pozdravlja vas neko ko i pored vaših pokušaja etiketiranja i uvreda i dalje bira da misli svojom glavom o kvalitetu i količini vakcina koje deca primaju, kao i o tome da se od roditelja traži da potpišu da farmaceutske kuće i država ne snose nikakvu odgovornost ako dođe do nekakvih posledica usled primanja vakcine. Želim vam ugodnu vakcinaciju i ostatak života. Vakserski pozdrav! (b92.net, 6. 2. 2020); Kakvo je vaše mišljenje o vakserima i onima koji su protiv vakcina? (espresso.rs, 23. 3. 2020)

- ❸ порекло према енгл. anti-vaxer, anti-vaxxer, pro-vaxer, pro-vaxxer.
- ❺ синоними вакциналиста, вакцинаш, вакционалиста, проваксер.
- ❻ област медицина.
- ❼ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају име-ницу *вакцина*, јер је она устаљена у српском језику.

ва̀ксерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Ja sam ti prva žestoka vakserka, al volim ljude i s njihovim greškama u zaključivanju (ana.rs, 27. 1. 2018); Mi vakserke nosimo i najlonke (forum.krstarica.com, 20. 4. 2020).

❸ порекло према енгл. provaxer, provaxxer.

❹ синоними вакцинашица, проваксерка.

❺ област медицина.

❻ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају име-ницу *вакцина*, јер је она устаљена у српском језику.

ва̀ксерскѝ, -а̑, -ѳ

❶ дефиниција *који, која, које се односи на ваксере и ваксерке (= особе која сматрају да је вакцинисање безбедно и ефикасно, које су присталице обавезног вакцинисања против одређених заразних болести).*

❷ цитати Tema prva – obavezna vakcinacija i kazna od 150 hiljadarki su podigli javnost na noge. Odmah su se pojavila dva tabora – vakserski i anti-vakserski. Vakseri su oni kojima je vakcinacija normalan vid zaštite dece i nemaju problem sa kaznom. Oni su negde i zadovoljni zbog pooštrenih mera. Naravno antivakseri su protivnici vakcine. Oni su zagovornici da je roditelj taj koji mora i treba da donese odluku da li će se deca vakcinisati. Po meni vrlo su agresivni, ubeđeni da su u pravu i da su svi koji drugačije misle pripadnici farmakomafije (usputneprice.wordpress.com, 29. 2. 2016); Vakserski lobi je deo moćne organizacije koja će pregaziti svakoga ko im stane na put (in4s.net, 16. 5. 2020); Pozdrav za vaksere, farmaceutsku mafiju, korumpirane političare, lekare koji kradu bebe, ili prosto puštaju da pacijent umre dok oni podatke porodice šalju privatnim pogrebnim preduzećima! Pozdravlja vas neko ko i pored vaših pokušaja etiketiranja i uvreda i dalje bira da misli svojom glavom o kvalitetu i količini vakcina koje deca primaju, kao i o tome da se od roditelja traži da potpišu da farmaceutske kuće i država ne snose nikakvu odgovornost ako dođe do nekih posledica usled primanja vakcine. Želim vam ugodnu vakcinaciju i ostatak života. Vakserski pozdrav! (b92.net, 6. 2. 2020); Његов рак и корона су иста прича, иста пропагандна машина. Главни ваксерски лобиста у земљи (twitter.com, 21. 4. 2020); Зашто ми да поштујемо норме здравствено ваксерске (не)струке (redstarbelgrade.rs, 11. 7. 2020).

- ❸ порекло према енгл. provaxer, provaxxer.
- ❹ синоними вакцинашки, -а, -о, проваксерски, -а, -о..
- ❺ област медицина.
- ❻ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају име-ницу *вакцина*, јер је она устаљена у српском језику.

вакцина̀листа м. р.

❶ дефиниција *особа која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Jedna od glavnih bojevih glava na vakcinacijskom bojištu su potresne priče čiji su glavni likovi deca koja su, ako dolazi od vakcinalista, preminula od, primera radi, velikog kašlja ili boginja, odnosno deca koja su „od vakcine dobila autizam”, kako navode antivakcinalisti (epsihoterapija.com, 17. 11. 2017); Druga lekarka koja je bila vakcinalista kada je saznala da treba da se vakciniše protiv gripa i drugih bolesti odmah je rekla da odbija vakcine (webtribune.rs, 5. 2. 2020); Pre će biti da neko plaća vakcinaliste, iza njih ipak stoje proizvođači vakcina (rs.n1info.com, 3. 12. 2017); Veliki vakcinalisti, kada su ih pitali šta da se radi kada se vratila bolest iskorenjena vakcinacijom, rekli su da će opet ljudi početi da se vraćaju tim vakcinama (telegraf.rs, 21. 11. 2017); Vi „vakcinalisti” stvarno mnogo datejete sebi za pravo (b92.net, 4. 12. 2017).

- ❸ порекло лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ❹ варијанте вакционалиста.
- ❺ синоними ваксер, вакцинаш.
- ❻ област медицина.
- ❼ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају име-ницу *вакцина*, јер је она устаљена у српском језику.

вакцѝнаш м. р.

❶ дефиниција *особа која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести; особа мушког рода која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Za istraživanje je činjenica da ogromna većina „vakcinaša” po-teže „ravnozemaljstvo”, crnu magiju, baba vangu, vračare i slične stvari

чим неко каже нешто против вакцина (021.rs, 4. 3. 2018); Kao i da mi, vakcinisani i vakcinaši, ne produbljujemo postojeće opasne rovove i ne personalizujemo neprijatelja u problemu koji je sistemski i gotovo biopsihološki pošto pripada ljudskoj prirodi (danas.rs, 3. 12. 2017); Antivakcinaši vs. vakcinaši: Ko je ovde u pravu? (srbijainfo.rs, 13. 6. 2020); Sa raznih strana sveta digli su se i „vakcinaši” i „antivakseri”, svi su imali nešto da dodaju Novakovim rečima (maxbetsport.rs, 26. 4. 2020); Ovih dana smo svedoci medijskog rata „vakcinaša” i „anti-vakcinaša” (glas-javnosti.rs, 22. 4. 2020);

- ❸ порекло лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ❺ синоними ваксер, вакциналиста, вакционалиста, проваксер.
- ❻ област медицина.
- ❽ напомене Предност треба дати облицима који у основи имају именицу *вакцина*, јер је она устаљена у српском језику.

вакцина̀шица ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Par postova kasnije otkrih da sam korporativno-kolonijalno-imperijalistička kučka vakcinašica (twitter.com, 8. 1. 2020)..

- ❸ порекло лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ❺ синоними ваксерка, проваксерка.
- ❻ област медицина.
- ❽ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати облицима који у основи имају именицу *вакцина*, јер је она устаљена у српском језику.

вакциона̀листа м. р.

❶ дефиниција *особа која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Gde sh vakcionalisti da kukaju kako vaccine treba da spreče bolesti? (b92.rs, 24. 6. 2019).

- ❸ порекло лат. variola vaccina : кравље богиње.
- ❹ варијанте вакциналиста.
- ❺ синоними ваксер, вакцинаш, проваксер.

❹ област МЕДИЦИНА.

❺ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати облику *вакциналиста*.

глампер м. р.

❶ дефиниција *особа која упражњава глamping (= врсту камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање).*

❷ цитати Istina је да можете да заборавите на класичне шаторе, pričvršćivanje istih kočicama, prokišnjavanje јер ćete као glamper моћи да боравите у савременим варијантима јурти (yurt), tipijia (tepee), luksuznih karavana, opremljenih kućica на дрвећу, koliba или vila (glamupmarket.rs, 21. 7. 2020); Kako вам звучи ноћ проведена у хеликоптеру без одрицања од комфора и удобности? Par у Ирској испуњава жеље за glampere жељне овог не-свакидашњег искуства (42magazin.rs, 24. 10. 2017); Земља glampinga је управо Велика Британија, али све више се траже смештаји по неким егзотичнијим локацијама. Европа, Африка, Азија, Аустралија, Америка, све веће земље имају своје glamping локације. Nadam се да ће и Србија имати своју понуду за glampere, јер познато је да имамо пре лепе пределе које би вредело видети (otkacenaplaneta.wordpress.com, 15. 9. 2011); Primorana је да се врати кући у Somerset, где помаже оцу у отварању одмаралишта за glampere (ahamagazin.rs, 18. 7. 2017); Postoje бројне подеље и налепнице које људи лепе на себе и друге као на пример nomadi, globtroteri, kamperi, glamperi, backpackeri, flashpackeri, pustolovi, paradajz turisti... Све једно је како се људи називају докле год путују и то их радује (daljine.rs, 6. 11. 2018).

❸ порекло енгл. glamper.

❹ варијанте Глемпер.

❺ област туризам.

❻ напомене Облик *глампер* среће се чешће од варијанте *глемпер*.

глампинг м. р.

❶ дефиниција *врста камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање.*

❷ цитати Глamping илити гламурозни кампинг би ове године могао да смени све популарне облике смештаја, а Грчка је једна од земаља која ће у летњим месецима дочекивати туристе промовишући баш ова-

кав начин одмора. Објекти, који понекад нису ништа друго до сложени шатори, често укључују услуге врхунског квалитета, а туристи могу платити огромне цене за привилегију да живе у луксузу, а да остану у складу с природом. Причамо о најскупљим облицима глампинга, али и где можете „гламповати” овог лета (rts.rs, 3. 6. 2020); Авион „Боинг 767” који је путовао баржом из Клера до Слајга у Ирској стигао је на одредиште. Током транспорта изазвао је велику пажњу на друштвеним мрежама. Авион би требало да буде претворен у смештајну јединицу у једном глампинг насељу. Глампинг је нови вид туризма који представља спој гламура и камповања (rts.rs, 8. 5. 2017); Krenite u novu avanturu, isprobajte glamping, kampovanje po meri razmaženih putnika, a usput obidite zanimljive muzičke festivale, neka ovo leto bude najbolje do sada! Zanimljivije od hotela, bolje od šatora... Luksuznije od privatnog smeštaja, slobodnije od bilo koje vrste resorta! Nije ni čudo da je glamping koncept, nastao pre tek nekoliko godina, vrlo brzo doživeo svoj vrhunac. Da, u šatorima, kolibama i prikolicama samo ste na korak od prirode, ali zahvaljujući modernoj opremi osetićete njene najbolje strane. Kašmirsko ćebence? Tu je. Neverovatno udobni jastuci. Upisano. Dizajnerski nameštaj? A zašto da ne! Glamping pametno spaja najbolje od oba sveta, kampovanje i hoteli od pet zvezdica sreću se u neverovatno zanimljivim konceptima. Sada možete bukirati maleni šator nalik onom indijanskom na samoj litici koja gleda na okean... Zar ovo ne zvuči kao ostvarenje svih naših želja iz detinjstva?! (elle.rs); Nedavno je zaljubljenicima u prirodu i ljudima gladnim avanture, učenja i obogaćivanja duhovnog života, ponuđen jedan novi trend koji je napravio kompromis pružajući komfor zajedno sa neočekivanim i pomalo neobičnim iskustvom boravka u prirodi. U pitanju je glamping – posebna forma kampovanja, koja kao specijalni kamperski trend zadivljujuće opstaje već deceniju (glamupmarket.rs, 21. 7. 2020); Način na koji putujemo se promenio. Ljudi više ne žele jednodimenzionalni odmor u kom će biti samo puki statisti u prirodi, već žele da se stope sa njom, što doprinosi tome da je kampovanje sve popularnije. Ovo jedinstveno iskustvo kao kombinacija glamura i kampovanja vam omogućava da odaberete udoban smeštaj i njegovu okolinu u kojoj ćete moći da planinarite ili uživate na plaži, bez potrebe da žrtvujete i gram komfora. Reč “glamping” je prvi put iskorišćena u Velikoj Britaniji 2005. godine, ali je u rečnike uvrštena tek 2016. godine. Većina smeštajnih kapaciteta za glamping podrazumeva krevete, struju, kupatila sa tuševima, aparate za kafu, pa i potpuno opremljene kuhinje. Iako je i na glampovanju moguće spremati obrok na vatri, računajte na to da će nedaleko od vas biti i restoran koji služi jela internacionalne kuhinje (b92.net, 29. 5. 2019).

③ порекло енгл. glamping.

④ варијанте ГЛЕМПИНГ.

⑤ синоними гламурозни кампинг, гламурозно камповање.

⑥ област туризам.

⑦ детерминативи Cena glamping ugođaja može da varira u zavisnosti od stepena komfora i usluge, ali je pretežan broj glamping turističkih opcija dostupan većini turista iz celog sveta, uz pristupačne cene (glamupmarket.rs, 21. 7. 2020); Авион „Боинг 767” који је путовао баржом из Клера до Слајга у Ирској стигао је на одредиште. Током транспорта изазвао је велику пажњу на друштвеним мрежама. Авион би требало да буде претворен у смештајну јединицу у једном глампинг насељу (rts.rs, 8. 5. 2017); Za razliku od izgradnje čak i manjih hotela, koji troše mnogo energije prilikom konstrukcije, glamping smeštaj se pretežno oslanja na elemente iz prirode. Kompozitni toaleti, solarni paneli i samoodržive bašte su samo neki od primera (daljine.rs, 27. 5. 2019); Glamping smeštaj kombinuje blagodeti luksuznog smeštaja i odmora u prirodi. Glam se susreće sa kampovanjem – za sve vas koji želite da uživate u bujnom pejzažu, drevnom drveću, kristalno čistom moru, zlatnom pesku, bezbrižnosti i radostima kampovanja (letohalkidiki.com, 2019); U Sloveniji, na primer, ima nekoliko kvalitetnih i prestižnih glamping ponuda, koje goste plene ne samo netaknutom prirodom, nego nude i autentično kulinarsko iskustvo sa hranom iz domaćeg vrta. U Hrvatskoj je takva ponuda bogatija, te su izgradili celu glamping zonu Cro Tent. [...] Glamping se bitno razlikuje od kampinga u ceni. Glamping usluge se mogu, u stvari, takmičiti sa cenama najskupljih hotela (ekapija.com, 12. 8. 2016).

⑧ напомене Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато. Облик *глампинг* се среће чешће од варијанте *глемпинг*.

ГЛАМПОВАЊЕ с. р.

① дефиниција *упражњавање, практиковање глампинга (= врсте камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање).*

② цитати За оне који воле опуштеноост кампа, али желе и удобност – и кревет и постељину у шатору, обезбеђено је и такво, по фестивалском речнику, „гламурозно камповање” или „гламповање”. (politika.rs, 10. 7. 2018); Рајастхански округ Пали, између Јодхпура и Удаипур, има бројне могућности за рурално гламповање [...] које ће привући љубитеље дивљих животиња (sr.hdwalls.org); Izgleda da kampovanje, pardon glampovanje, može i te kako da prođe bez neželjenih insekata, pr-

ljavštine i nepredviđenih prirodnih okolnosti (jovanamiljanovic.com, 2017); „Glampovanje” i „glamp kućice” uvode potpuno novi nivo u avanturu na otvorenom prostoru. Bez obzira da li odsedate u indijanskom šatoru, mongolskom okruglom šatoru ili aluminijumskoj kamp kućici, „glampovanje” dolazi sa luksuznim detaljima koje očekujete od hotela sa pet zvezdica, a među kojima su krevet sa baldahinom, klima, pa čak i đakuzi i usluge recepcionera (autoblog.rs, 10. 5. 2012); Postoje različiti vidovi glampovanja: šatori, karavanske šatre, mongolske kuće-jurte, vigvami, i nešto što se zove pod pad, jednostavna mala kućica kućica za dvoje, mada može i za par sa dvoje dece. Zemlja glampinga je upravo Velika Britanija, ali sve više se traže smeštaji po nekim egzotičnijim lokacijama (otkacenaplaneta.wordpress.com, 15. 9. 2011).

❸ порекло према енгл. glamping < glamorous + camping.

❺ синоними ГЛАМПИНГ, ГЛЕМПИНГ, гламурозно камповање.

❻ област туризам.

ГЛАМПОВАТИ, -ујѐм несврш.

❶ дефиниција *упражњавати, практиковати глампинг (= врсту камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање).*

❷ цитати Kada glampujete, vi ne kampujete, nema šatora koji biste morali da nameštate, nema vreće za spavanje koju treba da odmotate ni vatre koju morate da palite. Glamping je način da iskusite prirodu u njenom punom potencijalu bez žrtvovanja komfora, komocije i luksuza (mondo.rs, 24. 3. 2017); Објекти, који понекад нису ништа друго до сложени шатори, често укључују услуге врхунског квалитета, а туристи могу платити огромне цене за привилегију да живе у луксузу, а да остану у складу с природом. Причамо о најскупљим облицима глампинга, али и где можете „гламповати” овог лета (rts.rs, 3. 6. 2020); Gde sve možete „glampovati” ovog leta? Turiste širom sveta sve više privlači luksuz koji je u skladu sa природом (twitter.com, 3. 6. 2020); Tu noć smo glampovali (osim što sam kamper, definitivno sam i glamper), jeli grilovane vrganje u slovenačkom seocetu i gledali zvezde uz vince (hlebilale.com, 20. 9. 2016).

❸ порекло према енгл. glamping < glamorous + camping.

❻ област туризам.

глаголурбнй кампинг м. р.

❶ дефиниција *врста камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање.*

❷ цитати Глампинг или гламурозни кампинг помиње се у државној Стратегији за развој туризма до 2025. године јер, како ту пише, иако у нашем делу света доминира стереотип да је то младалачки туризам, на Западу је ситуација другачија (politika.rs, 16. 8. 2018); Glamping iliti glamurozni kamping bi ove godine mogao da smeni sve popularne oblike smeštaja, a Grčka je jedna od zemalja koja će u letnjim mesecima dočekivati turiste promovišući baš ovakav način odmora (rts.rs, 3. 6. 2020); Da li ste već čuli za glamurozni kamping? (travelmagazine.rs, 19. 12. 2017); Ovaj centar, opisan kao „romantičan grad duhova“, podiže trend glampinga (glamurozni kamping) na sledeći nivo. Možete odsesti u luksuznom šatoru ili u nekoj od ručno izgrađenih kabina od kojih su mnoge prvobitno konstruisali sami rudari, a možete i celo mesto iznajmiti za sebe (harpersbazaar.rs, 2. 6. 2015).

❸ синоними глампинг, гламповање, глемпинг, гламурозно камповање.

❹ област туризам.

❺ напомене Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

глаголурбнй камповање с. р.

❶ дефиниција *врста камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање.*

❷ цитати Glamping (glamurozno kampovanje) se odnosi na kampove sa luksuznim šatorima gde možete da boravite uz moderne i luksuzne sadržaje. Ako tražite odmor u prirodi, ali ne želite da se odreknete luksuza, to je prava stvar za vas (booking.com); Ona se može koristiti za smeštaj, meditaciju, letnju baštu ili kako su sami autori rekli za „glamping“, odnosno glamurozno kampovanje (gradnja.rs, 2. 4. 2015); U ovom broju otputovali smo do komšijske Slovenije i iskusili novi svetski trend, takozvani glemping, glamoruzno kampovanje! Kako to izgleda kada u komforu odmarate u prirodi, pročitajte na našim stranicama, a onda i sami iskusite ovaj jedinstveni doživljaj (lepaisrecna.mondo.rs, 2015); Glamurozno kampovanje uskoro u BiH

(banjalukain.com, 28. 7. 2019); Žurka u šatoru za glamurozno kampovanje (srbijadanas.com, 29. 1. 2015).

⑤ синоними ГЛАМПИНГ, ГЛЕМПИНГ, ГЛАМУРОЗНИ КАМПИНГ.

⑥ област туризам.

⑧ напомене Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

глѐмпер м. р.

① дефиниција *особа која упражњава глампинг (= врсту камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање).*

② цитати Mnogi strastveni kamperi na glempere, koje u kampu sve čeka namešteno i čisto, gledaće sa podsmehom i prezirom. No, onima koji svoj odmor ne mogu zamisliti drugačije nego na visokoj nozi, to neće biti nikakav problem. Idealno mesto za odmor mogu im biti preuređeni indijanski šator, mongolska jurta, naduvani balon, kamp prikolica, brvnara ili kućica na drvetu. Dizajn enterijera i eksterijera, oprema, čistoća, infrastruktura, hrana i animacija zadovoljiće prohteve i onih koji su navikli na standarde najskupljih svetskih hotela (bookiraj.com, 25. 11. 2014);

③ порекло енгл. glamper.

④ варијанте ГЛАМПЕР.

⑥ област туризам.

⑧ напомене Нераспрострањено. Облик *глампер* се среће чешће од варијанте *глемпер*.

глѐмпинг м. р.

① дефиниција *врста камповања у коме је сједињен луксуз хотелског смештаја с авантуризмом и додиром с природом карактеристичним за класично камповање.*

② цитати Upoznajte glemping: jedinstvena vrsta komfornog kampovanja (lepaisrecna.rs, 28. 5. 2015); Trend pod nazivom „glemping” već je zaživeo među svetskim putnicima, a daleko je od klasičnog kampovanja. To je pravi luksuz, ali maksimalno prilagođen prirodi. Idejni tvorac nomadskog načina putovanja je Jan Vigsten, švedski dizajner i osnivač Nomadic Journeys kompanije koja nudi put u Jalman dolinu i nekoliko sličnih kampova (b92.net, 22. 8. 2011); Izraz Glemping (Glamping) izveden je od engleskih reči Glamorous i Camping, i odnosi se na vrstu kampovanja koje podrazu-

meva smeštaj i uslove boravka koji se u mnogome razlikuju od klasičnog kampovanja na koje smo navikli (bookiraj.com, 25. 11. 2014); Digitalizacija ekonomije i države, zelena ekonomija – reciklažna industrija i turizam sa akcentom na nove turističke proizvode i koncepte, kao što su glamping ili ‘digitalni nomad’, teme su u fokusu ovog skupa, centralnog panela i okruglih stolova, ali i B2B razgovora naših privrednika (radiodelta.rs); Zbog brojnih svetskih putnika koji su to već uvideli, glamping se učestalo pojavljuje u medijima kao alternativni način smeštaja koji podrazumeva različite vrste solucija (daljine.rs, 16. 10. 2018).

- ❸ порекло енгл. glamping < glamorous + camping.
- ❹ варијанте ГЛАМПИНГ.
- ❺ синоними ГЛАМПОВАЊЕ, гламурозни кампинг, гламурозно камповање.
- ❻ област туризам.
- ❼ детерминативи Glemping Šator. [...] Ovaj šator sa pogledom na vrt ima hidromasažnu kadu i kauč (planetofhotels.com).
- ❽ напомене Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато. Облик *глам-пинг* се среће чешће од варијанте *глемпинг*.

гуглање и гуглање с. р.

- ❶ дефиниција *тражење информација на интернету коришћењем претраживача Гугл*.
- ❷ цитати 11 савјета за боље „гуглање”. / „Гугл” претраживач користио сваки дан, али, без обзира на то, још увијек не знамо какве све могућности он пружа (бука.com, 5. 12. 2016); Стручњаци упозоравају: Гуглање здравствених симптома има више штете него користи (povae-nergija.net, 31. 12. 2018); Њега је запало да пише изјаве, а иначе је задужен за гуглање презимена чланова Владе (nin.co.rs, 17. 12. 2020); Уместо да свој интернет пакет трошите на „гуглање” др Дарије Кисић Тепавчевић како бисте јој нашли још неки недостатак који ћете одмах злурадо поделити са пратиоцима на друштвеним мрежама, упослите се и искористите карантин за рад на себи (politika.rs, 12. 4. 2020); Осим необичног назива, портал „Goosle” има и необичан назив за претрагу, па је тако популарно „гуглање” замијењено гуслањем односно „Goosлањем” (rttrs.tv, 9. 12. 2012).
- ❸ порекло према енгл. Google.
- ❹ синоними ГУГЛОВАЊЕ.

⑥ област интернет.

гуглати, -ам, несвр.

① дефиниција *тражити информације на интернету коришћењем претраживача Гугл.*

② цитати Šta ste guglali ove godine? Meteorološke prilike, sport i zabavni serijski program najviše su zanimale ljude u Srbiji prošle godine. Ljudi su se *Guglu* okretali najviše ih zanimajući da li će padati kiša ili sijati sunce i kolika će biti temperatura (rts.rs, 13. 12. 2017); NBA košarkaš koji igra za Orlando Magic zove se Evan Fournier, a njegov nadimak je „nemojte nikad guglati” (alo.rs, 26. 9. 2019); Nemojte guglati zdravstvene tegobe koje osećate. Ljudi imaju naviku da pitaju internet zašto su stalno umorni ili imaju grčeve. Ubrzo, dijagnostifikuju neku strašnu autoimunu bolest, ili nešto još gore, i krenu da paniče (objektiv.rs, 3. 8. 2020); Aleksis Bledel, ljupka devojka iz popularne serije „Gilmoreve”, najopasnije je ime poznate osobe koje možete „guglati” u 2019. godini, objavila je kompanija kibernetičku sigurnost „Mek afe”. Korisnici interneta koji na pretrazi upišu njeno ime imaju najveće šanse da završe na stranicama koje kriju računarske viruse (politika.co.rs, 23. 10. 2019); Eksperti već neko vreme upozoravaju da je sve više roditelja koji „guglaju” simptome bolesti svoje dece, da bi posle toga vršili pritisak na lekare. Oni više veruju onome što su pročitali na internetu, a drže se krilatice – „ako nešto piše na internetu, mora da je tačno” (mondo.rs, 8. 12. 2019).

③ порекло према енгл. Google : Гугл.

④ варијанте ГУГЛОВАТИ.

⑥ област интернет.

гуглаш м. р.

① дефиниција *особа која гугла (= тражи информације на интернету коришћењем претраживача Гугл); особа мушког рода која гугла.*

② цитати Ukoliko iz Google kompanije nisu mapirali sve ulice ovog sveta, uskoro će to uraditi. Dok pomno čekamo da mapiraju i snime sve bregove Severnog i Južnog pola, znatiželjni guglaši mogu uz jutarnju šolju kafe da istraže brda i dine pustinje Liva (pcpress.rs, 9. 10. 2014); Guglaši koji rade simpatične crteže za Google.com (twitter.com, 30. 11. 2010); Posebna ljubav za guglaše, koji na zadatu temu na brzinu iščeprkaju podatke i to pogrešne (twitter.com, 21. 3. 2020); Čestitka je bila aktivna samo na domenu .rs i nijesu je videli guglaši drugih nacionalnih domena (zapadnistr-

bi.com, 16. 2. 2016); Tekst nije loš [...] ali su dežurni guglaši u redakciji BLICA, kao što možete videti, izguglali pogrešnu sliku (cultofghoul.blogspot.com, 10. 11. 2011).

❸ порекло према енгл. Google : Гугл.

❺ синоними гуглер.

❻ област интернет.

гугла̀шица ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која гугла (= тражи информације на интернету коришћењем претраживача Гугл).*

❷ цитати Dakle, opet se vracamo na mame „guglašice”, paraonike i sl. (mojadiskusija.online).

❸ порекло према енгл. Google : Гугл.

❺ синоними гуглерка.

❻ област интернет.

❸ напомене Нераспрострањено.

гуглер м. р.

❶ дефиниција **1. особа која је запослена у америчкој компанији Гугл (Google).**

2. особа која гугла (= тражи информације на интернету коришћењем претраживача Гугл); особа мушког рода која гугла.

❷ цитати **1.** Филозофија „Гугла” је да колегама нуди све што је потребно на радном месту, тако да они не морају да брину о баналним проблемима, него се концентришу на важне ствари – објашњава она. – То значи да сви „гуглери” добијају бесплатну, и то одличну храну, масажу, фризера, а колеге могу да доводе псе на посао, и да у паузи играју одбојку или стони фудбал... (novosti.rs, 30. 12. 2010); „Сви вредно раде, али се и забављају”, „Атмосфера у фирми подсећа на колеџ”, „Веома је опуштено. Све је у забави. 'Гуглери' су радознали, креативни и паметни људи” – ово су само неке од описних реченица запослених у „Гуглу” (rts.rs, 12. 6. 2013); Kompanija „Gugl” sprovodila je od 2008. godine istraživanje poznato kao Project Oxygen, kako bi otkrila kakve menadžere „Gugleri” smatraju dobrim (bankar.rs, 30. 6. 2019); Седиште компаније зове се „Гуглплекс”, „гуглери” су стално запослени, а стажисти се зову „нуглери”, што је настало комбинацијом речи „ново” (new) и „Гугл” (Google) (politika.rs, 13. 6. 2013); Ми снажно подржавамо право

Гуглера да се слободно изражавају. Многа питања која је Дамор покренуо у писму – рецимо у оним пасусима у којима се критикује 'Гуглова' обука, преиспитује улога идеологије на послу, и да ли су програми за жене и друге потцењене групе довољно отворени за све – јесу важна питања (razvoj.palankaonline.info, 8. 8. 2017).

2. Dakle, nadam se da će gugleri imati mnoga omiljena mesta koje vole da koriste u zavisnosti od njihovog raspoloženja i radnog zadatka (gradjevinarstvo.rs, 11. 2. 2013); Upotreba interneta – gugleri pitaju, Čomski odgovara (twitter.com, 2. 5. 2014); Mnogi „fejsbučari”, „tviteraši” i „gugleri” toliko su postali ovisnici od korišćenja Interneta da time, ne samo što pospešuju prodaju IT tehnologije [...] već su postali svojevrsna alatka za sprovođenje perfidnih psiholoških operacija (ivonazivkovic.net, 2015); Krstina novinarska ekipa i nema toliko veze sa forumašima – pre sa prosečnim guglerima (forum.krstarica.com, 2. 10. 2018); Hteo sam da predložim [...] da se poeni množe sa procentom ali sam onda shvatio da bi to otvorilo vrata za skriptaroše i guglere (forum.burek.com, 19. 2. 2018).

❸ порекло према енгл. Google : Гугл.

❺ синоними 2. гуглаш.

❻ област интернет.

гуглерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која гугла (= тражи информације на интернету коришћењем претраживача Гугл).*

❷ цитати Pa ovo je stvarno genijalno. Bolja si guglerka, svaka čast. (twitter.com, 23. 12. 2011).

❸ порекло према енгл. Google : Гугл.

❺ синоними гуглашица.

❻ област интернет.

❸ напомене Нераспрострањено.

гуглерскӣ, -а, -б

❶ дефиниција *који, која, које се односи на гугловање, гуглере и гуглерке (= на тражење информација на интернету коришћењем претраживача Гугл, те на особе које то раде).*

❷ цитати I ovo kažem kao prijatelj nekoga koga je marihuana psiho-fizički upropastila, tako da poštedite me guglersko-uličarskih kvazi argumenata (tarzanija.com, 18. 1. 2016); Nego gde? Pa nije valjda tolika tajna i

problem tvojim guglerskim sposobnostima koje su neupitne (srbin.info, 26. 3. 2015); Guglerska teorija zavjere o zlim jevrejima i anunakijima koji mijenjaju oblik i „upravljaju svijetom” (forum.cdm.me, 2014); Sad će pitomci guglerske akademije sa katedre za judeo-cionističku zaveru da budu triggerovani (facebook.com, 2017).

③ порекло према енгл. Google : Гугл.

⑥ област интернет.

гугловање и гўгловање с. р.

① дефиниција *тражење информација на интернету коришћењем претраживача Гугл.*

② цитати Година кроз гугловање: Ово се тражило / Гугл сваке године представи видео под називом Дух времена, који је њихово виђење године за нама, највише кроз оно што се највише претраживало интернетом (frontal.rs, 21. 12. 2014); Ријалити формат „Задруга” [...] најпретраживанији је појам у Србији одлазеће 2019. према „Гугловој” традиционалној годишњој листи најгуглованијих речи, чиме се нуди јединствени увид у најзначајније трендове у Србији. [...] Гугловање у региону / Резултати из земаља региона доста су другачији. Хрвате су највише интересовали резултати ЕУ избора, штрајкови, утакмица Динамо–Бенфика и првенство у рукомету (ts625317v031.moji.oblaci.rs, 18. 12. 2019); Ово мало гугловање сликовито показује да је „брат председника” врло ризично „занимање” (srbin.info, 18. 10. 2020), Па онда одмах пређемо на гугловање да видимо ко су уопште били тај Тито и тај Љотић (blog.b92.rs, 4. 1. 2018); Када бисте морали да бирате, да ли бисте пре запослили некога ко не зна шта је Гугл или некога ко не зна ко је био Гете и шта је писао. Има ли данас опште културе без гугловања? (rts.rs, 12. 2. 2014).

③ порекло према енгл. Google.

⑤ синоними гуглање.

⑥ област интернет.

гўгловати и гўгловати, -ујѐм несвр.

① дефиниција *тражити информације на интернету коришћењем претраживача Гугл.*

② цитати Guglovati, naravno, znači otići na pominjani sajt, ukucati ime ili pojam i potom gledati i čitati ono što ste dobili. Tu se odmah javlja neiz-

bežna Vikipedija, dakle Internet enciklopedija (blic.rs, 28. 3. 2010); Ja guglujem, ti gugluješ, oni gugljuju... glagol „guglovati” (Google), u značenju „tražiti informacije o nekome ili nečemu na Internetu pomoću čuvenog pretraživača”, ušao je u rečnike u SAD. U ovogodišnjem izdanju uglednog rečnika Merijam-Vebster (Merriam-Webster), koje u knjižare stiže na jesen, jedna od novih reči biće prelazni glagol „guglovati” (mondo.rs, 8. 7. 2006); Na događaju „Guglovanje” učesnici će videti kako radi Google, kao i kako se kako može brže i lakše guglovati (startit.rs, 7. 6. 2019); Učiniću samo drugu polovinu ove iritantne radnje, pošto me mrzi da guglujem citate (vreme.com, 9. 1. 2019); Boli me, a od straha se noću budim i guglujem razne strašne slučajeve i proučavam terapije. Nisam hipohondar, samo sam detaljna i želim tačno da znam šta mi je, a šta mi nije (mojpedijatar.co.rs).

❸ порекло према енгл. Google.

❺ синоними ГУГЛАТИ.

❻ област интернет.

инфлуенсер м. р.

❶ дефиниција *особа утицајна на друштвеним мрежама; особа мушког рода утицајна на друштвеним мрежама, која на друштвеним мрежама или на личном блогу редовно објављује садржаје о одређеној теми (одећа, козметика, храна, путовања, телефони, видео-игрице, популарна психологија...) и има велики број пратилаца и која повремено индиректно рекламира неки производ или услугу тако што говори о њима, подржава их или хвали, за шта је плаћена.*

❷ цитати У последње време често се чује да је неко инфлуенсер. Многи не знају шта то значи. „Тај инфлуенсер, реч, има некад пејоративно значење код неких људи. Али ето, ако је некеме драже, може да ме зове утицајнер”, додаје Милан Маглов, инфлуенсер (rts.rs, 17. 11. 2019); Планирано је да овом кампањом обухвате циљну групу од 18 до 55 година, како би преко њих млади могли виде и да доживе Ситијеве утакмице. Сваки инфлуенсер (особа која има моћ утицаја на друге људе на друштвеним мрежама прим. аут) који жели да се укључи у ову кампању и да постане промотер клуба из Манчестера, мора да има најмање 5.000 пратилаца на Инстаграму (rts.rs, 24. 10. 2019); Razvoj interneta doneo je brojne promene, a jedna od njih je i pojava novih zanimanja koja bi pre dve decenije možda delovala besmisleno. Influenser je jedna od tih novih reči koja označava zanimanje, a mnogima je i dalje nejasno šta tačno influencersi rade i da li je u pitanju profesija od koje se može zarađivati. Svako može biti influencers, mnogi tvrde da su influencersi, dok neki odbi-

jaju takvu etiketu, što dodatno komplikuje razumevanje ovog pojma. [...] Termin influencer najčešće se koristi za osobe koje imaju veliki broj pratilaca na nekoj društvenoj mreži, uglavnom na Instagramu ili Jutjubu, i na taj način ima određen uticaj (*influence*), a usled toga sarađuju sa različitim brendovima i kompanijama kako bi promovisali njihove proizvode ili usluge. Influencer može biti tinejdžerka koja je postala poznata po instrukcijama za šminkanje, gejmer koji igra popularnu igricu *Fortnite* ili majka koja deli savete o roditeljstvu. Broj pratilaca koji neko mora da ima kako bi se nazvao influencerom može da varira – postoje čak i mikro influenceri sa nešto više od 1.000 pratilaca, dok neki granicu postavljaju na 3.000 pratilaca (talas.rs, 9. 3. 2020); Инфлуенс, односно утицај на интернету, појам је који је узео маха тек у протеклих неколико година. Данас, у време доминације друштвених мрежа, „инфлуенсери” (људи од утицаја на интернету) имају моћ да мењају јавно мњење и свест јавности. Постоје инфлуенсери који на Инстаграму имају по сто хиљада пратилаца, а неки који се баве храном имају само десет хиљада пратилаца, али је њихов утицај много већи. Када фирме данас траже инфлуенсере да им рекламирају производе, не полазе од броја њихових пратилаца, него од тога колико ти инфлуенсери имају утицаја. [...] Инфлуенсери морају увек да одржавају пажњу публике информацијама или провокацијама које нису доступне код нас, као што су, рецимо, преводи вести из страних медија. Када инфлуенсер постане утицајан, битно је да ту пажњу публике одржава како би на крају могао да оствари и неку зараду (kcns.org.rs, 19. 9. 2019); Blogeri i influenceri na početku misle da je najveći uspeh dobiti novac za sponzorisanе objave, ne shvatajući da je mnogo pametnije da ako već uspešno prodaješ tuđe planere napraviš svoj brend planera, gde ćeš pored celokupne odgovornosti i vlasništva u firmi, imati i kontrolu na finansijama i svakim aspektom biznisa, a zarada će biti mnogo veća (jovanamiljanovic.com, 2. 12. 2019).

③ порекло енгл. influencer.

⑥ област интернет, друштвене мреже.

инфлуенсерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода утицајна на друштвеним мрежама, која на друштвеним мрежама или на личном блогу редовно објављује садржаје о одређеној теми (одећа, козметика, храна, путовања, телефони, видео-игрице, популарна психологија...) и има велики број пратилаца и која повремено индиректно рекламира неки производ*

вод или услугу тако што говори о њима, подржава их или хвали, за шта је плаћена.

❷ цитати I dok je mnoge od nas ispunjavalo to da same uradimo neki od tretmana, druge su pak uživale u predahu koje su dale svom telu i pustile ga da se „odmori” od svega. Upravo to uradila je i jedna poznata američka influencerserka, koja je potom sa svojim pratiocima podelila i te nesavršenosti na svom telu (lepotaizdravlje.rs, 22. 6. 2020); Influenserka otkrila kako nastaju savršene FOTOGRAFIJE na Instagramu (objektiv.rs, 29. 6. 2020); Predstavljamo Krispi, influenserku čiji su klipovi šminkanja među najpopularnijim na Internetu – bez šminke! (mondo.rs, 22. 5. 2019). Influenseri, odnosno influencerserke imaju lične afinitete i specifičan stil i svoju oblast kojom gospodare (wannabemagazine.com); Госпођа Чен је испричала да је решила да осрамоти инфлуенсерку, пошто је Луси неколико дана била на путу, а стан оставила у тешком нeredу (rts.rs, 26. 9. 2019).

❸ порекло према енгл. (female) influencer.

❹ област интернет, друштвене мреже.

инфлуенсерскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на инфлуенсере и инфлуенсерке (= особе утицајне на друштвеним мрежама).*

❷ цитати Fotografisanjem je počeo da se bavi pre pet godina nakon što je za punoletstvo dobio tablet i uvideo da njime može zauvek da zabeleži momente oko, ali i u sebi. Nakon dve godine rada na svom Instagram profilu i gotovo svakodnevним прављењем fotografija, stigao mu je prvi influencerski ugovor i saradnja sa prvim klijentom – kompanijom Bambi (svetlepote.rs, 22. 2. 2020); Influencerski Oskar. Vanredna je situacija, ali na virtuelnom nebu se dešavaju izvanredne stvari (cover.rs, 19. 3. 2020); U poslednje vreme primetili smo nekoliko komada koje trendseterke jednostavno ne prestaju da nose, a reč je o komadima trendi boje zbog koje smo jedva dočekali proleće. Radi se o neobičnim nijansama zelene, od neonske do zagasite boje pistača, a obožavani influencerski brend ASOS nam je za ovu sezonu pripremio vrlo efektne komade upravo tih boja (elle.rs); Influensere najviše mrze oni koji bi da postanu influencersi ali u tome ne uspevaju. Influensere neretko posmatraju sa cinizmom a često ume da bude i opravdano jer se influencerski rad i u svetu i kod nas ispoljio i na vrlo negativne načine (strahinjacalovic.com, 23. 12. 2019); Sofi Tarner je u videu na Instagramu potpuno prekopirala tipičan influencerski outfit: vunena kapica, šal i obavezan filter kako bi joj obrazi izgledali zdravi i rumeni, a usne uvećane (vugl.rs, 17. 10. 2019).

- ⑤ порекло према енгл. influencer.
- ⑥ област интернет, друштвене мреже.

криптовалу́та ж. р.

❶ дефиниција *врста дигиталног или виртуелног новца без централне банке, који се користи за плаћање путем интернета.*

❷ цитати U Srbiji je tržište kriptovaluta prilično razvijeno. Postoji veliki broj startapova, i određeni broj kompanija koje se bave razvojem blokčejna. Krajem maja biće organizovana i velika blokčejn i kripto konferencija koja će okupiti vodeće domaće kompanije, startapove iz ove oblasti, kao i iz oblasti pravne regulative. Trenutno postoji više od 1.300 različitih kriptovaluta, od kojih je bitcoin najrasprostranjenija i najpoznatija (telegraf.rs, 4. 12. 2017); Hiljade internet sajtova zaraženo je malwareom, koji koristi snagu računara za stvaranje i rudarenje kriptovaluta, što je vrsta diskretne piraterije koja se ubrzano širi, upozorili su eksperti za sajberbezbednost [...] Tim virusom su oni generisali monero, jednu od najcenenjenijih kriptovaluta na finansijskim tržištima (rs.n1info.com, 12. 2. 2018); Kriptovaluta (eng. cryptocurrency) je digitalna ili virtuelna valuta koja je osmišljena da funkcioniše kao sredstvo razmene (radioluna.rs, 9. 4. 2019); U suštini, kriptovalute su ograničeni unosi u bazi podataka koju niko ne može promeniti, osim ako nisu ispunjeni određeni uslovi (rs.cointelegraph.com); Dečji fond Ujedinjenih nacija (UNICEF) prvi je fond te međunarodne organizacije koji je počeo da prihvata dobrovoljne priloge i deli donacije u kriptovalutama, navodi se u saopštenju (novaekonomija.rs, 15. 10. 2019).

- ⑤ порекло грч. kryptós : скривен, итал. valuta : вредност.
- ⑥ област интернет, финансије.

криптова́лутнѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на криптовалуту (= врсту дигиталног или виртуелног новца без централне банке, који се користи за плаћање путем интернета).*

❷ цитати U okviru kriptovalutne mreže, samo rudari mogu potvrditi transakcije rešavajući kriptografsku slagalicu. [...] U osnovi, bilo koja kriptovalutna mreža zasniva se na apsolutnom konsenzusu svih učesnika u pogledu legitimiteta bilansa i transakcija (rs.cointelegraph.com). SAD su danas saopštile da su zaplenile milione dolara sa kriptovalutnih naloga koje su ekstremističke organizacije u inostranstvu koristile za finansiranje nasilnih operacija (beta.rs, 13. 8. 2020); Bitcoin je i dalje u kriptovalutnom sistemu

ono što je dolar (ili evro kod nas) u svetu klasičnih valuta – glavni orijentir za sve druge vrednosti (pc.pcpres.rs); Pošto digitalna ekonomija i digitalne valute imaju potencijal da oblikuju život narednih generacija, važno je da istražimo sve mogućnosti koje one nude. Zato je stvaranje našeg kriptovalutnog fonda značajan i dobrodošao korak napred u humanitarnom radu (novaekonomija.rs, 15. 10. 2019); Ministarstvo finansija Ruske Federacije (Minfin) predstavilo je Predlog zakona o digitalnoj imovini kojim se definiše i uspostavlja regulatorni sistem za kriptovalutni proces, ICO, rudarenje i trgovinu, izveštava lokalna novinska agencija TASS (rs.cointelegraph.com, 30. 1. 2018).

③ порекло грч. κρυπτός : скривен, итал. valuta : вредност.

⑥ област интернет, финансије.

наногица и наногица ж. р.

① дефиниција *део уређаја за електронски надзор који се ставља око доњег дела ноге особе која је у кућном притвору или је осуђена на казну кућног затвора, чиме се контролише да ли притворена или осуђена особа напушта свој стан или кућу.*

② цитати Južnokorejske vlasti planiraju stavljanje nanogica svim građanima koji prkose naredbi o obaveznoj izolaciji i apeluju na svoje građane hrišćanske veroispovesti da ostanu kod kuće tokom uskršnjih praznika zbog epidemije novog korona virusa (blic.rs, 11. 4. 2020); Srbi doakali i nanogicama! Jedan Beograđanin je svoju nanogicu utrapio majci, da bi uhodio bivšu ženu, ali je dolijao kada ga je bivši tast prijavio policiji. Drugi je svoju montirao rođenoj babi, pa je zbrisao u Crnu Goru na more, ali je otkriven prilikom rutinske saobraćajne kontrole. Najbolje je prošao Crnogorac, koji se rešio okova sa čipom zahvaljujući ekstradiciji u Crnu Goru, jer tamo nanogice postoje samo na papiru (alo.rs, 20. 1. 2019); U Srbiji se trenutno 605 osoba nalazi u kućnom pritvoru ili kućnom zatvoru pod elektronskim nadzorom, to jest nosi nanogicu, podaci su Uprave za izvršenje krivičnih sankcija. Nanogica ili elektronski nadzor je alternativni vid sankcije za osuđeničke – kazna se izdržava u sopstvenom stanu ili kući. [...] Prema njihovim rečima, osuđeni kome je određen kućni zatvor ne sme da napušta prostorije u kojima stanuje, osim u slučajevima predviđenim zakonom./ – U kući gde se izdržava kazna aparat koji služi kao prijemnik uključuje se u utičnicu telefona, a nanogica je odašiljač. U Upravi postoji server preko kojeg se komunicira sa elektronskom opremom koja se nalazi u stanu osuđenog. Onog momenta kad prekorači dozvoljeni krug kretanja, stiže nam obaveštenje. Osuđeni ima pravo na boravak van prostorija u kojima stanuje u trajanju od dva sata dnevno u periodu od 13 do 17 časova – objašnjavaju iz Uprave.

[...] Među poznatim ličnostima koje su u kućnom zatvoru nosile nanogicu su i pevačica Svetlana Ceca Ražnatović, prvi svedok-saradnik u Srbiji Ljubiša Buha Čume, baletan Goran Stanić. Služenje kazne kućnog zatvora s nanogicom započelo je 1. januara 2011. godine. U kućnom zatvoru s nanogicom je trenutno 436 osoba, dok je u kućnom pritvoru sa elektronskim nadzorom trenutno 169 ljudi u Srbiji (kurir.rs, 27. 6. 2018); Pobegao je iz kućnog pritvora tako što je kleštima presekao nanogicu (mojnovisad.com, 5. 2. 2020); Doduše, nije reč o zatvorskoj kazni: izdržavaće je kod kuće, noseći takozvanu „nanogicu”, famozni uređaj koji bi u teoriji trebalo da garantuje da kažnjenik poštuje kućni zatvor (danars.rs, 5. 7. 2019).

⑥ област право.

наногичѐр и наногичѐр м. р.

① дефиниција *особа која је у кућном притвору или је осуђена на казну кућног затвора због чега носи наногицу (= део уређаја за електронски надзор који се ставља око доњег дела ноге, чиме се контролише да ли притворена или осуђена особа напушта свој стан или кућу); особа мушког рода која је у кућном притвору или је осуђена на казну кућног затвора због чега носи наногицу*

② цитати *Povežeš se sa Pinkom i šta god uradiš budeš nanogičar na godinu (twitter.com, 2. 7. 2019); За извршено кривично дело требало је да наногичар добије 18–19 година затвора (twitter.com, 29. 3. 2019); Алтернативна санкција ношења наногице у нашем правосудном систему постоји од 2011. године. Од тада је „привилегију” да казну служи у сопственој кући, осим познатих „наногичара” – Светлане Цеце Ражнатовић или Марка Мишковића, имало још око 2.000 осуђеника (dnevnik.rs, 23. 5. 2018).*

⑥ област право.

наногичѐрка и наногичѐрка ж. р.

① дефиниција *особа женског рода која је у кућном притвору или је осуђена на казну кућног затвора због чега носи наногицу (део уређаја за електронски надзор који се ставља око доњег дела ноге, чиме се контролише да ли притворена или осуђена особа напушта свој стан или кућу).*

② цитати *Tema je kako se udati za problematičnog tipa, postati pevaljka, silikonka, zatvorenica, nanogičarka (b92.net, 3. 6. 2016); Gospode Bože ova „nanogičarka” je stvarno prekardašila (informer.rs, 10. 5. 2020); Škola za nanogičarke (blog.b92.net, 3. 6. 2016); Žao mi ove dece kojima su idoli*

nanogičarka iz Žitorađe i ostalo smeće (twitter.com, 11. 4. 2019; Kakav je ko čovek takvi mu i idoli.. zato i jesam isključiva... ne poznajem nikoga ko se divio ovom ološu i njegovoj nanogičarki (twitter.com, 11. 5. 2020).

⑥ област право.

нaнoгичaрскѝ, -ā, -ō

① дефиниција *који, која, које се односи на нaнoгичaрe и нaнoгичaркe, особе које су у кућном притвору или су осуђене на казну кућног затвора због чега носе нaнoгичу (= део уређаја за електронски надзор који се ставља око доњег дела ноге, чиме се контролише да ли притворена или осуђена особа напушта свој стан или кућу).*

② цитати Nanogičarska klasa / Poruka koja se šalje pretvaranjem kućnog zatvora u rutinsko odredište prestupnika „od posebnog društvenog značaja” pokazuje da pravičnosti u ovom društvu nema, piše u autorskom tekstu za DW sociolog Dario Hajrić (danas.rs, 5. 7. 2019); Kako je u Srbiji nikla nanogičarska klasa koja može i da se nakrade i da učestvuje u pokušaju ubistva i da gazi po ulicama – e da bi na kraju dobila tu strašnu nanogicu i bila osuđena na Netfliks (twitter.com, 5. 7. 2019); Nanogičarska klasa nastala kriminalizacijom srpskog sudstva (twitter.com, 7. 7. 2019).

⑥ област право.

нeбeскā тркa ж. р

① дефиниција *спортски догађај, такмичење небеских тркача, особа које се баве небеским трчањем (= трчањем на дуге стазе по планинама на веома тежким теренима, стрмим и неравним, као врста спорта).*

② цитати Prva nebeska trka u 2018. godini održana je na novoj lokaciji. 31. marta tvrđava Maglič je dočekala blizu 180 planinskih trkača iz 6 zemalja koji su na stazi dužine 30 i 44 km, preko grebena Stolova i Studene planine trčali do Goča i Dobrih voda gde je bio cilj (skijanje.com, 4. 4. 2018); Prva nebeska trka u 2020. godini održana je na jedinoj planini Beograda (telegraf.rs, 3. 2. 2020); Sokolov put – najatraktivnija nebeska trka u Srbiji / Treće izdanje trke, održano 15. oktobra okupilo je preko 270 небеских тркача из 12 земаља (moja-planeta.net, 16. 1. 2017); Чланови ССП учествовали на првој небеској трци у Србији „Соколов пут” (ssp.org.rs, 14. 5. 2014).

⑤ синоними планинска трка, скајранинг трка.

⑥ област спорт.

небески тркач м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави небеским трчањем (= трчањем на дуге стазе по планинама на веома тешким теренима, стрмим и неравним, као врста спорта).*

❷ цитати DEBI U NORVEŠKOJ / Nebeski trkač Dušan Bazić branio boje Srbije (alo.rs, 7. 8. 2017); U SUSRET NEBU: DRAGANA, NEBESKI TRKAČ VELIKOG SRCA: Upoznajte fenomen koji se zove SKYRUNNING (cometoserbia.com, 17. 4. 2018); Српски „небески тркач” на Светском купу у Норвешкој (novosti.rs, 7. 8. 2017); Sjajan rezultat srpskog „nebeskog trkača” na najstrmijoj trci (telegraf.rs, 7. 8. 2017); Najmlađi „nebeski trkači” obuku započinju lakim planinskim turama do 10 kilometara, školicama orijentiringa, potragom za izgubljenim blagom. Potom slede trčanje, orijentacija sa GPS-om i bez njega... Skyrunning ima sve više poklonika u Srbiji. Registrovano je oko 2.000 takmičara a u pojedinim trkama učestvuje i po 400 „nebeskih trkača” (blic.rs, 23. 10. 2017); Небески тркачи из Котора најбржи до врха Леотара (radiotrebinje.com, 16. 3. 2019).

❸ синоними планински тркач, скајранер.

❹ област спорт.

❺ напомене Предност треба дати писању без наводника.

небеско трчање с. р.

❶ дефиниција *трчање на дуге стазе по планинама на веома тешким теренима, стрмим и неравним, као врста спорта.*

❷ цитати Они не иду утабаним стазама, увек су између неба и земље и уживају у лепотама сваког гребена и освојеног врха. Њихова пасија је скајранинг, у преводу небеско трчање, екстремнији вид планинског трчања на озбиљним планинским масивима до или преко 2.000 метара надморске висине, где успон не прелази 30 одсто (politika.rs, 21. 7. 2016); SKYRUNNING (Nebesko trčanje) – Sportska disciplina planinskog trčanja do ili preko 2.000 metara nadmorske visine, gde uspon ne prelazi 30%, a težina penjanja ne prelazi II stepen. Štapovi i ruke se mogu koristiti kao pomoćno sredstvo tokom trka. Maksimalno do dve trke svakog kola Svetske Skyrunning lige (Skyrunner World Series) mogu imati mešovite pravce ili maksimalne visine ispod 2.000 metara, sa ciljem da se nacijama koje nemaju odgovarajuće prirodne uslove za takmičenje, omogućiti da uzmu učešće u takmičenju (skyrunning-serbia.com). Skajraning (skyrunning) ili небеско трчање је млад спорт, који вртоглаво расте како у свету та-

ko i u Srbiji. Ono što krase ljude koji su se vezali za nebesko trčanje je zajednička ljubav ka prirodi, planinama, sportu i miru (iskonmode.rs, 21. 12. 2018).

⑤ синоними планинско трчање, скајранинг.

⑥ област спорт.

небина́рност ж. р.

① дефиниција *неприпадање ни једном од два бинарна рода – мушком или женском, неуклапање у бинарну родну поделу.*

② цитати Osećam se kao žena isto onoliko koliko i muškarac – izjavio je Sem Smit. Sebe je nazvao „nebinarnim”, odnosno „dženderkvir”, rekavši da se nikad nije osećao kao tipični muškarac. Istakao je da je oduvek vodio rat u svom umu, pa je kao tinejdžer nosio žensku odeću i šminku. – Ponekad razmišljam kao žena. Zapitao bih se i da li želim da promenim pol – iskren je Smit. Opšta definicija za nebinarnost, tj. dženderkvir, je ta da je to sveobuhvatna kategorija za rodne identitete koji nisu isključivo ni muški ni ženski. Ove osobe u svom rodnom izražavanju ispoljavaju kombinaciju muževnosti i ženstvenosti, ili nijedno. Rodni identitet je odvojen od seksualne ili romantične orijentacije, pa dženderkvir osobe imaju više seksualnih orijentacija (telegraf.rs, 15. 9. 2019); Mnoge nebinarne osobe se ne identifikuju isključivo kao muškarci ili kao žene, a i Sem Smit kaže da je slušajući o tome shvatio kako se on upravo tako identifikuje: „Nisam ni muško ni žensko, mislim da plutam negde između”. Uvek je, kako je naveo, odbijao da bude feminiziran, te opisuje nebinarnost kao „vašu sopstvenu posebnu kreaciju”. Sve je više ljudi koji, poput njega, otkrivaju svoju nebinarnost. Glumac Ezra Miller prošle godine je otkrio svoju nebinarnost, a pop-zvezda Majli Sajrus je već ranije opisala sebe kao rodno neutralnu osobu (b92.net, 19. 3. 2019); U stvarnosti koja zahteva uniformisanost, Efi je podjednako sin, brat, ujak, administrator, komšija, on i ona. Priča o njegovom životu istovremeno govori i o vršnjačkom nasilju, rodnoj nebinarnosti i traženju sebe (multiradio.rs, 15. 9. 2019); Ja sam tu svoju nebinarnost shvatio još kada sam bio mali, kada sam se prvi put našminkao i obukao maminu haljinu, to je ona klasična gej priča. Tako da oduvek sam znao da nikada nisam bio sto posto muško niti sam želeo da budem žena, nego mi je uvek prijalo nešto fluidno, nešto između (gayecho.com, 27. 9. 2018).

③ порекло према енгл. non-binary.

⑤ синоними гендерквир, интерродност, цендерквир.

⑥ област психологија.

небинаран, -рна, -рно

❶ дефиниција *који, која, које не припада ни једном од два бинарна рода – мушком или женском, који, која, које се не уклапа у бинарну родну поделу.*

❷ цитати Bitka pred austrijskim Ustavnim sudom je dobijena! Treća, alternativna rodna odrednica za nebinarne osobe je zvanično ozakonjena (twitter.com, 29. 6. 2018); Ispovest NEBINARNE OSOBE iz Beograda: „Da li možete da me strpate u kategoriju ON ili ONA? Ne postoji crno i belo”. [...] Asoby, kako je zovu prijatelji, rođena je kao muškarac i privlači je isti pol, ali kako nam je rekla, ne želi da menja pol, niti da prima hormonsku terapiju, jer je ono što jeste. Non-binary ljudi su ljudi koji se ne identifikuju kao skroz muškarci i žene stereotipnog ponašanja i rodne ekspresije (blic.rs, 12. 7. 2020); Karli je rođena kao devojčica, odnosno kako bi rodno nebinarne osobe rekle „dodeljen joj je ženski pol”. [...] „Kada pričamo o polu ja nikada nisam pripadala jednom ili drugom, što je nezgodno. Vrlo je zbunjujuće za ljude i može čak da izazove da ljudi budu ozlojeđeni ili nasilni prema meni. Ali ne znam šta da vam kažem – ja sam to što jesam” (glasamerike.net, 18. 11. 2017); Britanski pevač Sam Smith otkriva da je rodno nebinarna osoba i kaže da su zamenice koje sada koristi oni (they/them) (tenstar.rs, 15. 9. 2019).

❸ порекло према енгл. non-binary people.

❹ синоними интерродан, -дна, -дно, цендерквир.

❺ област психологија.

плàнинскѝ тркѡч, ѡча

❶ дефиниција *особа која се бави небеским трчањем (= трчањем на дуге стазе по планинама на веома тежким теренима, стрмим и неравним, као врста спорта).*

❷ цитати Subota veče, 1. februar Avalski toranj i ekipa Skajraning Srbije je spremno dočekuje blizu 400 planinskih trkača iz 10 zemalja (telegraf.rs, 3. 2. 2020); Vrhovi, odseci, neverovatno pogled, jednom rečju „izazov” je ono što okuplja sve veći broj planinskih trkača širom Evrope. Planinska trka „Sokolov put” održana je po 3. put, a cilj je bila Suva planina (juznevesti.rs, 17. 10. 2016).

❸ порекло енгл. mountain runner : планински тркач.

❹ синоними небески тркач, скајранер.

❺ област спорт.

проваксер м. р.

❶ дефиниција *особа која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести; особа мушког рода која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати Ja sam pro vakser. Da li je propust novinara koji nije postavio pitanje ko je proizvođač vaccine, ili do doktorke iz Instituta Batut koja je – ako je u pitanju saopštenje – zaboravila ili „zaboravila” da navede taj podatak (danars.rs, 8. 9. 2019); Sledeći put kada vam neki pro-vakser kaže da je količina žive, formaldehida, aluminijuma i ostalih otrova u vakcinama u trgovima pitajte ga da li bi popio čašu vode koja sadrži kućeće govno u trgovima (forum.krstarica.com, 9. 7. 2019); Jeste da sam žešći provakser, možda čak i „strani plaćenik”, al da su vaccine ok stvar jer ih eto i Isus upotrebljavao pa ću zato vakcinisati dete mi je najveći provakterski idiotluk koji postoji (forum.krstarica.com, 8. 10. 2016); U meni se sad kolju dva zmaja – jedan je provakser, drugi skeptično gleda na bilo šta što nam dolazi iz Rusije (twitter.com, 11. 8. 2020); Inače, ja sam provakser, ali ne želim da budem pokusni kunić uz zatvorenike iz Istočnih zemalja (b92.net, 9. 8. 2020).

❸ порекло енгл. provaxer, provaxxer.

❹ област МЕДИЦИНА.

проваксерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која сматра да је вакцинисање безбедно и ефикасно, која је присталица обавезног вакцинисања против одређених заразних болести.*

❷ цитати A glede vakcina mogu reći da smo neodgovorni ludaci... ja sam provakserka definitivno (ana.rs, 10. 10. 2019); Ti si više bogumi za rijaliti nego ja, tj, takve antivakserke kao ti. Eno ih puni rijaliti ni jedna nije provakserka, sve antivakserke, veganke i ravnozemljašice (forum.krstarica.com, 20. 10. 2017); Osoba govori PROVAKSERKA kao da je to neka uvreda zahvalila sam se na komplimentu (twitter.com, 23. 5. 2017).

❸ порекло према енгл. provaxer, provaxxer.

❹ област МЕДИЦИНА.

прова̀ксерскѣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, која, које се односи на проваксере, проваксерке (= особе које сматрају да је вакцинисање безбедно и ефикасно, које су присталице обавезног вакцинисања против одређених заразних болести).*

❷ цитати Blic je staro provaxersko glasilo i obavlja prljavi posao ubistva karaktera svakoga ko se usprotivi prisilnoj vakcinaciji (magazin-tabloid.com); Jeste da sam žešći provaxer, možda čak i „strani plaćenik”, al da su vaccine ok stvar jer ih eto i Isus upotrebljavao pa ću zato vakcinisati dete mi je najveći provaxerski idiotluk koji postoji (forum.krstarica.com, 8. 10. 2016); Osim toga ova vaša nepotrebna provaxerska histerija ne čini da delujete progresivnije već jednako glupo pošto ubeđujete ljude da moraju da se vakcinišu nečim što ne postoji i po svemu sudeći nije izgledno (forum.krstarica.com, 22. 4. 2020); Provaxerska propaganda doјčevelea... (video) Promoteri ukidanja fundamentalnih ljudskih prava kao što je i sloboda izbora u medicini (upload.latest.facebook.com, 2. 3. 2020).

❸ порекло према енгл. provaxer, provaxxer.

❹ област МЕДИЦИНА.

сѐлфи м. р.

❶ дефиниција *фотографија на којој је особа фотографисала саму себе или себе с другим особама, обично мобилним телефоном или дигиталном камером у коју најчешће поставља на друштвене мреже.*

❷ цитати Samo ako ste živeli u šatoru u tundri ili pod kamenom u nekoj pustinji niste čuli za termin „selfie”. U Vašu odbranu, termin i nije tako star – skovan je 2005. kao način da se opiše poseban vid autoportreta. Selfi često nije pažljivo komponovana slika fotografa u njegovom studiju, snimljena pomoću tronošca sa kamerom i tajmerom (iako to može biti). „Selfi” se obično односи на фотографију која је више информативне природе, најчешће снимљене помоћу фотоапарата или паметног телефона са растојања испружене руке, onako u letu i најчешћа судбина јој је одлазак на Fejsbuk, Instagram или Tviter или пак на неку sasvim другу друштvenu мрежу (top-shop.rs); Selfi више није само то – selfie је позив на покрет за промену навика појединца и друштва. Danas prednjači „nenamontiran” selfie, #NoFilter је растући trend, а selfiji из природе заменили су оне из ноћних клубова. Slika samog себе, посебно неpromišljena i okačena тек, ето тако, да би била okačena је давно прошло време. Današnji selfie, да би био по мерилима времена у којем живимо, мора да задовољи и неке стандарде и да пренесе некакву поруку. [...] Selfi фотографија је популарна већ скоро целу деценију, при чему је свој вр-

hunac doživela 2013. godine, kada je okarakterisana kao reč godine (mon-do.rs, 15. 12. 2019); Koliko puta ste hteli da napravite dobar *selfi*, ali niste uspeali jer fotografisanje zahteva da pritisnete dugme svaki put kada promenite pozu? (oradio.rs, 15. 5. 2020); Vreme je za putovanja, a kad konačno oputujete i doživite novu destinaciju na red će doći i neki dobar selfi. Da selfi ne bi bio izvor stresa, evo nekoliko saveta... Savremeni fenomen – selfi – podrazumeva manje-više neprekidno držanje mobilnog telefona opremljenog kamerom ispred sebe i beskonačno pravljenje fotografija koje onda mogu da se dele na društvenim mrežama. Ono što situaciju čini još zabavnom je činjenica da sve više ljudi selfije shvata vrlo ozbiljno (aviokarte.rs, 21. 6. 2017).

❸ порекло енгл. *selfie*.

❹ област фотографија, друштвене мреже.

❺ детерминативи Selfi instrument je oslonac školama da efikasno i efektno integrišu digitalne tehnologije u školsku praksu (socijalnouključivanje.gov.rs, 6. 11. 2019); Letos smo pisali o tome da je London dobio „fabriku selfija”, a juče 10. decembra, u Srbiji je otvoren prvi selfi muzej (pcpress.rs, 11. 12. 2019); Svi mogu da izgledaju super na selfi fotkama (aviokarte.rs, 21. 6. 2017); Selfi štapovi pomoću kojih se možete slikati u svim situacijama. Štapovi koji odgovaraju za sve mobilne telefone, dostupno u više modela i boja (supermarketic.com).

селфијати се

❶ дефиниција *израђивати, снимати, правити селфије (= фотографије на којима је особа фотографисала саму себе или себе с другим особама, обично мобилним телефоном или дигиталном камером и које најчешће поставља на друштвене мреже).*

❷ цитати Zato što dodeš na trening da se selfijaš u ogledalu, zato si i sama (twitter.com, 19. 4. 2014). Једина се селфијала да би РТПС направио причу да је била с Трампом за столом (rtvbn.com, 8. 2. 2018); Nemam pojma zašto se ne selfijam (consumer.huawei.com, 4. 10. 2020); Imate li imalo poštovanja prema njemu? Očigledno da nemate čim se tako selfijate i kežite, blamirate po fejsbuku i ispijate po kafanama (banjalukaforum.com, 20. 5. 2018).

❸ порекло према енгл. *selfie*.

❹ област фотографија, друштвене мреже.

❺ напомене Нераспрострањено.

селфијаш м. р.

❶ дефиниција *особа која често прави селфи (= фотографију на којој је особа фотографисала саму себе или себе с другим особама, обично мобилним телефоном или дигиталном камером и коју најчешће поставља на друштвене мреже); особа мушког рода која често прави селфи.*

❷ цитати Postavljaju selfije, a vi to lajknete. Lajkne hiljade vas istu sliku, a onda vidite da je to selfi u fitnes centru i da selfijaš ima na sebi Nike majicu (media-marketing.com, 6. 12. 2017); Taj diplomatski skandal u Beogradu koji se pominje je izazvao onaj selfijaš Milačić (nolb.in4s.net, 1. 2. 2019); Pa baš jer nisam „selfijaš”, onda mi je svejedno za tu selfi kameru (forum.hardwarebase.net, 11. 11. 2019). Први је имао класични црвени кабриолет Алфа Ромео, паркиран испред позадинске пројекције вијугавог пута, тако да су селфијаши могли себе фотографирати као у филму (sr.thecelebritiesnews.com, 2020); Што ми драго што смо згазили Уникс и због преко потребне победе, враћања мотивације али и због оних плувача, селфијаша и позера који су после будућности лупетали како је ово сезона за заборав (redstarbelgrade.rs, 31. 3. 2017).

❸ порекло према енгл. selfie.

❹ област фотографија, друштвене мреже.

❺ напомене Нераспрострањено.

флешмóбер м. р.

❶ дефиниција *особа која учествује у флешмобу (= окупљању групе људи организоване путем интернета (најчешће друштвених мрежа) на одређеном јавном месту ради извођења кратког, неочекиваног и наизглед случајног наступа); особа мушког рода која учествује у флешмобу.*

❷ цитати Dragi budući flešmoberi Beograda, Bratislave, Budimpešte, Gdanjska i Sofije! [...] Svakom flešmoberu je dopušteno da ne odgovori na pitanja prolaznika odnosno da prosto zbune ne-flešmobera ako tako žele. [...] Flešmoberi (Družina na blic) obučeni u belo okupljaju se na 5 različitih mesta u Evropi, počinju da prave mehuriće od sapunice i posle 15 minuta se rasprše (bpflashmob.wordpress.com).

❸ порекло према енгл. Flash mob.

❹ област уметност, забава.

❺ напомене Нераспрострањено.

флешмóбинг м. р.

❶ дефиниција *окупљање групе људи организоване путем интернета (најчешће друштвених мрежа) на одређеном јавном месту и извођење кратког, неочекиваног и наизглед случајног наступа.*

❷ цитати All Of The Lights ima više gostiju nego Dragan Đilas praznih obećanja i cela pesma zvuči kao spontano razvijeni flešmobing na metro stanici (b92.net, 10. 12. 2010).

❸ порекло енгл. Flash mob.

❹ синоними флешмоб.

❺ област уметност, забава.

❻ напомене Нераспрострањено.

ПОНОВНО ОБЈАВЉУЈЕМО...

JEDAN AGRESIVNI SRPSKI SUFIKS: -ijáda

Ovaj rad nastao je kombinovanjem i ažuriranjem odgovarajućih odeljaka iz knjiga pod Bugarski (2006) i Bugarski (2013). Sa posebnim zadovoljstvom ga prilažem zborniku u čast Veri Vasić, kao mali znak sećanja na našu saradnju na raznim projektima i različitim povodima.

U ovom prilogu navode se 232 lekseme sa već neko vreme najproduktivnijim tvorbenim sufiksom u srpskom jeziku, izrazito žargonizovane prirode, koje smo prikupili (najvećim delom iz medija) tokom poslednjih petnaestak godina. One su kratko definisane i grupisane u nekoliko karakterističnih područja: (1) Susreti, igre i druženja, tipično praćeni takmičenjem (npr. *srednjoškolijada*, *brucošijada*, *folklorijada*); (2) Izložbe, najčešće prodajne i uz konzumiranje izloženog ili pripremljenog na licu mesta (npr. *pilićijada*, *palačinkijada*, *vinarijada*); (3) Festivali, priredbe i revije (npr. *Bugarijada*, *šeširijada*, *fićijada*); (4) Zaplet, gužva, zavrzlame (npr. *selektorijada*, *koalicijada*, *Šarićijada*); (5) Velika količina ili ponavljanje nečega (npr. *oglasijada*, *štrajkijada*, *telefonijada*); (6) Ironična ili posprdna karakterizacija nekog događaja ili ponašanja (npr. *amerikanijada*, *džiberijada*, *ludijada*); (7) Priredbe ili akcije u spomen na istaknute ličnosti (npr. *Šopenijada*, *Gogolijada*, *Nušićijada*); (8) Razno (npr. *kosovijada*, *stravijada*, *Dindžijada*). Na kraju se daje objedinjen abecedni spisak svih leksema.

Ključne reči: savremeni srpski jezik, -ijáda, sufixi, produktivnost, žargonizacija.

I. UVOD

Tekst koji sledi proistekao je iz autorovog dugogodišnjeg rada na analizi sufiksalne imeničke derivacije žargonskog karaktera u današnjem srpskom jeziku. Taj vremenski raspon pokazao se dovoljnim za praćenje produktivnosti poje-dinih sufiksa. Od ukupno 65 istraživanih sufiksa (uključujući i poneki sufiksoid), tokom devedesetih godina prošlog stoleća daleko najproduktivnijim se pokazao sufiks *-āk/-njāk/-ljāk*, za koji se može reći da je obeležio tu deceniju, i od koga je i počelo piščevo interesovanje za celu ovu problematiku; njemu je posvećen rad pod Bugarski (1995), a potom je praćen i narednih godina. Pokazalo se da je on ubrzo počeo da slabi, javljajući se u sve manjem broju primera, a u prvoj deceniji ovog veka vodeće mesto zauzeo je, zahvaljujući sve jačoj medijskoj podršci, sufiks *-ijáda*, koji je u naslovu ovog priloga okarakterisan kao agresivan, a koji bi poneko osetljivijeg uha već mogao nazvati i nesnosnim. Pojedinosti o ovim odnosima, o „padu” prvopomenutog i „usponu” drugopomenu-

tog nastavka, zainteresovani čitalac može da pronađe u autorovim knjigama iz 2006. i 2013. godine. U ovoj prilici samo ćemo navesti da je prvi izvor sadržao 98 primera sa sufiksom *-ijáda* za ceo prethodni period, a drugi 116 novih do marta 2013. godine, uz još 18 naknadno zabeleženih do predaje ovog članka u štampu septembra ove godine. To ukupno čini 232 lekseme, u velikoj većini žargonske, mnoge uz to okazionalne, a uz poneku verovatno već na pragu jezičkog standarda; one već registrovane u rečnicima standardnog jezika po pravilu nismo ni unosili.

Ovaj materijal ćemo u odeljku II podeliti u nekoliko grupa prema domenima upotrebe, sažeto ukazujući na značenja pojedinih leksema, da bismo ih potom u odeljku III predstavili u obliku integralnog abecednog spiska. (Pri tome smo zanemarili za nas nevažne morfološke pojedinosti, pa smo tako, na primer, uključili i nekoliko reči tipa *bekrijada*, *čivijada*, *iluzijada*, kod kojih je segment *-ija* već sadržan u osnovi, ali se one semantički i stilski uklapaju u naš sociolingvistički motivisani korpus).

II. PRIMERI SA OBJAŠNENJIMA

(1) Susreti, igre i druženja, tipično praćeni takmičenjem. Od ove grupe počinjemo jer je ovaj internacionalni sufiks upravo u tom značenju, u standardnim rečima tipa *olimpijada*, *spartakijada*, *balkanijada*, otvorio put za nove domaće derivate, praćene ubrzanom žargonizacijom. Tu su najpre *gimnazijada*, *srednjoškolijsada*, *brucosijsada*, *univerzijada*, *filozofijada*, *pravijada*, *ekonomijada*, *elektrijada*, *medicinijada*, *mašinijsada*, *građevinijsada*, *menadžerijada*, *grafijada* (susreti studenata odgovarajućih fakulteta ili usmerenja), *primatijada* (ovo nije skup primata nego studenata prirodnih nauka i matematike), *Difovijada* (sportski susret studenata fizičke kulture, Čanj), *Makabijada* (sportsko-zabavna manifestacija Saveza jevrejskih opština Srbije). Potom se nižu *domijada*, *robotijada* i *drumarijsada* (sportsko takmičenje đaka-domaca, robota, odnosno transportnih radnika), *Naftijada* („radničko-sportske igre naftne i gasne privrede Srbije”), *cementarijsada* (susreti radnika u cementnoj industriji), *čobanijada* (susret čobana), *komšijsada* (komšijsko druženje), *papučijada* (okupljanje papučića u Vranju), *kerijsada* (nije susret kerova nego godišnji skup žitelja subotičkog naselja Ker), *Srbijada* (okupljanje Srba u dijaspori), *Kumovijada* (šahovski turnir u Dragačevu gde takmičari igraju u paru sa svojim kumovima), *Travoltijada* (takmičenje u plesanju na staru disko-muziku u stilu filmova Džona Travolte).

Tu su i *žonglerijada* (takmičenje žonglera), *folklorijada* (folklorno takmičenje), *gitarijsada*, *tamburijada*, *fankijada* (takmičenje u sviranju pomenutih instrumenata, odnosno izvođenju muzike „fank”), *biciklijada* i *rolerijada* (takmičenje u vožnji bicikla, odnosno rolera); *štukijada*, *smuđijada*, *somovijada* (takmičenje u ulovu ovih riba), pa *gurmanijada*, *bekrijada*, *čivijada*, *šizijada*. Tako-

đe *mudrijada*, *memorijada*, *vicijada*, *hitovijada*, *stihijada*, *švalerijada* i *lažijada* (nadmetanje u mudrovanju, pamćenju, pričanju viceva i dosetki, recitovanju stihova, ljubavničkim uspesima, odnosno laganju), *strašilijada* (takmičenje u pravljenju strašila za ptice), *šamponijada* (kolektivno pranje kose), *tucanijada* (prvenstvo u tucanju uskršnjih jaja), *gusanijada* (borba gusana).

Element igre, često povezan s takmičenjem, izražen je i u dečjem svetu, kroz kovanice kao *puzijada* (takmičenje beba u puzanju), *lavorijada* (brčkanje male dece u lavorima kao zamena za more), *igrarijada* (program dečje zabave), *cirkusijada* (predstava za decu [u političkom žargonu, miting političkih protivnika]), *peskijada* (izrada figura od peska), *sankanijada* (kolektivno sankanje), *klikerijada* i *balonijada* (igre sa klikerima, odnosno balonima), *Vrtićijada* (takmičenje vrtića u Novom Sadu), *Vašarijada* (priredba dece iz vrtića na Voždovcu u Beogradu), *klincijada* (smotra dečjeg stvaralaštva), *klovnijada* (dečji karneval), *dedamrazijada* (povorka Deda Mrazova).

(2) Izložbe, najčešće prodajne i uz konzumiranje izloženog ili pripravljenog na licu mesta. Pojedinačna objašnjenja ovde mahom neće biti potrebna, pa ćemo uglavnom samo nabrojati lekseme koje smo zabeležili: *pilićijada*, *pačijada*, *guščijada*, *jagnijada*, *prasicijada*, *mangulijada*, *butkicijada*, *gulašijada*, *sarmijada*, *roštiljijada*, *pečenijada*, *kobasicijada*, *salamijada*, *kulenijada*, *slaninijada*, *pršutijada*, *čvarkijada*, *pihtijada*, *švarglijada*, *škembijada*, *papkarijada* (kuvanje svinjskih papaka, ne papkara), *mudijada* (takmičenje u pripremanju belih bubrega); *pasuljijada*, *kupusijada*, *krompirijada*, *paprikijada*, *patlidžanijada*, *ajvarijada*, *raštanjijada*, *bundevijada*, *maslinijada*, *bostanijada*, *kestenijada*, *sirijada*, *pčelijada* (med, ne pčele); *pekarijada*, *pogačijada*, *picerijada*, *piti-jada*, *buregdžijada*, *štrudlijada*, *pekmezijada*, *višnjijada*, *kupinijada*, *šljivijada*, *šipurijada*; *poslastičarijada*, *palačinkijada*, *tortijada*, *kolačijada*; *rakijada*, *pivijada*, *špricerijada*, *vinijada*, *vinarijada*, *alkoholijada* (ispijanje alkoholnih pića, pijanka), *duvanijada* (sajam duvanskih proizvoda).

(3) Festivali, priredbe, revije: *Kancelarijada* (festival Asocijacije kancelarija za mlade u Srbiji), *Bugarijada* (festival bugarske kulture u Banatu), *Zvezdarijada* (kulturna priredba mladih Zvezdare u Beogradu), *Boemijada* (književno-muzičko veče na Čukarici u Beogradu), *Euroijada* (sportsko-zabavni boravak u Pragu za novosadske studente), *Afrikanijada* (manifestacija posvećena upoznavanju sa Afrikom), *Zaštitijada* (ekološka akcija u Sokobanji), *Makljanijada* (zabava šaljivdžija i lažova u Gornjem Milanovcu, nazvana po izvesnom Branku Petroviću Makljanu), *zetovijada* (priredba u čast dobrih zetova u Prijepolju). Zatim *Familijada* (porodični TV šou), *otporijada* (koncert u režiji političke organizacije Otpor, možda po modelu *protestijade* iz 1996–1997), *aprilijada* (aprilski maskenbal), *šeširijada* (revija šešira), *stripijada* (revija stripova), *reklamijada* (prikazivanje najboljih reklama u humanitarne svrhe), *pandurijada* (policajska smotra). Tu su još parade vozila – *fijakerijada*, *motorijada* (motoci-

kli), *traktorijada*, *džipijada*, *trabantijada*, *fićijada*, *bubijada* (Folksvagen), *minijada* (Mini Moris); te *smartijada* (izložba minijaturnih automobila Smart).

(4) Zaplet, gužva, zavrzlake. Naspram prototipske *rašomonijade* već niz godina nalazimo veliki broj aktuelnih neologizama, većinom okazionalnog karaktera: *selektorijada* (peripetije oko izbora selektora u sportu), *izborijada* (izborna gužva), *koalicijada* (kombinacije oko stvaranja izbornih koalicija), *dafimentijada* (beskrajno natezanje oko sudbine Dafiment banke), *hagijada* (zapleti u vezi s Haškim tribunalom), *dopingijada* (afera sa dopingom na Olimpijskim igrama), *penzijada* (muke s podelom penzija), *malinijada* (redovno godišnje natezanje oko cene malina). Zatim *vozačijada* i *autobusijada* (peripetije oko vozačkog ispita, odnosno dotrajalih autobusa), *busplusijada* (komplikacije oko uvođenja novog sistema naplate u gradskom saobraćaju u Beogradu); *dekanijada*, *bolonijada*, *masterijada* (zapleti oko izbora dekana, primene bolonjskog procesa, titule mastera), te *sponzorijada* (užurbana potraga za sponzorima).

Ovakva dešavanja često se vezuju za pojedine imenovane ličnosti; tako su se na našem spisku našli *Šešeljiada* (afera oko izbora Vojislava Šešelj na Pravnom fakultetu u Beogradu), *Gotovinijada* (dugotrajna potera za hrvatskim generalom), *Fišerijada* (zavrzlake oko nastupa Roberta Fišera na šahovskim turnirima), *Poterijada* (frka oko Harija Potera). Potom *Šormazijada* (sporenje oko mandata poslanika Dragana Šormaza), *Ilićijada* (egzibicije ministra Velimira Ilića), *Šarićijada* (peripetije u vezi s narko-bosom Darkom Šarićem), *Filaretijada* i *Pahomijada* (skandal povodom dodele crkvenog odlikovanja vladici optuženom za pedofiliju), *Dodikijada* (komentar uz pretenzije Milorada Dodika da sastavlja Vladu Srbije), *Jeremićijada* (afera u vezi sa troškovnikom Vuka Jeremića za predsedavanje Generalnom skupštinom Ujedinjenih nacija).

(5) Velika količina ili ponavljanje nečega: *aforizmijada*, *oglasijada*, *bilbordijada*, *kartonijada* (poplava aforizama, oglasa, bilborda, kartona na fudbalskoj utakmici), *golijada* (kiša golova), *štrajkijada* (talas štrajkova), *telefonijada* (neprekidno telefoniranje), *remizijada* (serija remija u šahu), *papirijada* (visok stepen papirologije).

(6) Ironična ili posprdna karakterizacija nekog događaja ili ponašanja: *amerikanijada* (ponašanje u američkom stilu), *islamijada* (prodor orijentalne muzike u Srbiju), *džiberijada* (demonstracija prostakluka), *šamarijada* (komentar katastrofalnog poraza naših fudbalera), *iluzijada* (sejanje iluzija), *donkihوتيjada* (zaludno nastojanje), *komedijada* (pretvaranje nekog događaja u komediju), *ludijada* (ludiranje), *majmunijada* (ponašanje u majmunskom stilu), *đavolijada* (traženje đavola); zatim *đurđevijada* (prenaglašena javna proslava Đurđevdana), *tradicijada* (napadno demonstriranje narodnih tradicija), *keopsijada* (preambiciozna kvazimonumentalna gradnja). Za navodno simbolički više nego stvarni karakter današnjeg života upotrebljen je termin *simbolijada* (što nije daleko od *vodvilijade*).

(7) Priredbe ili akcije u spomen na istaknute ličnosti: *Šopenijada* (godišnji koncert u slavu Šopena), *Betovenijada* i *Mocartijada* (ciklusi Betovenove, odnosno Mocartove muzike), *Brocmanijada* (festival posvećen nemačkom džezeru Peteru Brocmanu), *Skovranijada* (priredba u čast kompozitora Dušana Skovrana), *Beketijada* i *Gogolijada* (pozorišne predstave inspirisane delom Samjuela Beketa, odnosno Nikolaja Gogolja); *Nušićijada*, *Džumhurijada*, *Kaporijada* (priredbe sećanja na Branislava Nušića, Zuku Džumhura, Momu Kaporu), *Erićijada* (TV emisija o pesniku Dobrici Eriću), *Vinaverijada* (promocija sabranih dela Stanislava Vinavera), *Sterijada* (naziv katedre vršačkih pisaca); slično i *Grudenijada* (okupljanje porodice Gruđen).

(8) Razno. Izvan gornje podele, donekle uslovne zbog mogućeg mestimičnog preklapanja izdvojenih kategorija, ostao je jedan broj leksema koje bi se teško mogle smestiti u bilo koju od njih. Ovo ne začuđuje ako se ima u vidu eksplozivna priroda ovog sufiksa, medijskog miljenika koji se još uvek nezaustavljivo širi na sve strane, porađajući i pokoju uistinu neočekivanu tvorevinu, pa bi se moglo reći – nema gde ga nema! Stoga ćemo više takvih primera svrstati „pod razno”. Za težak položaj preostalih Srba na Kosovu upotrebljen je termin *kosovijada* (valjda prema ranijoj *jeremijadi*, tj. tugovanki). Naišli smo i na *bibliotekijadu* (verovali ili ne: otvaranje prve srpske biblioteke u Ljubljani, u naslovu izveštaja u uglednom beogradskom nedeljniku). Tu su i *bonijada* (podela bonova umesto novca) i *rezultijada* (telefonski servis za sportske rezultate); veoma smešna stvar je *pišijada*, kasnovečernja žurka je *afterijada*, a odličan („strava”) provod je *stravijada*. Manje prijatna je *kajganijada* (zasipanje zgrada ili osoba jajima u znak protesta), dok utvrđivanje „globalnog indeksa konkurentnosti država” od strane Svetskog ekonomskog foruma ide pod ne tako zvučnim imenom *indeksijada*.

Nadalje, izuzetni uspeh atletičara Juseina Bolta na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine naši novinari su, već sasvim predvidljivo, propratili etiketom *Boltijada*. Pozorišna predstava po motivima priče o Penelopi i Odiseju nazvana je *Penelopijada* (valjda kao pandan već standardnoj *odisejadi*). Svetislav Basara je u NIN-u imao rubriku *Basarijada*, Aleksandar Baljak je svoju knjigu aforizama naslovio *Demokratijada*, a Slobodan Škerović svoj roman – *Šamanijada*. Zlatko Paković je svoju negativnu pozorišnu kritiku objavio pod naslovom *Ibijada* od Pozorja, dok je jedan izbor tekstova na biblijske teme nazvan *Biblijada*. Najzad, sasvim skorašnjeg datuma je *Đinđijada* („svetsko prvenstvo u svojatanju Zorana Đinđića od strane političara”, prema objašnjenju u jednom beogradskom dnevnom listu).

Eto, toliko zasad – a nema sumnje da će toga biti još podosta u narednom periodu. Naime, izgleda da je postalo gotovo nemoguće govoriti o nekom nadmetanju, natezanju, prikazivanju i sličnom bez pribegavanja ovoj spasonosnoj tvorbenoj poštapalici, koja naročito medijskim poslenicima prišteduje napor

oko nalaženja prikladnog a za široku publiku dovoljno prijemčivog imenovanja pojave o kojoj je reč. A nama preostaje još završno postrojavanje prikupljenog leksičkog materijala, kojim zaključujemo ovu – kako je nazvati? Ah, pa da –*su-fiksijadu*.

III. ABECEDNI SPISAK PRIMERA

aformizmjada	Afrikanijada	afterijada	ajvarijada
alkoholijada	amerikanijada	aprilijada	autobusijada
balonijada	Basarijada	Beketijada	bekrijada
Betovenijada	biblijada	bibliotekijada	biciklijada
bilbordijada	Boemijada	bolonjijada	Boltijada
bonijada	bostanijada	Brocmanijada	brucošijada
bubijada	Bugarijada	bundevijada	buregdžijada
busplusijada	butkicijada	cementarijada	cirkusijada
čivijada	čobanijada	čvarkijada	dafimentijada
dedamrazijada	dekanijada	Demokratijada	Difovijada
Dodikijada	domijada	donkihotijada	dopingijada
drumarijada	duvanijada	džiberijada	džipijada
Džumhurijada	đavolijada	Đindijada	đurdevijada
ekonomijada	elektrijada	Erićijada	Euroijada
Familijada	fankijada	fićijada	fijakerijada
Filaretijada	filozofijada	Fišerijada	folklorijada
gimnazijada	gitarijada	Gogoljijada	golijada
Gotovinijada	građevinijada	grafijada	Grudenijada
Gulašijada	gurmanijada	gusanijada	guščijada
hagijada	hitovijada	Ibijada	igrarijada
Ilićijada	iluzijada	indeksijada	islamijada
izborijada	jagnjijada	Jeremićijada	kajganijada
Kancelarijada	Kaporijada	kartonijada	Keopsijada
kerijada	kestenijada	klikerijada	klincijada
klovnijada	koalicijada	kobasicijada	kolačijada
komedijada	komšijada	kosovijada	krompirijada
kulenijada	Kumovijada	kupinijada	kupusijada
lavorijada	lažijada	ludijada	majmunijada
Makabijada	Makljanijada	malinijada	mangulijada
maslinijada	masterijada	mašinijada	medicinijada
memorijada	menadžerijada	minijada	Mocartijada
motorijada	mudijada	mudrijada	Naftijada
Nušićijada	oglasijada	otporijada	pačijada
Pahomijada	palačinkijada	pandurijada	papirijada
papkarijada	paprikijada	papučijada	pasuljijada

patlidžanijada	pčelijada	pečenjijada	pekarijada
pekmezijada	Penelopijada	penzijada	peskijada
picerijada	pihtijada	pilićijada	pišijada
pitijada	pivijada	pogačijada	poslastičarijada
Poterijada	prasicijada	pravijada	primatijada
protestijada	pršutijada	puzijada	rakijada
rašomonijada	raštanijada	reklamijada	remizijada
rezultijada	robotijada	rolerijada	roštiljijada
salamijada	sankanijada	sarmijada	selektorijada
simbolijada	sirijada	Skovranijada	slaninijada
smartijada	smudijada	somovijada	sponzorijada
Srbijada	srednjoškolijada	Sterijada	stihijada
strašilijada	stravijada	stripijada	sufiksijada
Šamanijada	šamarijada	šamponijada	Šarićijada
Šešeljiada	šeširijada	šipurijada	šizijada
škembijada	šljivijada	Šopenijada	Šormazijada
špricerijada	štrajkijada	štrudlijada	štukijada
švalerijada	švarglijada	tamburijada	telefonijada
tortijada	trabantijada	tradicijada	traktorijada
Travoltijada	tucanijada	univerzijada	vašarijada
vicijada	vinarijada	Vinaverijada	vinijada
višnjiada	vodvilijada	vozačijada	vrtićijada
Zaštitijada	zetovijada	Zvezdarijada	Žonglerijada

LITERATURA

- BUGARSKI, R. (1995). Jedan žargonizovani sufiks: sh. -āk. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*. XXXVIII/2: 157–167.
- BUGARSKI, R. (2006). *Žargon – lingvistička studija* (2. izd.). Beograd: Biblioteka XX vek.
- BUGARSKI, R. (2013). *Sarmagedon u Mesopotamaniji – leksičke skrivalice*. Beograd: Biblioteka XX vek.

Prvi put objavljeno u: *Leksika gramatika, diskurs* zbornik u čast Veri Vasić / urednici Milivoj Alanović ...[et al.]. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2013.169-177 [Elektronski izvor]

Душанка Вујовић*

(Филозофски факултет у Новом Саду)

ИНТЕРНЕТСКИ РЕЧНИК СЛЕНГА ВУКАЈЛИЈА

У раду је описан један релативно нов тип речника који може, за сада, да се чита само у електронском облику. У његовом наслову стоји *Вукајлија – речник сленга* и он спада у такозване пројекте „отвореног типа”. У њему долази до изражаја језичка креативност младих који су најчешће и корисници и креатори дефиниција у речнику.

Кључне речи: речник, сленг, интернет.

Појава интернета омогућила је настанак докумената отвореног типа које могу да креирају сами корисници. Један од глобално најпознатијих интернетских пројеката отвореног типа јесте *Википедија - општа енциклопедија слободног садржаја*¹, чије чланке може уређивати и мењати сваки регистровани корисник који има приступ интернету. Пројекти оваквог типа отварају многа питања и полемике, а најчешће се воде дискусије око тога колико су поуздане информације у њиховим текстовима, имајући у виду то да свако може да учествује у стварању енциклопедијског чланка. Пројекат стварања *Википедије* започет је 2001. године и према подацима из марта 2011. године у њој има више од 14 милиона чланака написаних на око 270 језика. Више од три милиона чланака је написано у верзији на енглеском језику а у српској *Википедији* у јулу 2011. године било је преко 139.000 чланака чији број се стално повећава. Ако упоредимо податке из 2011. године са подацима из 2020. године видећемо колико се број језика и чланака на Википедији проширио што потврђује њен глобални значај. Подаци из 2020. године кажу да „Википедија има 309 језичких издања, од чега је 299 тренутно активних односно свакодневно се унапређују. Од тог броја, 17 има преко 1.000.000 чланака. (подаци од априла 2020. године) Себуанско издање Википедије има преко 5,3 милиона чланака, те је рангирано на другу позицију после енглеске Википедије, док је на трећем месту шведска Википедија са преко 3,6 милиона написаних чланака. Четврто и

* dusanka.vujovic@ff.uns.ac.rs

¹ Налази се на страници интернета <http://www.wikipedia.org>

пето место заузимају Википедија на немачком и Википедија на француском језику са преко 2,4 односно преко 2,2 милиона чланака, редом. Википедија на српском језику тренутно се са 637.161 написаним чланком налази на 20. месту, а сваког месеца има око 500—1.500 статистички активних корисника. Википедија на каталонском језику заузима 19. место са око 654.000 чланака. На 21. месту налази се Википедија на норвешком језику са око 539.000 написаних чланака.“ (Википедија)

Други, такође веома познат пројекат овог типа јесте *Урбани речник енглеског језика*² (Urban Dictionary), постављен на интернет такође 2001. године. Он је, првобитно, требало да буде само речник сленга чије дефиниције пишу сами његови корисници, али пошто корисници нису школовани лексикографи, дефинисали су много више појмова који су њима били важни, а нису обавезно припадали лексичком слоју сленга. Осим речи које спадају у сленг, дефинисане су и речи и изрази из стандардног језика. Поред дефиниције, у речнику се често налази и контекст, слика или илустрација дефинисаног појма.

Инспирисан, изгледа, поменути *Урбаним речником енглеског језика*, на страници интернета <http://vukajlija.com> налази се *Вукајлија – речник сленга у српском језику*.³ Његова дефиниција у *Урбаном речнику* гласи: „српска верзија *Урбаног речника* који је насловљен према српском лексикографу”. У примеру стоји следеће: Особа 1: *Шта је српски рулет?* Особа 2: *Чекај да проверим у Вукајлији - то је кад пустиш пијаног кума да ти крсти прво дете*.⁴ Духовит и веома упечатљив назив речника *Вукајлија* није насумично изабран. Подсећа на гласовити *Лексикон страних речи и израза* популарно назван *Вујаклија* по свом аутору Милану Вујаклији. Назив *Вукајлија* изгледа као да је неко направио лапсус па имајући у глави Вука и Вујаклију премешући слова уместо *Вујаклија* рекао *Вукајлија*. Мудро је смишљен назив речника јер је настао комбинацијом имена творца два врло важна речника српског језика – *Српског рјечника* Вука Карацића и *Лексикона страних речи и израза* Милана Вујаклије. Овакво поигравање речима у називу већ на први поглед скреће пажњу читаоца и наговештава да је у питању речник, као и да је реч о духовитом штиву.

У поднаслову овог речника стоји – *речник сленга*. Сленг или сланг је језички варијетет који одступа од књижевног, стандардног језика. Под њим се подразумевају језички варијетети друштвене маргине, обично омладински и субкултурни варијетети који одступају од књижевног, стан-

² Налази се на страници интернета <http://www.urbandictionary.com>

³ У међувремену, од првог објављивања овог рада 2011. године, речник *Вукајлија* се појавио као апликација за „Google play“ као и на другим платформама као што су Твитер, Фејсбук, Инстаграм.

⁴ <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Vukajlija>

дардног језика. Сленг се често поистовећују са жаргоном, који је, заправо, шири појам од сленга. Жаргон је, у ширем смислу „сваки неформални и претежно говорни варијетет неког језика који служи за идентификацију и комуникацију унутар неке друштвено одређене групе – по професији, социјалном статусу, узрасту и слично – чије чланове повезује заједнички интерес или начин живота, а која уз то може бити и територијално омеђена“ (Бугарски 2003: 9). У том смислу појам жаргона осцилира, како каже Драгослав Андрић „од језика струке до језика улице“ (Андрић 1976: VII) и покрива различите варијетете. То може бити језик ученика и студената, политичара, правника и адвоката, администрације, новинара, грађевинара, аутомеханичара, медицинара, војника, криминалаца, наркомана, коцкара, репера, видео-игрица итд.

У интернетском речнику *Букајлија* у јулу 2011. године забележено је око 143.000 одредница. Пошто је то речник „отвореног типа“ у коме сваки регистровани корисник може да напише свој чланак и да своју дефиницију неког израза, сваки дан се богати и проширује новим одредницама и дефиницијама тако да се њихов коначан број не може претпоставити. Вероватно је да ће се он и даље ширити толико колико му то техничке могућности буду дозвољавале.⁵

Букајлија је првобитно замишљен као речник сленга српскога језика чији садржај креирају сами корисници. Међутим, током времена, дефиниције су се прошириле ван оквира самог сленга и на колоквијализме па и на речи и изразе из стандардног језика које се користе у свакодневном животу, култури, спорту, музици, политици. Речник је на тај начин превазишао оквире постављене својим поднасловом – *речник сленга*. Постао је збирка, обично духовитих дефиниција и коментара, који представљају, чини се, већином ставове младих, углавном из урбаних средина. Млади су најчешће, што се види из многих дефиниција, и корисници и креатори чланака у речнику. У том смислу, одреднице које се дефинишу у њему, не обавезно, али најчешће, спадају у омладински, субкултурни варијетет.

У одредницама налазимо, осим појединачних речи, идиома и фраза, често и читаве реченице, крилатице, пословице, изреке, пословке. Неке дефиниције су класичне речничке дефиниције које садрже све потребне елементе који чине добру дефиницију, неке су енциклопедијске, али већину њих не бисмо уопште могли назвати лексикографском дефиницијом јер представљају само духовите коментаре са примерима у којима има често досетки и вицева зачињених бројним вулгаризмима. У оквиру одреднице

⁵ Извесно је да је речник до данас доста проширен, али тачно колико, нажалост, нисмо успели да сазнамо. Покушали смо да добијемо новије податке о броју одредница од уредништва *Букајлије*, међутим нису нам одговорили на упућено писмо тако да располажемо само са изнетим подацима из 2011. године..

често има више од једне дефиниције и сваки читалац има могућност да оцени дефиницију позитивно или негативно као и да напише свој коментар о њој. Дефиниције су поређане по броју позитивних оцена, односно плусева, идући од оне са највише плусева према оној са најмање плусева, тако да се, уколико их има више, први читају чланци са највише позитивних оцена које су дали сами читаоци. Дефиниције које нису оцењене поређане су хронолошки, по времену када су унете. Садржаји дефиниција, контекста и коментара, а неретко и самих одредничких речи, често су врло вулгарни али степен вулгарности контролишу уредници речника и када је нешто, по њиховој оцени, сасвим непримерено за објављивање и читање, они то бришу и аутору који поставља такве текстове и коментаре привремено или трајно забране приступ сајту⁶.

У чланку се у првом реду наводи одредничка реч написана већим фонтом од осталог текста. На месту одредничке речи, осим једночланих и вишечланих лексичких јединица појављују се графеме, комбинације графема и цифара или графема и знакова, скраћенице, изрази и фразе, а често и читаве реченице.

Једночлане лексичке јединице:

номинатив „1. Падеж који се прилично ефикасно користи уместо свих осталих 2. Бог свих падежа југа Србије. *Јуче сам с Миланче био на базен.*”

генитив „Још један у низу запуштених падежа у јужној Србији. Занимљиво упознавање с Црнотравцем прошле године у ЦГ: Ја: – *Ааа, ви сте значи из Лесковца...* Мурта: – *Не. Из Лесковац.*”

конобар „Најпознатији номинатив који се користи за дозивање. *Конобар, може рачун?*”

момак „Најближи конобар. *Момак, дај вамо још једно точено!*”

мајстор „Возач аутобуса. *Мајсторе, јел може задња?*”

контрафекат „Ефекат који се деси дијаметрално супротно ономе што очекујемо. Нпр. наши родитељи, баке и деде су певали једну песму, али је дошло до контраефекта... *Америка и Енглеска биће земља пролетерска...*

вугла „Глава. *Шуфла у вугла.* (Флашу у главу)

сашити „Звекнути у вугла из све снаге. *Брате, како сам га сашио, све је звезде пребројао!*”

реално „Реч која описује нешто што је у границама нормале, данас полако добија другу димензију, тачније, готово да је изгубљено пр-

⁶ Забрана приступа сајту на неко време зове се „бановање“.

вобитно значење и постала је узречица једног дела популације, а по новом тумачењу, реч *реално* има за циљ да потврди радњу која се догодила у прошлости, опише радњу која се тренутно дешава (садашњост), и "потврди" радњу која ће се догодити. А: *Циц, пој-ма немаш да играш овај фудбал на компу*. Б: *Реално немам, мада, не играм често комп...* ; А: *Е царе, идемо вечерас код Милице на журку, чуо сам да ће бити доста девојака*. Б: *Реално, биће их*.

Вишечлане лексичке јединице:

млечни пут *„Траг који оставиш за собом на путу до куће када у продавници узмеш пробушен тетрапак са млеком.”*

претећи номинатив *“Жестоки момци асфалтне цунгле га користе на месту на коме би требало да се користи вокатив. Ем што звучи занимљивије и више претећи, ем што је такав захтев епохе. Данас нико неће реци: Стани дер, Индијанче, немој да ти ... ! Него ће искористити претећи номинатив и рећи: Ало бре Индијанац, немој да ти ... !”*

црне рупе *„Временски период у току пијанства кога се једино ми сами не сећамо и за које време смо углавном направили неку глупост које се стидимо...”*

Графеме:

Ц *„Једино кад се изговори при удаху има значење апсолутне негације: Контрола у бусу: – Ел имаш карту? Путник: – Ц!!!”;*

Е *„Најчешћи почетак СМС порука било које садржине: Е, само да ти јавим ...”*

Комбинација графема и цифара:

G6H12 *„Немогућа комбинација са скакачем у шаху која се користи за неку животну комбинацију коју не желиш објашњавати другима јер је или фол или тајна. – Шта планираш вечерас, ајмо на пиво? – Е не могу имам нешто. – Имаш ..., опет твоје G6H12!”*

Комбинација графеме и знака:

C:\> *„Некада је била путања за хард диск на којем је инсталиран Windows. Сада клинке на Фејсбук чату мисле да је тужни арапски смајли.*

Скраћенице:

ОФР „Незапослени дипломирани инжињер у Србији. Обичан физички радник.“

В.М.О. „Врло важан сет питања у речнику основаца. Представља скраћеницу од 'Ваше мишљење о...' и у њему се налазе појединци који су 'фаце' и о којима једноставно морате имати формирано мишљење.“

ВТП „Скраћеница за волим те пуно. Унутрашња потреба нове генерације да сваку реч сведу на једно слово. – *Ћаос, втп ... – И ја тб вп ...*“

Изрази и фразе:

ретко лепои зуби „За некога ко има размакнуте зубе каже се да има ретко лепе зубе.“

у фулу „синтагма која потиче из аутомобилизма, а користи се као опис за кола која имају абс, климу и кожна седишта, што му дође као сва могуће опрема (што наравно није), па локални дилер за таква кола каже да су "у фулу". Израз је временом почео да се користи за гомилу других ствари, са истим или сличним значењем. - Шта од опреме има овај Решо??? - Па има абс, климу... све у фулу, само без коже...

– Леле брате што сам се средио за град вечерас ... - ципеле, панталоне, шуља, кајла, црне наочаре... ма све у фулу!

– Значи, смештај на Охрид нам је био екстра брате - фрижидер, телевизор, клима... ма све у фулу!"

копчати се на леђа „Користимо када нека мерино овца покушава да нам прода муда за бубреге, и убеђује нас у нешто што и сама врло добро зна да није тако, него се прави луда и бечи нам се у фацу како је било тако и никако другачије. Идиот: *Види ја сам био код њих на курсу и прича је фантастична. Пази, фирма постоји већ 160 година, и нема шансе да је нека превара. Јесте да ти сад одма треба да даш 1000 еура али то ти се касније полако враћа како се учлањују нови људи. Ја: Мајке ти ајд' иди иза види јел' се ја на леђима копчам. Мене си нашо!.. Пљусс.*“

Реченице:

О чему (ми) причамо? „Реторичко питање оног који зна. Или барем мисли да је тако. Брате не да мисли, него је сигуран. ОН ЗНА. Тако је како је и то је то. *Тебране био си у праву... - О чему причамо, лепо сам ти рекао!*“

Да ниси болестан? „Основно питање мајке на коментар: – Не могу је-сти, нисам гладан!”

Ма ништа ме не питај. „Реченица која се обично изговара када ти роди-тељи не дају да идеш у град, а ти нећеш да кажеш то ортацима. Ортак: – Е, ајмо до града вечерас. Ја: – Ма не могу. Ортак: – С'о? Ја: – Ма ништа ме не питај.

Не знам шта ми је данас. „Реченица коју ће обавезно изговорити сваки антитаљенат за спорт после пет промашаја на баскету или кад промаше го са метар!”

Лексеме се у речнику обично налазе у свом основном облику, али понекад су наведене и у другим облицима. Именске речи могу да се нађу у косим падежима, придеви у женском или средњем роду, глаголи у разли-читим временима:

brate „Универзални израз, у обраћању некоме, који превазилази полне, старосне, расне и националне категорије, у многоме олакшава разговор, а осим тога користи се и као такође универзални израз осећања: Брате госпођо, извините. Мама брате, кад ће ручак?”

добра „Шљивовица за коју ти после првог гутљаја треба минимум ми-нута да кажеш: добррра.”

боримо се „Помало архаичан израз којим се описује свакодневно пре-живљавање: Како сте ви, иначе? Добро ... Боримо се ...”.

У истом реду са појмом који се дефинише, али на крају реда, налази се место за уписивање плуса или минуса за дефиницију. Испод одреднич-ке речи се налази текст дефиниције, те примери уоквирени у рам тамније боје, а испод тога датум и линк ка коментарима. Већина одредница има примере употреба и коментаре. Коментари су обично позитивни, али има и оних којима се исказује негативно мишљење о одређеним дефиниција-ма. У вези са неким лексемама се у коментарима развијају интересантне дискусије као нпр. дискусија у вези са пореклом лексеме бре. Поред мно-гих дефиниција налазе се фотографије или духовите илустрације дефини-саног појма.

У речнику се дефинишу речи, идиоми, фразе и реченице. Пошто нема чврсте уређивачке структуре као ни упутства за избор одредница, речник може свако да допуњује. Дефинише се све шта корисницима падне на памет. У њему је допуштено дефинисати било који појам за који неко сматра да га је потребно ставити у речник. Тако су се ту нашли, једни по-ред других, разни књижевни изрази, колоквијализми и вулгаризми, домаће

и стране речи, фразе, идиоми, читаве реченице, скраћенице и симболи (нарочито они који се користе у комуникацији преко интернета и помоћу СМС порука). Дефинисане су измишљене и познате личности, политичари, спортисти, певачи, глумци, јунаци играних и цртаних филмова и телевизијских серија, изреке, пословице и псовке, разни предмети и производи, активности, нпр.: *баксуз, алапача, читуља, смрт, колатерална штета, огребати се, дневна светлост, моја баба, цигу лигу, чакнорисовитис, тилка чоколада, Успаванка за Радмилу М, Мехо Пузић, Бата Живојиновић, Брус Ли, Лук Скајвокер, Меги Симпсон, Чупам па садим, Је л' могу у ВЦ?, Луд си за све паре, LOL, OMG* и још много тога. Већини одредница је заједничко то што су им описана нестандардна значења и то нестандардним, колоквијалним језиком типичним за младе људе обично из урбаних средина. Кроз дефиниције, они отворено пишу о свом животу и исказују ставове поводом појмова које дефинишу. Тако на пример, има много речи које спадају у корпус студентског сленга. Кроз њихове дефиниције може се завирити у студентски живот и студентски поглед на свет. Оне, између осталог, описују место становања студента и његову организацију, ноћни живот, начин дружења, учење, факултет и дешавања на факултету па чак и исхрану студената. У оквиру тематског поља које се тиче студената и студентског живота дефинисани су нпр. и следећи појмови: *студентски дом, студентски фрижидер, студентски хлеб, студентски фенг шуи, студентска антитеза, студентска економска криза, студентска читаоница, цимер, испитна питања, испитни рок, семинарски или дипломски рад, студентска дилема, студентска једначина, студентска фантазија, студентски Марфијев закон* итд.

У речнику има речи које нису забележене у другим речницима јер означавају неки новији појам. Нпр. забележена је реч *емо* и то са много коментара у којима се огледају ставови према појави коју означава. Има више дефиниција за њу међу којима се налази и следећа дефиниција енциклопедијске природе: „Деца којима је тешко да се носе са светом. Додуше, веома су емотивни (реч "Емо" јесте настала од речи "emotion", што значи емоције); било да су апсолутно *happy* или потпуно депресивни, неће им бити проблем да то покажу (додуше, понекад на екстремне начине, као, нпр. самоповређивање). Одликују их црни ајлајнер (обично имитирајући црну сузу која им иде из очију), уска одећа, пруге, обавезно неки веома морбидни мотив (костурска глава и слично). Коса им скоро увек покрива бар једно око, црна и са разнобојним праменовима. Стереотипи о емо клинцима: самоповређивање, суицидалне мисли, фегети. Додуше, не прати сваки емо све стереотипе.”

Одреднице у *Вукајлији* писане су, углавном, латиницом, мада има и ћириличних, сложене су по абecedном редоследу и могу да се претражују

по првом слову или по целој речи или групи речи. Претрага по првом слову је спорија јер се помоћу ње на екрану добију, једна испод друге, све речи које почињу на тражено слово. Ни претрага по задатој целој речи није без мане. Цела реч се брзо пронађе, али проблем у претрази представљају наша латинична слова са дијакритичким знацима. Програм не разликује латинична слова са дијакритичким знацима од оних без њих, *с*, *ћ* и *џ*, *з* и *ж*, *ш* и *ђ*, што изазива проблеме код сортирања речи и њихове претраге. Програм такође не одваја лексеме које почињу на слова *и*, *љ* и *њ*, већ оне на *и* наводи међу лексемама на *д* тамо где по реду долази реч на *дј*, оне на *љ* наводи међу лексемама на *л* тамо где по реду долази реч на *лј* и оне на *њ* наводи под *н* тамо где по реду долази реч на *нј*.

Дефиниције у речнику међусобно су веома различите што је сасвим разумљиво имајући у виду начин њиховог настајања. Описи неких појмова и нису речничке дефиниције већ досетке, духовити коментари или вицеви и дијалози који се односе на одредничку реч. Због тога је Вукајлија више савремени, урбани лексикон него речник сленга (Durbaba 2011:430).

Једна од особина *Вукајлије* је и то што се појмови лако и брзо дефинишу и чим се појаве у језику могу и да се објаве. Обично оно што је у језику релативно ново, треба да чека дужи низ година док се не објави у неком „папирном” речнику. У том смислу брзина и лакоћа објављивања нових појмова предност је овог речника, али могућност да било ко напише било шта довела је до тога да у речнику има много примера који су индивидуалне творевине за које сумњамо, према сопственој језичкој компетенцији, а и према томе што их нико није оценио, да их користи ико осим њихових аутора.

Постојање оваквог речника омогућава сваком човеку да дефинише неку реч и да напише и објави како он сам њу разуме и користи. Због тога што се у дефиницијама и примерима виде ставови аутора о многим, поготово актуелним темама и њихов поглед на свет, Вукајлија је постао и својеврстан „глас народа“ што потврђује и коментар једног корисник Твитера „за сва политичка дешавања увек прво сазнам на @vukajlija :-).“ Анонимност мотивише ауторе да буду веома креативни, оригинални, а притом и отворени и искрени у својим дефиницијама и коментарима, што је предуслов за добар речник сленга и жаргона уопште, као и вулгаризама којима *Вукајлија* обилује. Сленг се током времена мења, мења се много брже него стандард, стога чланци у *Вукајлији*, поред свих својих недостатака, представљају веома вредну грађу на основу које би се могао направити велики и савремен српски речник сленга. Текстови које садржи *Вукајлија* представљају израз креативности младих, а могу да послуже и за лингвистичка и за нелингвистичка истраживања како лингвистима тако и културолозима, психолозима, социолозима, историчарима.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- АНДРИЋ, Д. (1976). *Двосмерни речник српског жаргона и жаргону сродних речи и израза*. Београд: БИГЗ
- ДУРБАБА, О. (2011). Друштвена мрежа „Вукајлија“ – анализа једног „речника“ сленга и идиома, *Научни састанак слависта у Вукове дане 40/1*, Београд, 429–438.
- КЛАЈН, И., ШИПКА, М. (2006). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Речник српскохрватског књижевног језика*. књ. I–VI (1967–1976). Нови Сад: Матица српска.
- Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Књ. I–XVI (1959–2001). Београд: САНУ – Институт за српски језик.

*

- BUGARSKI, R. (2003). *Žargon – lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Vukajlija. <https://vukajlija.com>
- sr.wikipedia. <https://sr.wikipedia.org/wiki/Википедија> (10.8.2020)
- KRISTAL, D. (1995). *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit.

Dušanka Vujović

THE INTERNET DICTIONARY OF SLANG VUKAJLIJA

S u m m a r y

The paper gives an overview of *Vukajlija* – the internet dictionary of slang. In July 2011 it contained 143,000 recorded entries. The entries of the dictionary are constantly created by its own users, so it has outgrown a dictionary of slang and has become a collection of witty definitions and comments, representing the views of its, mainly anonymous authors, on the notions defined. The definitions in the dictionary are various: they mainly consist of puns, funny comments or jokes related to the entry word. There are also regular lexicographic definitions with good examples. Slang changes over time much faster than the standard language, which is why the articles in *Vukajlija*, despite their deficiencies, are valuable material that could be used as the basis of a comprehensive dictionary of contemporary slang. The texts from *Vukajlija* can be used for linguistic and non-linguistic research alike.

Key words: Serbian language, lexicographic processing, dictionary of slang, internet.

ВРЕДНОВАЊЕ НОВИХ РЕЧИ

Е. Хауген предлаже три критеријума за вредновање језичких јединица¹:

- (1) ефективност – лакоћа њиховог усвајања и коришћења,
- (2) адекватност – „правило адекватности гласи: дата форма треба да предаје информацију коју хоће да предају лица која ту форму употребљавају, са степеном тачности коју они желе“²,
- (3) прихватљивост – ово је социолошка компонента вредновања. Одговара ономе што су претходни истраживачи називали „узусом“. Јесперсен је 1925. год. указао на постојање три типа узуса: 1) разумљива употреба, која задовољава најпростију комуникацију; 2) коректна употреба, која одговара свим прихваћеним захтевима језичке норме; 3) добра употреба, која одговара вишим стандардима јасноће или лепоте³.

Операционални принципи, којима се служе психолингвисти при објашњавању начина организовања и функционисања мишљења у процесу стварања и разумевања нових речи, могу да послуже као мерила за вредновање нових речи (принцип транспарентности, принцип продуктивности, принцип регуларности, принцип конвенционалности)⁴.

За нове речи није пожељно:

- (1) да се тешко изговарају – на лакоћу изговора утиче низ фактора: квалитет, редослед и количина сугласника у консонантској групи, контактност – дистантност сугласника у односу на вокал, положај консонантске групе у речи (почетни, међувокални и крајњи), карактер слога, узајамни положај вокала, граница слогова, карактер одреска звучног ланца у целини⁵,

¹ Хауген 1975:458-462.

² Хауген 1975:461.

³ О. Jespersen: *Menneskehed, Nasjon og Individ i Sproget*. Oslo, 1925; енглеска верзија – *Mankind, Nation and Individual from a Linguistic Point of View*. London 1946, Bloomington 1964 (према Хауген 1975:462).

⁴ В. Савић 1984:164-165.

⁵ Уп. Костински 1977:144.

(2) да „лоше звуче” – „благозвучје” се постиже: отвореношћу слога, одсуством тешких група консонаната, фреквентношћу „звучних” гласова (вокала, сонаната, звучних консонаната), одсуством или минимумом африката у речи, „шуштавих” и „пиштећих” гласова⁶, присуством меких сугласника (овде, међутим, лакоћа изговора и благозвучја више противрече једно другом него што узајамно делују: меки сугласници су тежи, сложенији за изговор него тврди, али граде акустички ефекат мекоће), комбинаторношћу звукова, одсуством хијата, одсуством додиривања једнаких слогова⁷. У новим речима овакви гласови могу бити и пожељни – ако се својим акустичким особинама слажу са значењем. Сазнања до којих се дошло у проучавању фоносемантике⁸ могу пружити додатне елементе⁹ за вредновање нових речи,

(3) да су творене по непродуктивним моделима, да звуче „хибридно”, вештачки,

(4) да имају нијансу некњижевности,

(5) да су ускопрофесионалне,

(6) да су пароними са постојећим речима¹⁰ због „могућности окازیоналног мешања у говору”¹¹, што може изазвати „непожељне, каламбурне асоцијације”¹².

И. Клајн поставља четири правила „као неку врсту основних смерница за нормативну семантику:

(I) значење речи се одређује на основу употребе код добрих писаца, а не на основу етимологије, првобитног значења, нити логичким закључивањем;

(II) под добрим писцима подразумевају се они које лексикографи узимају за грађу, а резултати њиховог рада изнети су у великим једнојезичким речницима;

(III) свака реч, у начелу, може имати више (неке и много више) од једног значења;

⁶ Костински 1977:144.

⁷ Костински 1977:144.

⁸ В. Воронин 1982, Журавлев 1981 и др.

⁹ Али, може се рећи, и споредне.

¹⁰ *Пароним и паронимију* не одређују сви једнако. Уп. Клаић 1984:1012, Мунен 1974:249-250, Симеон 1969:II 24, Ахманова 1966:313 и др. Више дефиниција паронима различитих аутора наводи се у Драгићевић 1996:457-458.

У овом раду пароними се одређују као речи које слично звуче и припадају истој логичко-граматичкој класи, али имају различито значење што може да доведе до мешања и погрешне употребе ових речи.

¹¹ Ц. Вишњакова 1984:4.

¹² Ц. Костински 1977:144.

(IV) у току језичког развоја могу се јавити нова значења, док нека ранија излазе из употребе (остајући и даље доступна писцима као архаизми).¹³

Међу неоправдане иновације у значењу И. Клајн сврстава пре свега оне које могу довести до неспоразума или непрецизности у изражавању. Погрешнима сматра све промене значења за које се може показати да су засноване на обичном незнању или бркању појмова.

Међу важније критеријуме за оцењивање семантике речи И. Клајн убраја и припадност речи одређеном регистру или стилском слоју. Један од таквих регистара о коме нормативна лингвистика изриче негативан суд јесте канцеларијски или „конференцијашки” начин изражавања: *став* у значењу ‘мишљење’, *закључити* ‘одлучити’ и *закључак* ‘одлука’, *зацртати* и *заживети* у фигуративном значењу, *орган* као назив за вршиоца неке званичне дужности, *кадар* примењено на појединца. „Конференцијашкој” употреби речи блиски су и еуфемизми: *допринос* ‘дажбина, порез’, *објашњење* ‘исправка’, *сложен* ‘лош, неповољан’, *усложњавати (се)* ‘погоршавати (се)’, *разрешити* ‘сменити’. Неке речи мењају значење под дејством пролазних језичких мода: *маркетинг* ‘реклама’, *маркетиншки* ‘рекламни’, *пребукиран* ‘презаузет, преоптерећен’, *помак* ‘напредак’ или ‘успех’. Све такве употребе, као и семантичке промене до којих оне доводе, И. Клајн, с правом, сматра неоправданим¹⁴.

ЛИТЕРАТУРА

Ахманова 1966

Ахманова О. С.: *Словарь лингвистических терминов*. Москва, 1968.

Вишњакова 1984

Вишњакова О. В.: *Паронимия в русском языке*. Москва, 1984.

Воронин 1982

Воронин С. В.: *Основы фоносемантики*. Ленинград, 1982.

Драгићевић 1996

Драгићевић Рајна: О једној врсти лексичке паронимије. *Српски језик*, 1–2 (1996), 456–463.

Журавлев 1981

Журавлев А. Ф.: Технические возможности русского языка в области предметной номинации. у: Шмелев Д. Н. (ур.): *Способы номинации в современном русском языке*. Москва, 1982, 45–109.

¹³ Клајн 1998:139.

¹⁴ Клајн 1998:140-143.

Клаић 1984

Klaić Bratoljub: *Rječnik stranih riječi: tuđice i posuđenice*. Zagreb, 1984.

Клајн 1998

Иван Клајн: О критеријумима за семантичко нормирање речи. *Наш језик* XXXII/3-4, (1998), 134–147.

Костински 1977

Костинский Ю. М.: К оценке и возможной активизации лексического потенциала языка (о его сосредоточении и использовании главным образом в экспрессивно-художественных целях). у: Скворцов Л. И. (ур.): *Грамматика и норма*. Москва, 1977, 118–145.

Мунен 1974

Mounin Georges: *Dictionnaire de la linguistique*. Paris, 1974.

Савић 1984

Савић Свенка: Принципи стварања неологизама у српскохрватском језику. у: Јерковић др Јован (ур.): *Лексикологија и лексикографија. Зборник радова*. Нови Сад – Београд, 1984, 161–170.

Симеон 1969

Rikard Simeon: *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva na 8 jezika: hrvatsko-srpski, latinski, ruski, njemački, engleski, francuski, talijanski i španjolski*, I–II. Zagreb, 1969.

Хауген 1975

Хауген Э: Лингвистика и языковое планирование. *Новое в лингвистике*, VII (1975), 441–469.

Први пут објављено у: Ђорђе Оташевић: *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику : Лингвистички аспект*. Београд: Алма, 2008, стр. 56–58.